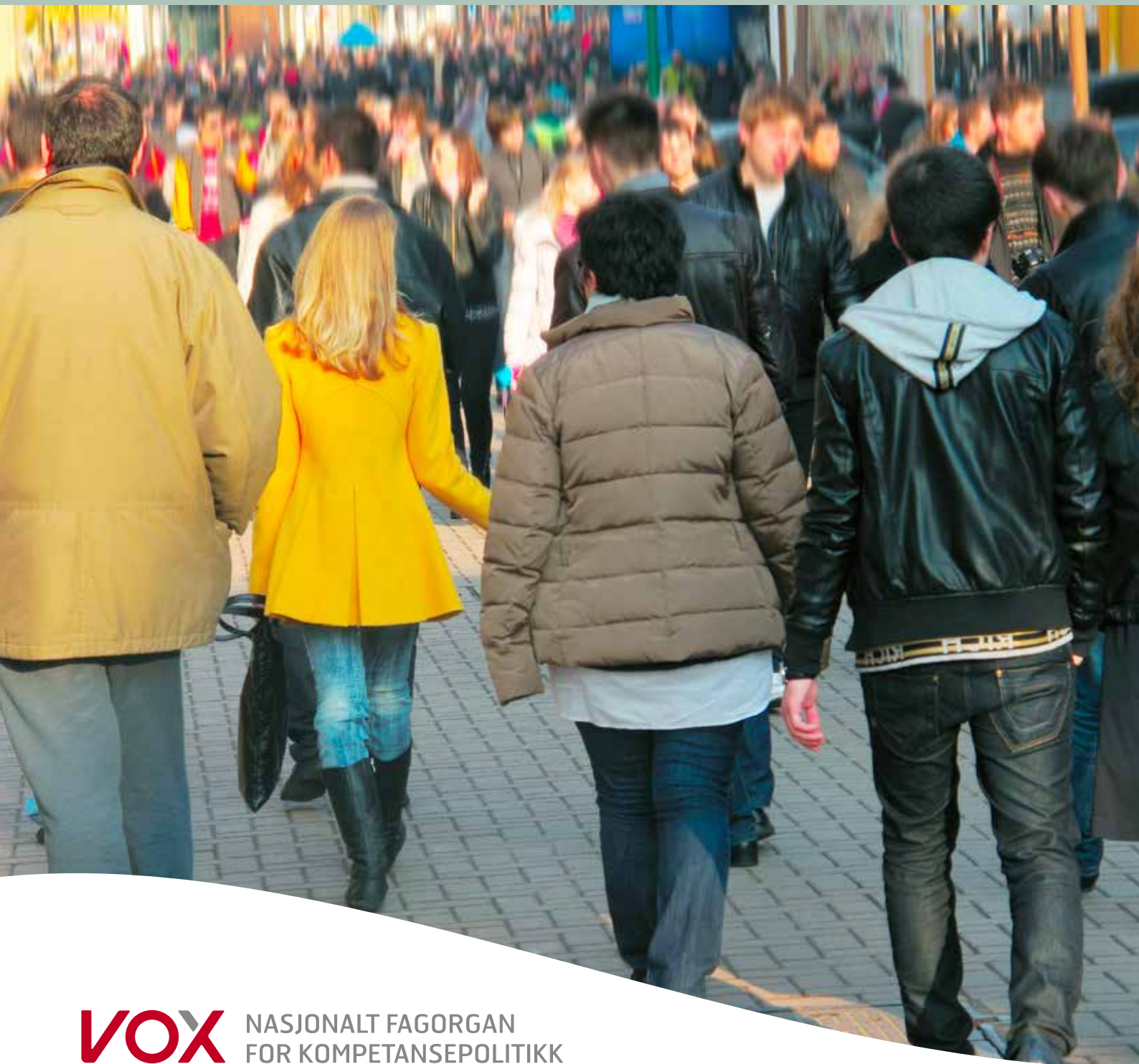

Vox-speilet 2013

Voksnes deltakelse i opplæring

Vox-speilet 2013

Voksnes deltagelse i opplæring

Forfattere: Pia Ianke, Sigrid Holm, Anders Fremming Anderssen, Magnus Fodstad Larsen og Hanne Størset

  Vox 2013

ISBN: 978-82-7724-190-6

Design: Millimeterpress

Forsidefoto: Colourbox

Forord

Vox, nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk, presenterer ved dette Vox-speilet 2013, den sjuende utgaven av vår årlige statistikkrapport om voksnes deltakelse i formell og ikke-formell opplæring.

I år, som i fjor, har vi innhentet og analysert data om voksne i grunnskoleopplæring, videregående opplæring, fagskoleutdanning, høyere utdanning, norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, studieforbund og Program for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA). I tillegg har vi utvidet årets Vox-speil med nye kapitler om folkehøgskole, nettskoler og opplæring gjennom Nav.

Vox har vært avhengig av registerdata og velvilje fra en rekke aktører for å skrive og kvalitetssikre denne rapporten. Vi vil derfor gjerne takke våre samarbeidspartnere i Database for statistikk om høgre utdanning (DBH), Fagskolestatistikken (DBH-F), Folkeuniversitetet – Norsk språktest, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), Arbeids- og velferdsdirektoratet (Nav), Utdanningsdirektoratet (Udir) og Statistisk sentralbyrå (SSB).

Prosjektet har vært ledet av Pia Elisabeth Ianke, som sammen med Anders Fremming Anderssen, Sigrid Holm, Magnus Fodstad Larsen og Hanne Størset har gjennomført analysene og skrevet rapporten.

Oslo, 25.11.2013

Jan Ellertsen
direktør

Innhold

Forord	1
Sammendrag	4
Innledning	6
1 Voksne i grunnskoleopplæring	9
1.1. Grunnskoleopplæring for voksne	9
1.2. Ordinær grunnskoleopplæring for voksne	11
1.3. Spesialundervisning for voksne	15
1.4. Voksne som fullfører grunnskoleopplæring	17
2 Voksne i videregående opplæring	21
2.1. Kjønn, alder, innvandringskategori og utdanningsprogram	22
2.2. Tidligere utdanning	26
2.3. Realkompetanse	27
2.4. Deltakere etter fylke	27
2.5. Deltakernes resultater	29
3 Voksne i fagskoleutdanning	33
3.1. Fagskoler og fagskoleutdanning	33
3.2. Fagskolenes utdanningstilbud	34
3.3. Fagskolestudentene	35
3.4. Eierskap, studieform og progresjon	38
3.5. Fagfelt	40
4 Voksne i høyere utdanning	43
4.1. Deltakelse i høyere utdanning	44
4.2. Realkompetanse	47
4.3. Deltakere i videreutdanning	52
4.4. Etterutdanning	53
5 Norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	59
5.1. Regelverk	59
5.2. 43 000 deltakere i norskopplæringen	60
5.3. Resultater fra norskprøvene	63
5.4. Hvem er kandidatene?	65
6 Folkehøyskoler	71
6.1. Om folkehøyskoler	71
6.2. Langkurs	72
6.3. Kortkurs	75
7 Studieforbund	79
7.1. Studieforbundene aktivitet i 2012	79
7.2. Kurs og deltakere	80
7.3. Antall studieforbund, fordeling av deltakerne og statsstøtte	83
8 Nettskoler	89
8.1. Nye rapporteringsrutiner	90
8.2. Deltakerens oppstartsår og andel fullføringer	91
8.3. Deltakere i 2011/2012 med kursstart siste to skoleår	92

9 Program for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA).....	97
9.1. Ordinære søknadsrunder: Søknader og tildeling av støtte til opplæring.....	98
9.2. Særskilte satsinger	103
9.3. Deltakere og kurs i BKA	103
10 Opplæring gjennom Nav	107
10.1. Om arbeidsrettede tiltak i Nav.....	107
10.2. Opplæringstiltak	108
10.3. Geografiske ulikheter i bruk av opplæring som tiltak.....	116
Vedlegg.....	118
Referanser.....	125

Sammendrag

Vox-speilet 2013 presenterer statistikk om voksnes deltakelse i utdanning og opplæring. Her er hovedfunnene i rapportens ti kapitler:

- Voksne i grunnskoleopplæring: 9 814 personer over opplæringspliktig alder fikk grunnskoleopplæring skoleåret 2012/2013. 5 882 gikk på ordinær grunnskoleopplæring, og dette antallet har økt de siste årene. 86 prosent av de på ordinær opplæring var fremmedspråklige. Stadig færre får spesialundervisning. I 2012/2013 fikk 3 932 spesialundervisning, og kun 11 prosent av dem var fremmedspråklige.
- Voksne i videregående opplæring: 20 090 voksne over 25 år tok videregående opplæring i 2012. Halvparten fullførte og besto dette året, mens seks prosent avbrøt utdannelsen. En av fire hadde innvandrerbakgrunn. 33 prosent tok helse- og oppvekstfag, og av disse er 85 prosent kvinner. 49 prosent tok andre yrkesfag, og av dem var 71 prosent menn. 18 prosent valgte studiespesialisering.
- Voksne i fagskoleutdanning: 15 852 gikk på fagskoleutdanning høsten 2012, hvorav seks av ti var over 25 år. Flest (41 prosent) gikk på naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag. Nesten tre av ti tok utdanningen gjennom nettstudier, og mer enn halvparten studerte på deltid. Andelene som studerer over nett eller på deltid, øker med studentenes alder.
- Voksne i høyere utdanning: 71 062 voksne over 30 år studerte ved universiteter og høyskoler i 2012. De utgjorde 29 prosent av den totale studentmassen. 7 710 av disse var nye studenter dette året. 8 254 søkte opptak til høyere utdanning på bakgrunn av realkompetanse. Økonomiske og administrative fag var fagfeltet med størst andel voksne studenter. Her var 39 prosent av studentmassen 30 år eller mer.
- Norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere: 42 716 innvandrere deltok i opplæring i norsk og samfunnskunnskap i 2012. Samme år ble det avlagt 32 384 norskprøver. Til sammen var det flere som besto de muntlige prøvene enn de skriftlige prøvene, og flere som besto på Spor 2 enn på Spor 3. 89 og 74 prosent besto henholdsvis muntlig Norskprøve 2 og 3, og 62 og 51 prosent den skriftlige.
- Folkehøyskoler: 6 941 gikk på langkurs på folkehøgskole skoleåret 2012/2013. 29 prosent var over 20 år, og 95 prosent av alle som begynte på langkurs, fullførte skoleåret. I tillegg tok 18 703 personer kortkurs ved folkehøgskolene. 80 prosent av dem var over 30 år, og 58 prosent over 50 år. Nesten fire av ti kortkursdeltakere tok estetiske fag og håndverksfag.
- Studieforbund: I 2012 ble det registrert 477 719 deltakere på over 42 000 kurs i regi av 18 studieforbund med mer enn 400 medlemsorganisasjoner. Flest tok musikkfag (35 prosent) og organisasjons- og ledelsesfag (19 prosent). 73 prosent av deltakerne var over 30 år, mens 26 prosent var 60 år eller eldre.

- Nettskoler: Begrepet nettskoler ble innført med Voksenopplæringsloven i 2009, og det var 15 godkjente nettskoler i landet i 2012. Skoleåret 2011/2012 var det registrert 16 532 deltakere på kurs ved nettskolene. 44 prosent av kursdeltakerne hadde startdato samme skoleår, og 26 prosent hadde startdato året før. Flest (42 prosent) tok økonomiske og administrative fag. 9 166 fullførte nettskolekurs i 2011/2012.
- Program for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA): Siden 2006 har 35 000 personer vært påmeldt opplæring i grunnleggende ferdigheter gjennom BKA-programmet. 20 000 personer har fullført BKA-opplæringen, noe som utgjør 86 prosent av deltakerne på de kursene som er avsluttet. 6 404 deltakere var oppført på kurs finansiert av midler tildelt i 2012, og 1 022 av dem hadde fullført opplæringen på avlesningstidspunktet. Antall deltakere vil øke etter hvert som flere kurs blir satt i gang, og antall fullførte vil øke etter hvert som kursene avsluttes.
- Opplæring gjennom Nav: I 2012 fikk gjennomsnittlig 22 500 personer i måneden opplæring gjennom Nav. 16 300 av dem hadde nedsatt arbeidsevne, og 5 600 var arbeidssøkere, mens de øvrige i stor grad var sykemeldte. Hva slags opplæring man får, er i stor grad avhengig av hvilken status man har i Nav-systemet. 92 prosent av arbeidssøkerne fikk arbeidsmarkedskurs (AMO-kurs), mens 80 prosent av de med nedsatt arbeidsevne fikk formell utdanning gjennom det ordinære utdanningssystemet.

Innledning

Bakgrunn

Opplæring og utdanning er avgjørende for voksnes deltakelse og utvikling i arbeids- og samfunnsliv, og er et viktig tiltak for sosial utjevning. Norge har en høyt utdannet befolkning, men likevel øker behovet for utdannet arbeidskraft. Arbeidslivet er stadig i endring, med nedlegging av industri og utflytting av produksjon på den ene siden, og teknologisk utvikling og framvekst av nye tjenester på den andre siden. Utviklingen medfører mer spesialisering, og høyere krav til utdanning og omstillingsevne.

Statistisk Sentralbyrå (SSB) har nylig presentert framskrivninger av arbeidslivets behov for arbeidskraft og tilbud av arbeidskraft på ulike utdanningsnivåer og fagområder, fram til 2030. Rapporten viser en økende etterspørsel etter arbeidskraft med høyskole- og universitetsutdanning, i tillegg til yrkesfaglige studieretninger fra videregående skolenivå. Etterspørselen etter arbeidskraft med videregående fagutdanning vokser raskere enn tilbudet av arbeidskraft, blant annet på grunn av svak gjennomføringsgrad. Samtidig blir det mindre etterspørsel etter personer med grunnskole eller studieforbereidende fag fra videregående som høyeste fullførte utdanning (Cappelen, Gjefsen, Gjelsvik, Holm mfl., 2013).

En måte å kompensere for dette kompetansegapet på, er å rekruttere og utdanne flere, samt å motivere flere til å fullføre utdanningen de har begynt på, og en annen måte skjer gjennom reorganisering av ressurser og eksisterende kompetanse i arbeidslivet. Mye av kompetansehevingen vil trolig skje på en tredje måte, som er å øke ansattes kompetanse gjennom etter- og videreutdanning (Lai, 2012).

Vox skal legge til rette for økt deltakelse i arbeids- og samfunnsliv, og jobber for at voksne som trenger det, skal få opplæring. Det er viktig at det finnes undervisning som er tilpasset voksnes behov og livssituasjon, slik at voksne får mulighet til å utvikle seg og tilpasse seg arbeidslivets behov.

Innhold og avgrensning

Vox-speilet 2013 viser voksnes deltakelse i opplæring og utdanning i 2012. Vi presenterer statistikk fra opplæring som helt eller delvis er finansiert av offentlige midler. Rapporten omhandler både formell utdanning gjennom det ordinære utdanningssystemet, og ikke-formell opplæring, dvs. kurs eller aktiviteter der opplæring er hovedformålet, men hvor det ikke blir gitt vitnemål eller studiepoeng. Rapporten tar ikke for seg uformell læring, det vil si læring som skjer gjennom praksis, samarbeid og diskusjoner i lønnet og ulønnet arbeid, organisasjonserfaring, fritidsaktiviteter eller på annen måte i fora der opplæring ikke er hovedformålet med deltakelsen.

Som tidligere inneholder rapporten kapitler om voksne i grunnskoleopplæring, videregående opplæring, fagskoleopplæring, høyere utdanning, norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, studieforbund og Program for basiskompetanse i arbeidslivet, BKA.

Årets utgave av Vox-speilet har tre nye kapitler. Vi har for første gang med statistikk om deltakere på folkehøgskoler, der et høyt antall voksne hvert år deltar på kortkurs (kapittel 6). Utdanning via Internett kan gjøre opplæring tilgjengelig for personer som i liten grad har mulighet til å delta på annen type opplæring, og vi har i år et eget kapittel om nettskoler (kapittel 8). Et betydelig antall personer får dessuten opplæring

eller utdanning gjennom Nav for å kvalifisere seg til arbeid, og vi presenterer statistikk om dette (kapittel 10). Årets Vox-speil gir således et enda mer utfyllende bilde av arenaer hvor voksne deltar i opplæring enn vi har hatt tidligere.

Datagrunnlag

Statistikken presentert i denne rapporten er hentet fra offentlige registre eller bestilt direkte fra leverandør. Der Vox har fått tilgang på rådatafiler, er disse bearbeidet for å kunne foreta ytterligere analyser ut over den offisielle statistikken. Bearbeidelsen av datagrunnlaget og analysene er utført av Vox.

Datagrunnlaget er hentet fra disse kildene:

- Arbeids- og velferdsdirektoratet (Nav)
- Database for statistikk om høgre utdanning (DBH)
- Fagskolestatistikk (DBH-F)
- Folkeuniversitetet – Norsk språktest
- Grunnskolens Informasjonssystem (GSI)
- Integrerings og mangfoldsdirektoratet (IMDi)
- Statistisk sentralbyrå (SSB)
 - Fylkeskommunenes inntakssystem for videregående opplæring (VIGO)
 - Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB)
 - Statistikkbanken
- Utdanningsdirektoratet (Udir)
- Vox' database for BKA-programmet

Mer statistikk om voksnes utdanning og ikke-formell opplæring finner du i Vox sin statistikkbank – www.vox.no/statistikkbanken.

Voksne i grunnskoleopplæring

1.1. Grunnskoleopplæring for voksne

1.1.1. Voksnes rett til grunnskole

Voksne med behov for og rett til opplæring på grunnskolenivå har krav på dette gjennom kommunen de bor i (se faktaboks). Voksne blir i dette kapittelet definert som personer over opplæringspliktig alder, det vil si personer over 16 år, i henhold til opplæringsloven.

Kommunene registrerer inn data om deltakerne i Grunnskolens Informasjonssystem (GSI) i oktober hvert år. De fleste tallene i dette kapittelet er hentet herfra, og er offentlig tilgjengelige på <https://gsi.udir.no/>. Noe utdypende informasjon er bestilt direkte fra Utdanningsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå (SSB). Tallene inkluderer alle voksne i grunnskoleopplæringen, og ikke voksne som kun får opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven. Disse er omtalt i kapittel 5 (Norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere).

1.1.2. Nesten tre av fire kommuner hadde deltakere i opplæringen

315 av landets 429 kommuner (73 prosent) hadde deltakere i grunnskoleopplæring for voksne skoleåret 2012/2013 (Utdanningsdirektoratet, 2013; Utdanningsetaten, 2012). Det er åtte kommuner flere enn året før (Utdanningsdirektoratet, 2012), og 42 flere enn i 2010/2011 (Utdanningsdirektoratet, 2011a).

Kommunene har større frihet i organiseringen av grunnskoleopplæring for voksne enn for barn og ungdom, og trenger ikke å gjennomføre opplæringen selv. Opplæringen kan for eksempel organiseres ved et interkommunalt samarbeid eller gjennom å bruke

studieforbund eller godkjente nettskoler. I 2012/2013 var det 268 kommuner som underviste voksne i egen kommune, og det er like mange som året før. 137 kommuner hadde innbyggere som deltok i opplæringen i andre kommuner. Det er en økning på 29 kommuner (eller 27 prosent) fra året før. 57 kommuner underviste deltakere fra andre kommuner.

Det er flere kommuner som har voksne deltakere i spesialundervisning enn i ordinær grunnskoleopplæring i egen kommune. I skoleåret 2012/2013 var det 107 kommuner som kun hadde deltakere i spesialundervisning, og 46 kommuner som bare hadde deltakere i ordinær grunnskoleopplæring, mens 115 kommuner hadde begge deler.

FAKTA

Om voksnes rett til grunnskole

Opplæringslovens § 4A-1 slår fast at voksne over opplæringspliktig alder som trenger grunnskoleopplæring, har rett til dette så lenge de ikke har krav på videregående opplæring etter § 3-1.

Retten omfatter de fagene man trenger for å få vitnemål for fullført grunnskoleopplæring for voksne (Opplæringslova, 1998). Dette er vanligvis de skriftlige fagene norsk, engelsk og matematikk, og to av de tre muntlige fagene samfunnsfag, natur og miljølære og RLE (Religion, Livssyn og Etikk) (St.meld. nr. 44, 2008–2009). De voksne trenger ikke å sikte mot vitnemål, men har rett til å ta enkeltfag, deler av fag, eller grunnleggende ferdigheter (Kunnskapsdepartementet, 2011).

Kommunen har ansvaret for opplæringen, og skal tilrettelegge undervisningen til den enkeltes livssituasjon (Opplæringslova, 1998). Opplæringen skal, så langt det passer, følge læreplanene for fag i grunnskolen, men tilpasses voksne og den enkeltes behov i større grad enn vanlig grunnskole. Dette kan gjøres innenfor standardiserte opplegg som er tilpasset behovet til en større gruppe voksne (Kunnskapsdepartementet, 2011). Voksne som ikke har, eller ikke kan få, tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet for voksne, har rett til spesialundervisning etter opplæringslovens § 4A-2.

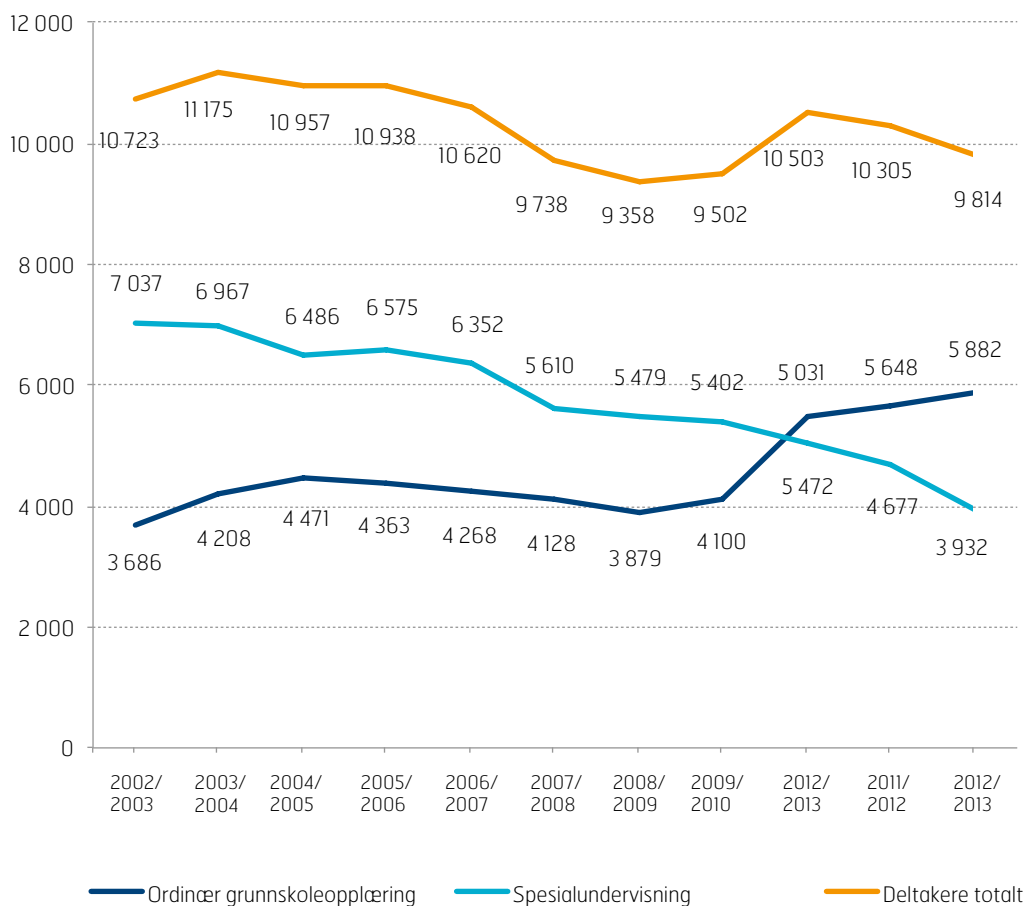
1.1.3. 9 800 voksne deltar i grunnskoleopplæring

Figur 1 viser utviklingen av antall deltakere i grunnskoleopplæringen for voksne totalt, i ordinær grunnskoleopplæring etter § 4A-1, og i spesialundervisning etter § 4A-2 for hvert år siden rettigheten trådte i kraft. Noen personer deltar både i ordinær grunnskoleopplæring og i spesialundervisning. I 2012/2013 var dette 79 personer. Disse blir bare medregnet under spesialundervisningen i dette kapittelet

Skoleåret 2012/2013 var det totalt 9 814 deltakere i grunnskoleopplæring for voksne. Det var fem prosent lavere enn året før, og 12 prosent lavere enn toppåret 2003/2004.

60 prosent av deltakerne fikk ordinær grunnskoleopplæring. Denne andelen har økt de siste tre årene fra rundt 40 prosent. Årsaken til dette er både en stor økning i antall deltakere i ordinær grunnskoleopplæring, fra rundt 4 000 til 6 000, og en nedgang i deltakere i spesialundervisning, fra 7 000 til 4 000. I dag er det nesten to tusen flere voksne i ordinær grunnskole enn i spesialundervisningen i Norge, mens det for elleve år siden var over tre tusen færre i ordinær grunnskoleopplæring enn i spesialundervisningen.

Figur 1 Deltakere i grunnskoleopplæring, fordelt på årstall og om det er ordinær opplæring eller spesialundervisning. 2002/2003–2012/2013. Antall.

Kilde: GSI

1.2. Ordinær grunnskoleopplæring for voksne

1.2.1. Antall deltakere fortsetter å stige

Det var 5 882 deltakere i ordinær grunnskoleopplæring for voksne undervisningsåret 2012/2013. Dette var en økning på fire prosent sammenliknet med året før, og på 60 prosent sammenliknet med 2002/2003.

Andelen kvinner i grunnskoleopplæringen for voksne var 53 prosent. Kvinneandelen har de siste fire årene vært lavere enn tidligere, og har ligget mellom 51 og 53 prosent, mot 56–59 prosent i årene før.

56 prosent av deltakerne var 25 år eller eldre. 16 prosent av deltakerne var 16–18 år, og 27 prosent var 19–24 år. 39 prosent var 25–40 år, mens 18 prosent var 41 år eller eldre.

Tabell 1 Deltakere i ordinær grunnskoleopplæring, fordelt på kjønn, alder og morsmål per år. 2002/2003–2012/2013. Antall og prosent.

År	Antall deltakere	Andel kvinner	Andel 25 år eller eldre*	Andel minoritets-språklige
2002/2003	3 686	57 %	-	58 %
2003/2004	4 208	56 %	-	56 %
2004/2005	4 471	57 %	-	62 %
2005/2006	4 363	57 %	-	72 %
2006/2007	4 268	58 %	-	73 %
2007/2008	4 128	59 %	-	70 %
2008/2009	3 879	58 %	-	73 %
2009/2010	4 100	52 %	-	81 %
2010/2011	5 472	53 %	54 %	87 %
2011/2012	5 648	51 %	54 %	90 %
2012/2013	5 882	53 %	56 %	86 %

Kilde: GSI

*Vi kjenner ikke til andel deltakere som er 25 år eller eldre før 2010/2011.

1.2.2. 86 prosent av deltakerne er minoritetsspråklige

Andelen minoritetsspråklige deltakere har økt kraftig siden retten ble innført, og gruppen utgjør nå det store flertallet av de som deltar i grunnskoleopplæring som voksne. Antall minoritetsspråklige deltakere¹ var 5 065 i 2012/2013, hvilket innebærer at 86 prosent av deltakerne i den ordinære grunnskoleopplæringen er minoritetsspråklige. Dette er fire prosentpoeng lavere enn året før, men 30 prosentpoeng høyere enn i 2003/2004.

En del av de siste årenes økning i andel minoritetsspråklige henger sammen med at en overgangsordning² for innvandrere som ga rett til norskopplæring, ble avsluttet i 2010. Mange minoritetsspråklige hadde da ikke lenger rett til norskopplæring, men behov for grunnskoleopplæring. I 2009/2010 begynte Oslo Voksenopplæring dessuten å tilby basisopplæring for elever med grunnleggende norskopplæring og grunnskoleopplæring vedtak (se faktaboks), og gjorde det mulig for nye grupper av innvandrere å ta del i grunnskoleopplæringen.

54 prosent av de minoritetsspråklige deltakerne i 2012/2013 var kvinner. Blant de norskspråklige deltakerne var kvinneandelen 50 prosent. Kvinneandelen blant minoritetsspråklige deltakere har gått opp med fire prosentpoeng, mens kvinneandelen blant norskspråklige deltakere har gått ned med fem prosentpoeng i forhold til året før.

De minoritetsspråklige deltakerne er yngre enn de norskspråklige deltakerne, men aldersforskjellen er noe mindre enn tidligere. 47 prosent av de minoritetsspråklige deltakerne var under 25 år. Til sammenlikning var 26 prosent av de norskspråklige i samme aldersgruppe. Nesten 40 prosent av de norskspråklige var over 40 år, mens denne aldersgruppen kun utgjorde 15 prosent av de minoritetsspråklige.

1 Språklige minoriteter er definert som deltakere med et annet morsmål enn norsk, samisk, svensk og dansk.

2 Personer som hadde fått oppholdstillatelse før 1. september 2005 og ikke hadde fått opplæring i norsk tidligere, eller som ikke hadde nyttiggjort seg denne opplæringen, kunne få norskopplæring fram til 1. september 2010.

FAKTA

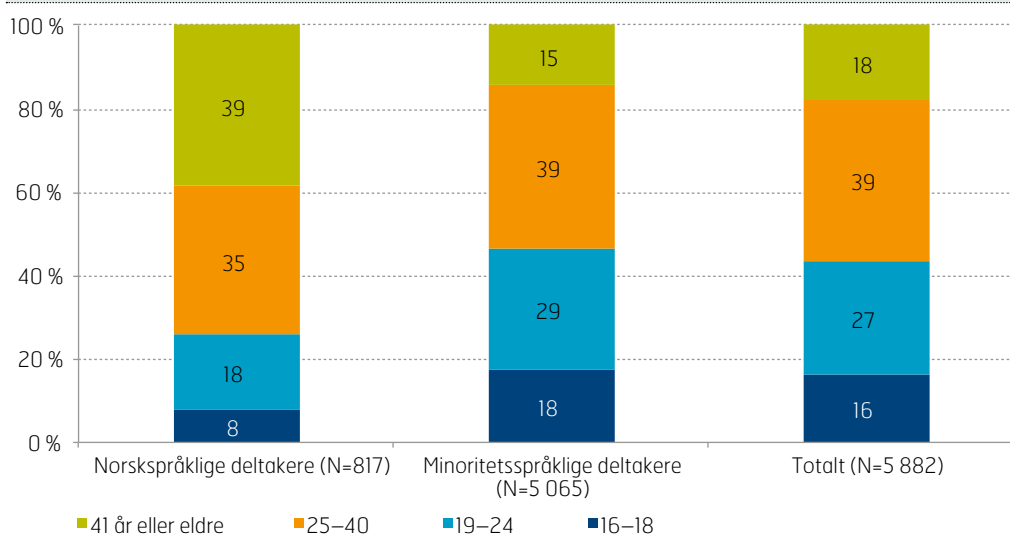
Om Basis

Basis er et grunnskoletilbud for voksne innvandrere med lite tidligere skolegang. Tilbudet er en kombinasjon av opplæring i norsk, samfunnskunnskap og grunnskolefag.

Opplæringen bygger på Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, læreplaner for 1.–7. trinn i norsk, matematikk, samfunnsfag, naturfag og data fra Kunnskapsløftet, og inneholder elementer fra Vox sine kompetansemål for digital kompetanse. Målet for norskopplæringen er å bestå Norskprøve 2 skriftlig og muntlig, eventuelt Norskprøve 3 muntlig for de som skal søke eksamensrettet grunnskole.

Kilde: (Utdanningssetaten, 2010, 2012)

Figur 2 Deltakere i ordinær grunnskoleopplæring, fordelt på alder og morsmål. 2012/2013. Prosent.

Kilde: GSI

1.2.3. Økning i antall norskspråklige deltakere siste år

I tillegg til en økning i antall minoritetsspråklige deltakere har det vært en nedgang i antall norskspråklige deltakere inntil i fjor. I 2011/2012 hadde 554 av grunnskoledeltakerne norsk som morsmål

I 2012/2013 har imidlertid antallet norskspråklige deltakere økt. Da var det 817 norske deltakere, og dette er en økning på 47 prosent fra året før, men en nedgang på 56 prosent siden toppåret 2003/2004.

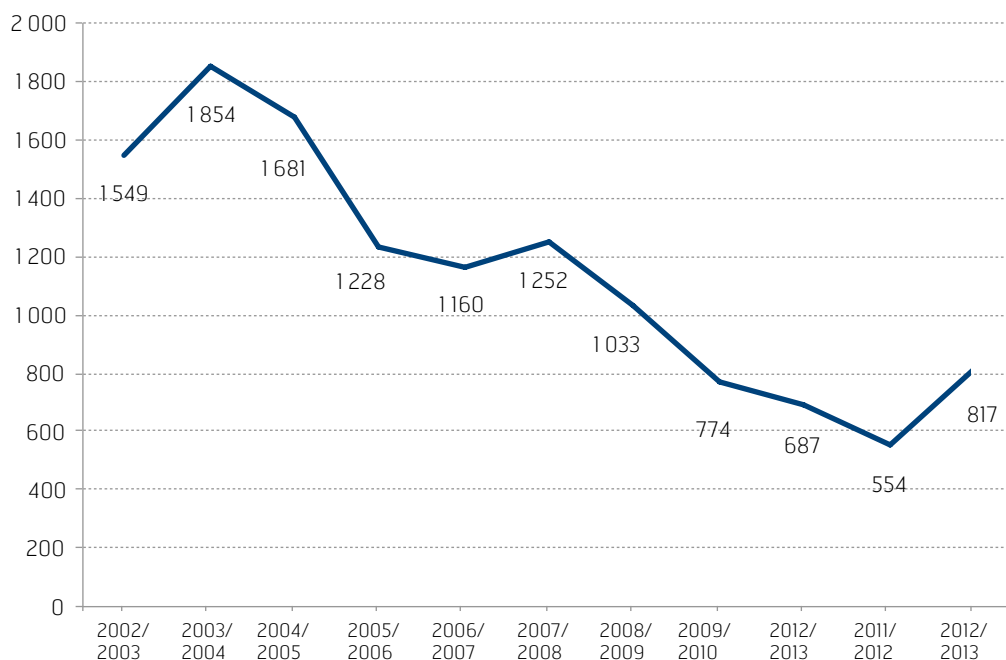
1.2.4. En av fire deltar i Oslo

24 prosent av alle landets deltakere i ordinær grunnskoleopplæring for voksne i 2012/2013 fikk opplæringen i Oslo. Dernest følger Rogaland og Telemark, som hver har åtte prosent av landets deltakere. Færrest deltakere hadde Sogn og Fjordane og Finnmark.

For å kunne sammenlikne deltakelsen mellom fylkene, har vi regnet ut deltakerraten ut fra innbyggertallet i hvert fylke. På landsbasis er det 1,45 deltakere i ordinær grunnskoleopplæring for voksne per tusen innbyggere over 16 år. Tabell 2 viser imidlertid at det er store forskjeller mellom fylkene.

Den høyeste deltakerraten, med 3,29 deltakere per tusen innbyggere, har Telemark. Her har deltakertallet har økt fra 249 til 460 siste år, noe som tilsvarer en økning på

Figur 3 Norskspråklige deltakere i ordinær grunnskoleopplæring, fordelt på årstall. 2002/2003–2012/2013. Antall

Kilde: GSI

85 prosent. Deretter følger Oslo, med 2,80 deltakere per tusen innbyggere. Oslo hadde den høyeste deltakerraten de to foregående årene, med 3,00 i 2010/2011 og 2,94 i 2011/2012.

I motsatt ende av skalaen finner vi Sogn og Fjordane og Hordaland, hvor henholdsvis 0,55 og 0,56 per tusen deltok i ordinær grunnskoleopplæring for voksne i 2011/2012. I Sogn og Fjordane gikk deltakertallet ned fra 75 deltakere i fjor til 48 deltakere i år. Etter Sogn og Fjordane er Finnmark det fylket hvor deltakerantallet gikk mest ned, fra 122 i fjor til 79 i år. I Hordaland økte antallet fra 164 i fjor til 221 i år, en økning på 35 prosent.

Som i skoleåret 2011/2012 er det Finnmark som har den største andelen minoritetsspråklige blant deltakerne. I dette fylket var samtlige 79 deltakere minoritetsspråklige. Det var også en svært høy andel minoritetsspråklige i Nordland (99 prosent), Vest-Agder (99 prosent), Nord-Trøndelag (98 prosent) og Sør-Trøndelag (98 prosent). Lavest andel minoritetsspråklige hadde Hordaland, med 22 prosent.

Tabell 2 Deltakere i ordinær grunnskoleopplæring, fordelt på fylke og morsmål. 2012/2013. Antall, prosent og rate. N=5 882

Fylke	Antall deltakere	Prosent av landet	Antall deltakere per 1000 innbyggere ³	Andel minoritetsspråklige
Akershus	354	6 %	0,80	91 %
Aust-Agder	197	3 %	2,19	95 %
Buskerud	280	5 %	1,29	91 %
Finnmark	79	1 %	1,31	100 %
Hedmark	110	2 %	0,69	86 %
Hordaland	221	4 %	0,56	22 %
Møre og Romsdal	265	5 %	1,27	92 %
Nordland	306	5 %	1,57	99 %
Nord-Trøndelag	128	2 %	1,19	98 %
Oppland	238	4 %	1,55	67 %
Oslo	1 434	24 %	2,80	93 %
Rogaland	496	8 %	1,40	92 %
Sogn og Fjordane	48	1 %	0,55	44 %
Sør-Trøndelag	310	5 %	1,27	98 %
Telemark	460	8 %	3,29	63 %
Troms	274	5 %	2,11	94 %
Vest-Agder	192	3 %	1,38	99 %
Vestfold	289	5 %	1,50	72 %
Østfold	201	3 %	0,88	88 %
Hele landet	5 882	100 %	1,45	86 %

Kilde: Utdanningsdirektoratet 2013b (GSI) og SSB

1.3. Spesialundervisning for voksne

1.3.1. Stadig færre voksne får spesialundervisning

Voksne som av ulike årsaker ikke har tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet for voksne, har rett til spesialundervisning (se faktaboks).

I undervisningsåret 2012/2013 deltok 3 932 voksne i spesialundervisning. Det er en nedgang på 16 prosent fra året før, og 44 prosent siden 2002/2003.

Det er flest norskspråklige som får spesialundervisning. Andelen minoritetsspråklige i spesialundervisningen har de siste to årene vært på 11 prosent. 54 prosent av deltakerne var menn.

I spesialundervisningen er det også få unge deltakere, men deltakelsen øker med alderen. 84 prosent av de som får spesialundervisning, er over 25 år. Denne andelen har gått ned de siste to årene.

³ Personer, 16 år eller eldre per 1.1.2013. (Statistisk sentralbyrå (SSB), tabell 07459)

Tabell 3 Deltakere i spesialundervisning, fordelt på skoleår, kjønn, alder og morsmål. 2002/2003–2012/2013. Antall og prosent.

År	Antall deltakere*	Andel kvinner	Andel 25 år eller eldre**	Andel minoritets-språklige***
2002/2003	7 037	46 %	-	-
2003/2004	6 967	47 %	-	-
2004/2005	6 486	46 %	-	-
2005/2006	6 575	47 %	-	-
2006/2007	6 352	47 %	-	-
2007/2008	5 610	48 %	-	-
2008/2009	5 479	48 %	-	-
2009/2010	5 402	48 %	-	9 %
2010/2011	5 031	47 %	89 %	10 %
2011/2012	4 677	47 %	87 %	11 %
2012/2013	3 932	46 %	84 %	11 %

Kilde: GSI

*I tabellen medregnes voksne som har deltatt i spesialundervisning, og voksne som både har deltatt i spesialundervisning og ordinær grunnskoleopplæring.

**Vi kjenner ikke andelen over 25 år for årene før 2010/2011

***Vi kjenner ikke andelen minoritetsspråklige for årene før 2009/2010.

FAKTA
Om spesialundervisning

Voksne som ikke har, eller ikke kan få, tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet for voksne, har etter opplæringslovens § 4A-2 rett til spesialundervisning. Retten gjelder også for voksne som har særlige behov for opplæring for å kunne «utvikle eller holde ved like grunnleggjande dugleik» (Opplæringslova, 1998). Dette innebærer trening i daglige gjøremål og opplæring i blant annet grunnleggende kommunikasjonsferdigheter, grunnleggende lese- og skriveferdigheter, motorisk trening og liknende (Ot. prop. nr. 46, 1996–1997).

Spesialundervisning kan for eksempel være aktuelt for voksne med lærevansker, sansehemminger, utviklingshemming, omfattende funksjonshemming, psykiske lidelser eller personer som trenger ny opplæring på grunn av sykdom eller skade. Undervisningen kan gå utover de fem fagene i ordinær grunnskoleopplæring for voksne, og ta utgangspunkt i hele grunnskolens område (Utdanningsdirektoratet, 2011b).

1.3.2. Store forskjeller mellom deltakerne i ordinær grunnskoleopplæring og spesialundervisning

De siste årene har antall deltakere i ordinær grunnskoleopplæring økt, og antall deltakere i spesialundervisning har blitt vesentlig redusert. Man kan kanskje tenke seg at kommunene har klart å overføre deltakere som tidligere ville fått spesialundervisning til ordinær grunnskoleopplæring ved å tilby bedre tilpasset opplæring til flere grupper av voksne. Dette avkrefte imidlertid når vi ser på kjennetegn ved deltakerne.

I tabell 5 ser vi at det er mye som skiller deltakere i spesialundervisningen fra deltakere i ordinær grunnskoleopplæring. Mens det i ordinær grunnskoleopplæring i svært stor grad er minoritetsspråklige og en hovedvekt av kvinner, er deltakerne i spesialundervisningen i hovedsak norskspråklige, og det er flest menn. For eksempel utgjør norskspråklige menn 48 prosent av alle deltakere i spesialundervisningen, men

bare 7 prosent av deltakerne i ordinær grunnskoleopplæring. Deltakerne i ordinær grunnskole er dessuten vesentlig yngre enn deltakerne i spesialundervisningen.

At overgangsordningen ble avsluttet, samt et utvidet tilbud innen ordinær grunnskoleopplæring i form av basisopplæring til innvandrere som kan få grunnskoleopplæring ved siden av norskopplæring, er trolig årsakene til økningen i antall deltakere i ordinær opplæring de siste årene. Vi har derimot ingen gode forklaringer på siste års økning i antall norskspråklige deltakere, eller hvorfor antallet i spesialundervisning har gått så mye ned i perioden.

Tabell 4 Deltakere i ordinær grunnskoleopplæring og spesialundervisning, fordelt på deltakergrupper. 2012/2013. Prosent.

Kjennetegn ved deltakerne	Ordinær grunnskoleopplæring (N=5 882)	Spesialundervisning (N=3 932)
Norskspråklige menn	7 %	48 %
Minoritetsspråklige menn	40 %	5 %
Norskspråklige kvinner	7 %	41 %
Minoritetsspråklige kvinner	46 %	6 %
Totalt	100 %	100 %
Norskspråklige under 25 år	4 %	14 %
Minoritetsspråklige under 25 år	40 %	2 %
Norskspråklige, 25 år eller eldre	10 %	75 %
Minoritetsspråklige, 25 år eller eldre	46 %	9 %
Totalt	100 %	100 %

Kilde: GSI

1.4. Voksne som fullfører grunnskoleopplæring

1.4.1. Økning i antall utstedte vitnemål

Det er ikke mulig å lese ut av GSI om deltakerne tar ett eller flere fag, kun deler av fag, eller får opplæring i grunnleggende ferdigheter. Vi vet heller ikke over hvor lang tid deltakerne får opplæring. Derimot registreres antall deltakere som fullfører grunnopplæringen og får utstedt vitnemål i Norsk Utdanningsdatabase (NUDB). Tabell 3 viser at antall voksne deltakere som har fått vitnemål, har økt de siste to årene etter å ha ligget relativt stabilt de fire foregående årene.

Tabell 5 Voksne som har fått vitnemål, fordelt på skoleår og alder. 2006/2007–2011/2012. Antall.

Alder	Skoleår					
	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
17–19	1 403	1 409	1 310	1 426	1 739	1 782
20–24	248	233	228	244	339	514
25–29	97	85	80	97	106	130
30–39	91	74	76	98	117	137
40+	25	26	21	21	29	30
I alt	1 864	1 827	1 715	1 886	2 330	2 593

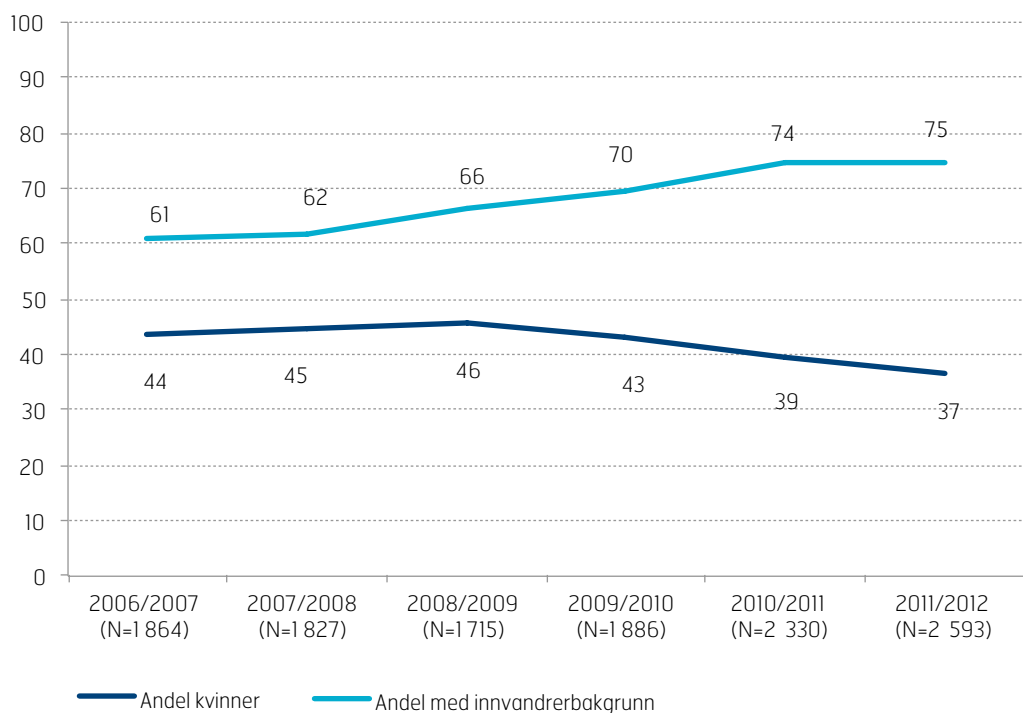
Kilde: SSB/NUDB

I 2011/2012 var det 2 593 personer som var 17 år eller eldre, som fullførte grunnskolen. Det var en økning på elleve prosent fra året før, og 37 prosent fra to år før. Det var en økning i alle aldersgrupper. I aldersgruppen 20–24 ble det utstedt hele 52 prosent flere vitnemål enn året før, eller 110 prosent fra to år før.

69 prosent av vitnemålene ble utstedt til personer i aldersgruppen 17–19 år. I denne gruppen er det sannsynlig at mange har deltatt i et ordinært grunnskoleløp, men enten har begynt på skolen på et senere tidspunkt enn vanlig, eller har brukt lengre tid enn normalt på å fullføre. Elleve prosent av vitnemålene ble utstedt til personer som var 25 år eller eldre.

1.4.2. Tre av fire som fullfører har innvandrerbakgrunn

Figur 4 Voksne som har fått vitnemål, fordelt på kjønn og innvandrerbakgrunn. 2006/2007–2011/2012. Prosent.

Kilde: SSB/NUDB

75 prosent av de som fikk utstedt vitnemål for fullført grunnskoleopplæring i 2011/2012 for voksne, var innvandrere⁴. Dette var omtrent på samme nivå som året før, men andelen har steget hvert år, og er nå 14 prosent høyere enn for fem år siden.

Andelen innvandrere som fullfører, er høyere enn andelen minoritetsspråklige i grunnskoleopplæringen totalt (50 prosent i 2010/2011, og 54 prosent i 2011/2012), men lavere enn andelen minoritetsspråklige i ordinær grunnskoleopplæring (87 prosent i 2010/2011 og 90 prosent i 2011/2012), som er den veien som vanligvis fører til vitnemål. Tallene for deltakerantall og utstedte vitnemål kan imidlertid ikke sammenliknes direkte, siden det er store individuelle forskjeller i hvor lang tid deltakerne bruker på å oppnå vitnemål.

Andelen kvinner som får utstedt vitnemål, er synkende. Til tross for at kvinnene de siste årene utgjør halvparten av det totale antall deltakere, og over halvparten av deltakerne i ordinær grunnskoleopplæring, var bare 37 prosent av de voksne som fikk utstedt vitnemål 2011/2012, kvinner. Kvinneandelen lå tidligere stabilt rundt 45 prosent,

⁴ Innvandrere defineres i kapittel 1.4 som at de selv har innvandret, eller er norskfødt med to innvandrerforeldre.

men har sunket de siste tre skoleårene. Det ser dermed ut til at kvinner i mindre grad enn menn fullfører eksamensrettet grunnskole, eller at de i større grad faller fra, tar enkeltfag, deler av fag eller grunnleggende ferdigheter framfor hele grunnskoleutdanningen.

Voksne i videregående opplæring

Drøyt 20 000 voksne deltakere på 25 år eller mer var registrert som deltakere i videregående opplæring i 2012. To tredeler av disse var nye deltakere, det vil si personer som for første gang blir rapportert inn av fylkeskommunen, dette året.

Halvparten av deltakerne fullførte og besto det videregående løpet, og oppnådde dermed vitnemål (studiekompetanse) eller fag-/svennebrev i løpet av 2012, mens seks prosent av deltakerne avbrøt sin utdanning før fullført videregående opplæring.

FAKTA

Voksnes rett til videregående opplæring

Voksne på 25 år eller mer har ifølge opplæringsloven rett til gratis videregående opplæring hvis de har fullført grunnskolen eller tilsvarende grunnopplæring, men ikke fullført videregående opplæring (Opplæringslova, § 4A-3). Fylkeskommunene har ansvaret for den videregående opplæringen for voksne, men kan benytte andre tilbydere for å oppfylle de voksnes rett.

Fylkeskommunen skal også ha et tilbud til voksne uten rett til opplæring, men dette tilbudet skal ikke fortrenge ungdom eller vokse med rett (Opplæringslova, § 13-3). Voksne kan søke opptak på lik linje som ungdom og følge vanlig undervisning, men vil da bli prioritert etter ungdom med opplæringsrett. Voksne uten rett som får opptak til videregående opplæring, får i utgangspunktet de samme rettighetene som voksne med rett. Dette gjelder imidlertid ikke retten til å bli realkompetansevurdert.

Datagrunnlag

Statistikken over voksne i videregående opplæring er delvis hentet fra SSBs Statistikkbank, og delvis bestilt fra SSB og VIGO, fylkeskommunenes inntakssystem for videregående opplæring. Dette er det samme datagrunnlaget som SSB benytter i sine publiseringer over voksenstatistikk i KOSTRA (KOMMune-STAT-RAPPORTERING). Rapporteringen i VIGO følger skoleåret. Det vi her omtaler som 2012, handler om voksne i videregående opplæring fra 1. oktober 2011 til 31. september 2012.

Den enkelte deltaker blir registrert ved søknad om opptak til videregående opplæring, og ved fullført eller avbrutt opplæring. Statistikken sier ikke noe om hvor den enkelte deltakeren befinner seg i opplæringsløpet. Analysene i dette kapittelet skiller ikke mellom voksne med og uten rett til gratis opplæring. Vi har bare med deltakere som er registrert i VIGO. Deltakere som deltar i videregående opplæring gjennom Nav og studieforbund, og som ikke blir finansiert av fylkeskommunen, blir ikke registrert i VIGO. Deltakere som starter etter 1. oktober, men avbryter opplæringen før de oppnår et resultat, blir heller ikke registrert. Antallet voksne i videregående opplæring er derfor trolig høyere enn det som kommer fram i dette kapittelet.

2.1. Kjønn, alder, innvandringskategori og utdanningsprogram

Kjønns- og aldersfordelingen var i 2012 forholdsvis lik som i 2010 og 2011. Det samme gjelder andelen på de ulike utdanningsprogrammene. I 2012 var 54 prosent av deltakerne kvinner, og 46 prosent menn. De fleste av deltakerne var i aldersgruppen 30–39 år. 36 prosent av deltakerne lå i dette aldersspennet, og hele 67 prosent var mellom 25 og 39 år. Andelen innvandrere var på 26 prosent¹, og blant disse deltakerne var andelen kvinner høyere enn i resten av befolkningen, og lå på 62 prosent.

En av tre voksne deltakere i 2012 tok studier i helse- og oppvekstfag². 18 prosent tok fag som fører til generell studiekompetanse, og 13 prosent gikk på bygg- og anleggsteknikk. Fag som gir yrkeskompetanse, bortsett fra helse- og oppvekstfag, vil vi flere ganger i dette kapittelet omtale som «annen yrkeskompetanse». Totalt gikk 48 prosent på fag som gir annen yrkeskompetanse.

¹ Innvandrere inkluderer her innvandrere og norskfødte av innvandrerforeldre. Vi opererer i dette kapittelet med to innvandrerkategorier: Vestlige innvandrere, som inkluderer innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand; og ikke-vestlige innvandrere, som inkluderer innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand og Europa utenom EU/EØS.

² Fra høsten 2012 har Helse- og sosialfag byttet navn til Helse- og oppvekstfag.

Tabell 1 Deltakere, fordelt på kjønn, alder, innvandringskategori og utdanningsprogram. 2012. Antall og prosent.³

	Antall	Prosent
Kjønn		
Mann	9 332	46 %
Kvinne	10 758	54 %
Totalt	20 090	100 %
Alder		
25–29 år	6 271	31 %
30–39 år	7 285	36 %
40–49 år	4 783	24 %
50–59 år	1 631	8 %
60 år +	120	1 %
Totalt	20 090	100 %
Innvandringskategori		
Vestlige innvandrere	763	4 %
Ikke-vestlige innvandrere	4 514	22 %
Deltakere uten innvandrerbakgrunn	14 598	73 %
Uoppgitt	215	1 %
Totalt	20 090	100 %
Utdanningsprogram		
Helse- og oppvekstfag	6 728	33 %
Studiespesialisering, samt andre utdanningsprogram som gir studiekompetanse*	3 674	18 %
Bygg- og anleggsteknikk	2 657	13 %
Teknikk og industriell produksjon	1 630	8 %
Elektrofag	1 180	6 %
Service og samferdsel	1 816	9 %
Mekaniske fag	348	2 %
Restaurant- og matfag	578	3 %
Andre utdanningsprogram som gir yrkeskompetanse	1 479	7 %
Totalt	20 090	100 %

Kilde: SSB/VIGO

* Studiespesialisering er ett av tre utdanningsprogram som gir studiekompetanse. De to andre er idrettsfag og musikk, dans og drama.

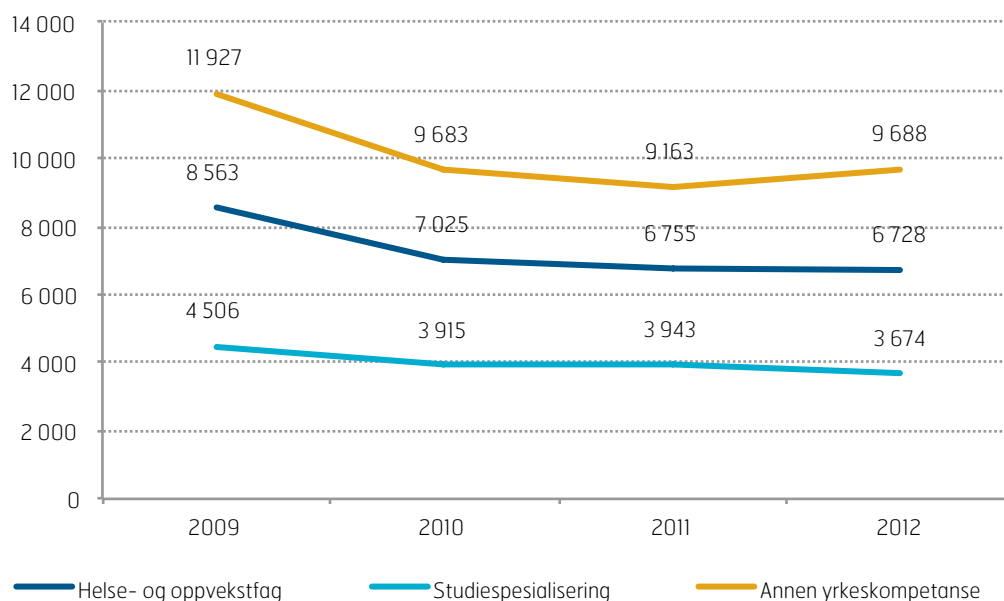
2.1.1. Flere deltakere, flere innvandrere

En trend med gradvis nedgang i deltakertallet siden 2009 ser ut til å ha stoppet opp, idet antallet deltakere har økt med 1,2 prosent fra 2011 til 2012. Dette skyldes noen flere nye deltakere enn året før, men også at litt færre deltakere har avbrutt utdanningen.

Figur 1 viser deltakerutviklingen blant voksne i videregående opplæring de fire siste årene. Her ser vi at hele økningen i antall deltakere har skjedd blant de som tar annen yrkeskompetanse, der antallet øker med seks prosent fra året før. Antallet deltakere på helse- og oppvekstfag er så å si uendret fra 2011, mens studiespesialisering har sju prosent færre deltakere enn året før.

³ Deltakere som er registrert på flere utdanningsprogram, blir bare telt en gang. Det er antallet personer som telles, og ikke antall studieplasser.

Figur 1 Deltakere, fordelt på utdanningsprogram og år. 2012. Antall.

Kilde: SSB/VIGO

Siden 2011 har antallet deltakere med innvandrerbakgrunn økt med cirka 420 personer, hvilket tilsvarer en økning på ni prosent. Den største økningen i andelen deltakere ser vi blant vestlige innvandrere og deres barn, men også deltakere med bakgrunn fra ikke-vestlige land har blitt flere.

2.1.2. Kvinner tar helse- og oppvekstfag, menn tar andre yrkesfag

Tabell 2 viser kjennetegn ved deltakerne på de ulike utdanningsprogrammene. Vi ser at den relativt like deltakelsen for menn og kvinner skjuler store kjønnsforskjeller når det kommer til valg av utdanningsprogram. Innen helse- og oppvekstfag var hele 85 prosent kvinner, mens andelen kvinner på fag som gir annen yrkeskompetanse, var 29 prosent.

Utdanningsprogrammene har en noe ulik aldersprofil. Blant de som tar fag som gir studiekompetanse, er nesten halvparten – 45 prosent – under 30 år. Bare en av seks er 40 år eller mer, og så godt som ingen er over 60. På både helse- og oppvekstfag og andre yrkesfag er den største andelen deltakere mellom 30 og 39 år, men en stor andel er også 40 år eller mer, særlig innen helse- og oppvekstfag. Dette henger trolig sammen med at studiekompetansegivende fag, særlig studiespesialisering, først og fremst kvalifiserer til videre studier, og ikke direkte til yrkeslivet.

Tabell 2 Deltakere, fordelt på utdanningsprogram, kjønn, alder og innvandringskategori. 2012. Antall og prosent.

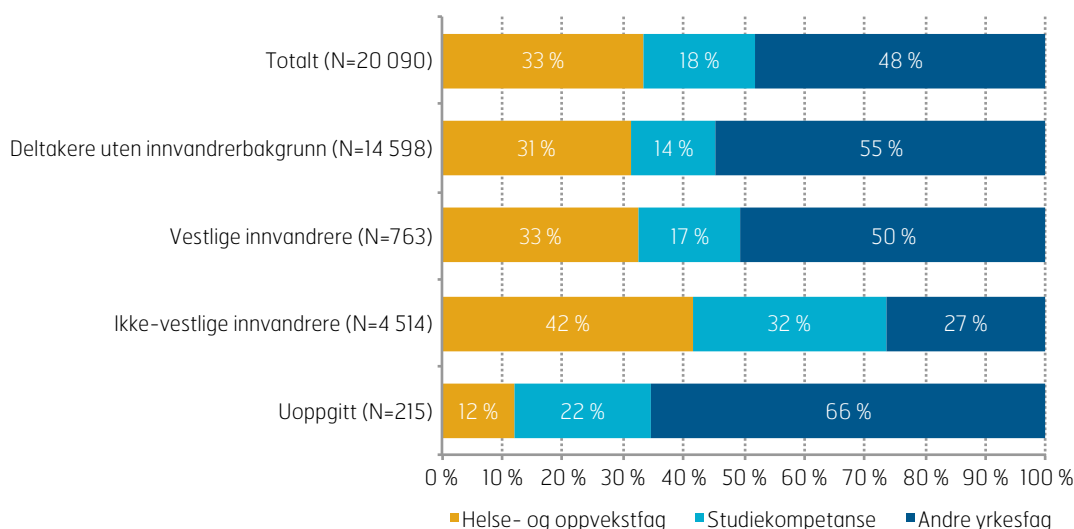
	Studie- kompetanse	Prosent	Helse- og oppvekstfag	Prosent	Andre yrkesfag	Prosent
Kjønn						
Kvinner	2 203	60 %	5 738	85 %	2 817	29 %
Menn	1 471	40 %	990	15 %	6 871	71 %
Totalt	3 674	100 %	6 728	100 %	9 688	100 %
Alder						
Under 30 år	1 658	45 %	1 487	22 %	3 126	32 %
30–39 år	1 406	38 %	2 399	36 %	3 480	36 %
40–49 år	518	14 %	2 019	30 %	2 246	23 %
50–59	77	2 %	785	12 %	769	8 %
60 +	15	0 %	38	1 %	67	1 %
Totalt	3 674	100 %	6 728	100 %	9 688	100 %
Innvandrerkategori						
Vestlige innvandrere	129	4 %	249	4 %	385	4 %
Ikke-vestlige innvandrere	1 438	39 %	1 876	28 %	1 200	12 %
Deltakere uten inn- vandrerbakgrunn	2 059	56 %	4 577	68 %	7 962	82 %
Uoppgitt	48	1 %	26	0 %	141	1 %
Totalt	3 674	100 %	6 728	100 %	9 688	100 %

Kilde: SSB/VIGO

2.1.3. Innvandrere tar oftere studieforberedende og helse- og oppvekstfag

Innvandrere skiller seg fra den øvrige befolkningen ved at flest tar helse- og oppvekstfag, mens i den øvrige befolkningen er det andre yrkesfag som trekker flest deltakere. I tillegg tar mange innvandrere utdanningsprogram som gir studiekompetanse – her utgjør innvandrerne 43 prosent av deltakermassen. På helse- og oppvekstfag utgjør innvandrerne 32 prosent, og på andre yrkesfag 16 prosent.

Deltakere med vestlig innvandrerbakgrunn velger ganske likt den øvrige befolkningen når det kommer til utdanningsprogram: Omtrent halvparten tar andre yrkesfag, mens en av tre går på helse- og oppvekstfag. Blant deltakere med ikke-vestlig bakgrunn er både helse- og oppvekstfag og studiekompetanse mer populært enn blant de andre: 42 prosent tar helse- og oppvekstfag, mens 32 prosent tar utdanningsprogram som gir studiekompetanse. Bare 27 prosent tar andre yrkesfag, altså rundt halvparten så mange som blant de andre deltakerne. Se figur 2.

Figur 2 Voksne deltakere i videregående opplæring, fordelt på innvandrerbakgrunn og utdanningsprogram. 2012. Prosent.

Kilde: SSB

2.2. Tidligere utdanning

2.2.1. Halvparten tar videregående for første gang

Av de 20 090 voksne deltakerne i videregående opplæring i 2012, hadde 51 prosent grunnskole som sin høyeste fullførte utdanning året før⁴. 44 prosent hadde videregående eller høyere utdanning fra før. Det var også fem prosent med ukjent utdanning. Dette kan skyldes at de har utdanning fra utlandet som ikke er blitt registrert eller godkjent i Norge.

Tabell 3 Deltakere, fordelt på høyeste fullførte utdanning per 1. oktober 2011. 2012. Prosent.

	Alle deltakere (N=20 090)	Nye deltakere (N=12 756)
Grunnskole	51 %	51 %
Videregående skole	36 %	36 %
Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå opp til 4 år	7 %	8 %
Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	1 %	1 %
Uoppgitt	5 %	4 %
Totalt	100 %	100 %

Kilde: SSB/VIGO

2.2.2. Deltakere som har videregående fra før, består oftest

Tabell 4 viser andelen som har bestått og avbrutt innenfor hver utdanningskategori. Kanskje noe overraskende er det de med høyest utdanning som har den største andelen avbrudd. Det er nærliggende å tenke at dette kan skyldes at de kun ønsker å ta opp enkeltfag, og aldri har planlagt å ta en fullstendig videregående opplæring.

Blant de som ikke har høyere utdanning, er det de som har grunnskole som høyeste fullførte utdanning fra før av, som oftest avbryter utdanningen, mens de som har bestått videregående opplæring tidligere, i mindre grad avbryter opplæringen.

⁴ Måletidspunktet for tidligere utdanning er her satt til 1. oktober 2011, altså ett år tilbake i tid. I Vox-speilet 2011 hadde vi et annet måletidspunkt for tidligere utdanning. De tallene er derfor ikke sammenlignbare med tallene i årets Vox-speil.

Tabell 4 Deltakere, fordelt på status i videregående utdanning og utdanningsbakgrunn. 2012. Antall og prosent.

	Antall deltakere	Andel bestått	Andel avbrutt	Andel fortsatt i utdanning	Totalt
Grunnskole	10 289	47 %	8 %	46 %	100 %
Videregående skole	7 208	59 %	4 %	37 %	100 %
Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå opp til 4 år	1 355	49 %	7 %	45 %	100 %
Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	206	37 %	13 %	50 %	100 %
Uoppgitt	1 032	32 %	10 %	59 %	100 %
Totalt	20 090	50 %	6 %	43 %	100 %

Kilde: SSB/VIGO

2.3. Realkompetanse

Den retten voksne har til gratis videregående opplæring, gjelder også retten til å bli realkompetansevurdert. Hensikten med realkompetansevurdering er å få vurdert den erfaringen og kompetansen en har. Dersom søkeren ikke har fullført grunnskole tidligere, kan vedkommende få opptak i videregående opplæring hvis han eller hun har tilvarende realkompetanse som det fullført grunnskole ville gitt (Forskrift til opplæringslova, 2006, § 6-10 bokstav d). Søkere kan også få avkortet deler av opplæringen på grunnlag av dokumentert realkompetanse.

Fylkeskommunene har litt ulik praksis når det gjelder registrering av gjennomføring av realkompetansevurderinger. Derfor bør disse tallene sees som et estimat. Totalt ble 2 429 personer – 12 prosent av deltakerne – realkompetansevurdert i 2012 (se tabell 5). Dette er den samme andelen som i 2011, men en liten nedgang fra 2010, da 14 prosent av deltakerne ble realkompetansevurdert.

Tabell 5 Realkompetansevurderte⁵ deltakere i videregående opplæring, fordelt på utdanningsprogram. 2012. Antall og prosent.

	Antall	Andel
Realkompetansevurderte på yrkesfag	2 009	12 %
Realkompetansevurderte på studieforberedende	420	11 %
Totalt	2 429	12 %

Kilde: Statistikkbanken (SSB)

2.4. Deltakere etter fylke

2.4.1. Hordaland har flest deltakere

Tabell 6 viser antall voksne deltakere i videregående opplæring fordelt på fylke og utdanningsprogram. Som i tidligere år er Hordaland det fylket med flest deltakere, fulgt av Oslo og Akershus. Ser vi på Oslo og Akershus sammen, har hovedstadsområdet 20 prosent av alle deltakerne. Dette området er også der hvor den største andelen av befolkningen bor.

⁵ De realkompetansevurderte deltakerne er i utdanning dette året, men realkompetansevurderingen kan ha skjedd tidligere

De fleste fylkene har størst andel deltakere på fag som gir annen yrkeskompetanse. Bare Akershus har flest deltakere innen helse- og oppvekstfag, mens Hedmark og Buskerud har flest deltakere på program som gir studiekompetanse.

Ser vi på andelen voksne deltakere i videregående opplæring som ikke hadde fullført videregående skole tidligere (personer som enten har grunnskole, eller videregående grunnopplæring fra før), varierer dette fra 44 prosent i Vest-Agder til 58 prosent i Østfold.

Tabell 6 Deltakere, fordelt på fylke og utdanningsprogram. 2012. Antall og prosent.

	Antall deltakere	Andel på studiekompetanse	Andel på helse- og oppvekstfag	Andel på annen yrkeskompetanse	Andel av deltakerne som ikke tidligere hadde fullført videregående opplæring
Hordaland	2 390	33 %	21 %	46 %	49 %
Oslo	2 132	28 %	34 %	38 %	51 %
Akershus	1 929	32 %	35 %	33 %	54 %
Rogaland	1 404	23 %	3 %	74 %	47 %
Nordland	1 251	36 %	17 %	46 %	55 %
Møre og Romsdal	1 162	37 %	7 %	56 %	53 %
Sør-Trøndelag	1 122	26 %	18 %	56 %	46 %
Vestfold	983	38 %	17 %	44 %	55 %
Hedmark	893	48 %	14 %	37 %	55 %
Buskerud	889	48 %	13 %	39 %	57 %
Telemark	863	37 %	20 %	43 %	56 %
Østfold	819	39 %	15 %	46 %	58 %
Nord-Trøndelag	684	30 %	12 %	58 %	48 %
Vest-Agder	680	35 %	3 %	63 %	44 %
Troms	645	42 %	8 %	50 %	55 %
Aust-Agder	592	31 %	20 %	48 %	52 %
Oppland	519	31 %	10 %	59 %	49 %
Sogn og Fjordane	518	26 %	15 %	59 %	47 %
Finnmark	407	33 %	17 %	50 %	54 %
Uoppgitt	208	13 %	20 %	67 %	3 %
Totalt	20 090	33 %	18 %	48 %	51 %

Kilde: SSB/VIGO

2.4.2. Oslo har flest innvandrere

Tabell 7 viser andelen innvandrere i de ulike fylkene. Totalt har 26 prosent av de voksne deltakerne i videregående opplæring innvandrerbakgrunn. Andelen deltakere med innvandrerbakgrunn fra EØS/EU, USA, Canada, Australia og New Zealand er ganske lik i alle fylker (den varierer mellom to og fem prosent av deltakerne), men det er store regionale forskjeller når det gjelder deltakere med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand og Europa utenom EU/EØS (se tabell 7). Oslo har klart flest deltakere med slik bakgrunn – 58 prosent. Akershus har 38 prosent, mens Oppland, med åtte prosent ikke-vestlige innvandrere, har den laveste andelen deltakere med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand og Europa utenom EU/EØS.

Tabell 7 Deltakernes innvandrerbakgrunn, fordelt på fylke. 2012. Prosent.

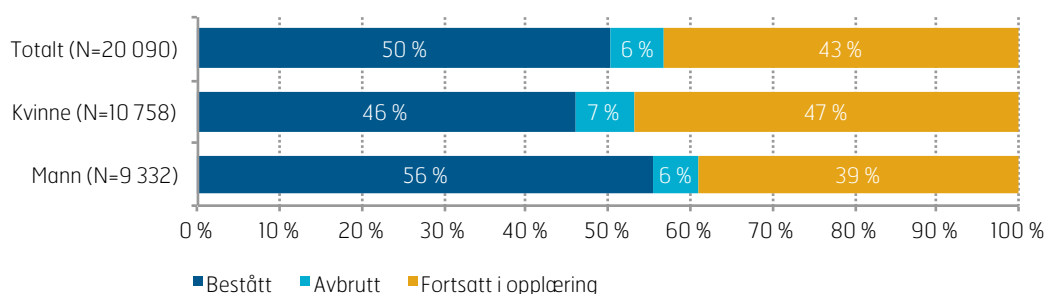
	Vestlige innvandrere	Ikke-vestlige innvandrere	Deltakere uten innvandrerbakgrunn	Uoppgitt
Østfold (N=819)	3 %	21 %	76 %	-
Akershus (N=1 929)	5 %	38 %	57 %	0 %
Oslo (N=2 132)	4 %	58 %	37 %	0 %
Hedmark (N=893)	3 %	11 %	86 %	0 %
Oppland (N=519)	2 %	8 %	90 %	-
Buskerud (N=889)	5 %	24 %	71 %	-
Vestfold (N=983)	3 %	16 %	81 %	0 %
Telemark (N=863)	4 %	26 %	70 %	0 %
Aust-Agder (N=592)	4 %	15 %	81 %	-
Vest-Agder (N=680)	3 %	19 %	78 %	0 %
Rogaland (N=1 404)	5 %	11 %	83 %	-
Hordaland (N=2 390)	5 %	18 %	77 %	0 %
Sogn og Fjordane (N=518)	5 %	10 %	86 %	-
Møre og Romsdal (N=1 162)	3 %	16 %	81 %	-
Sør-Trøndelag (N=1 122)	2 %	16 %	82 %	-
Nord-Trøndelag (N=684)	3 %	14 %	83 %	0 %
Nordland (N=1 251)	2 %	12 %	85 %	-
Troms (N=645)	2 %	14 %	84 %	-
Finmark (N=407)	2 %	19 %	78 %	0 %
Uoppgitt (N=208)	-	2 %	1 %	97 %
Totalt (N=20 090)	4 %	22 %	73 %	1 %

Kilde: SSB

2.5. Deltakernes resultater

I 2012 var det 10 126 deltakere som fikk vitnemål eller fag-/svennebrev etter å ha bestått sin avsluttende prøve. Dette utgjør 50 prosent av alle deltakerne. Deltakere som fullfører enkeltkurs eller kurskombinasjoner som ikke fører til vitnemål eller fag-/svennebrev, er ikke regnet med i disse tallene. 43 prosent fortsatte opplæringen, mens seks prosent avsluttet utdanningen uten å ha bestått. Noen av disse kan ha søkt seg til videregående opplæring for kun å ta enkeltfag. Disse blir likevel registrert med avbrutt utdanning fordi de ikke fullfører hele den videregående opplæringen. Se figur 3

2.5.1. Menn og eldre deltakere består oftere

Figur 3 Deltakere som har bestått og avbrutt, fordelt på kjønn. 2012. Prosent.

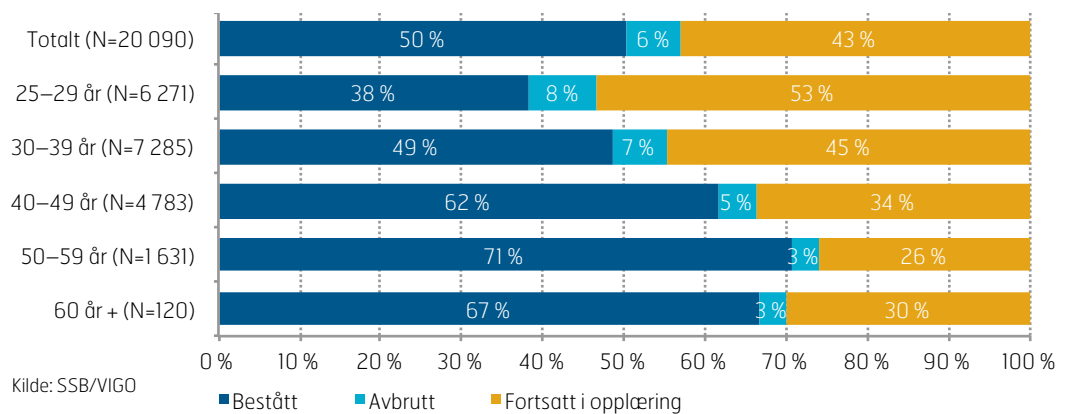
Kilde: SSB/VIGO

Det var en større andel menn som fullførte og besto opplæringen enn kvinner. Av alle mennene besto 56 prosent, mens det tilsvarende tallet for kvinner var 46 prosent. Kvinner avbryter videregående opplæring i litt større grad enn menn. Sju prosent av de kvinnelige deltakerne avbrøt, mot seks prosent av mennene.

Andelen bestått stiger med økt alder. Det er deltakerne i aldersgruppen mellom 25 og 29 år som i minst grad besto den avsluttende prøven (38 prosent bestått). Av deltakerne mellom 30 og 39 år besto 49 prosent, og i aldersgruppen 40–49 år besto 62 prosent. Av deltakere mellom 50 og 59 år besto hele 71 prosent, mens andelen går noe ned igjen blant de på 60 år eller mer, der 67 prosent besto (se figur 4).

Deltakere mellom 25 og 29 år avbryter i noe større grad opplæringen sin enn andre. I denne aldersgruppen avbrøt åtte prosent. Sju prosent avbrøt i aldersgruppen 30–39 år, i aldersgruppen 40–49 avbrøt fem prosent, og i de øvrige aldersgruppene avbrøt tre prosent.

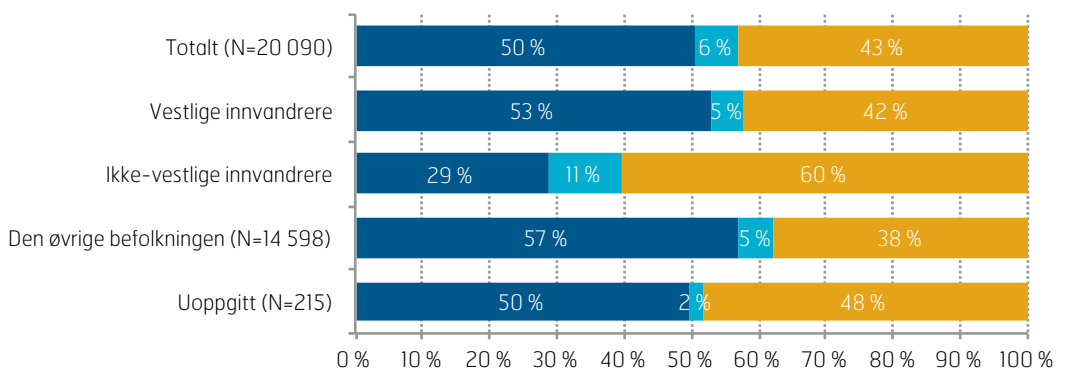
Figur 4 Deltakere som har bestått og avbrutt, fordelt på alder. 2012. Prosent.

2.5.2. Seks av ti ikke-vestlige innvandrere fortsetter utdanningen etter 2012

32 prosent av alle innvandrerne i videregående opplæring fullførte og besto i 2012, mens 10 prosent avbrøt utdanningen. I den øvrige befolkningen var andelen bestått 57 prosent (se figur 5). Skiller vi mellom innvandrere fra vestlige og ikke-vestlige land, fullfører og består innvandrerne fra vestlige land i størst grad. 53 prosent av de vestlige innvandrerne besto i 2011, og 29 prosent av de ikke-vestlige. De ikke-vestlige innvandrerne avbryter også i større grad sin videregående opplæring.

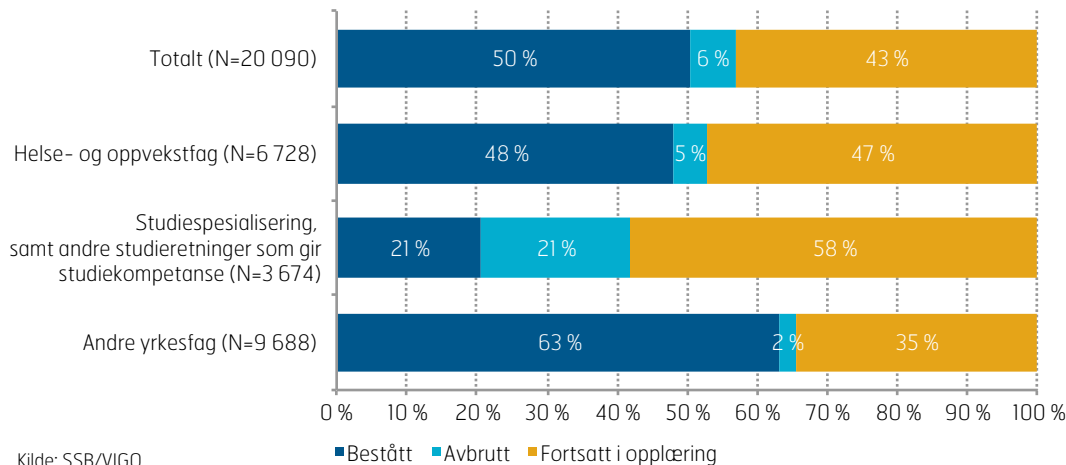
Figur 5 Deltakere som har bestått og avbrutt, fordelt på innvandringskategori. 2012. Prosent.

2.5.3. Flest besto annen yrkeskompetanse i 2012

Figur 6 viser andelen deltakere som består, fortsetter i utdanningen og avbryter. Vi ser at disse andelen varierer mellom de ulike utdanningsprogrammene. Det er høyest andel som fullfører og består fag som gir annen yrkeskompetanse (63 prosent).

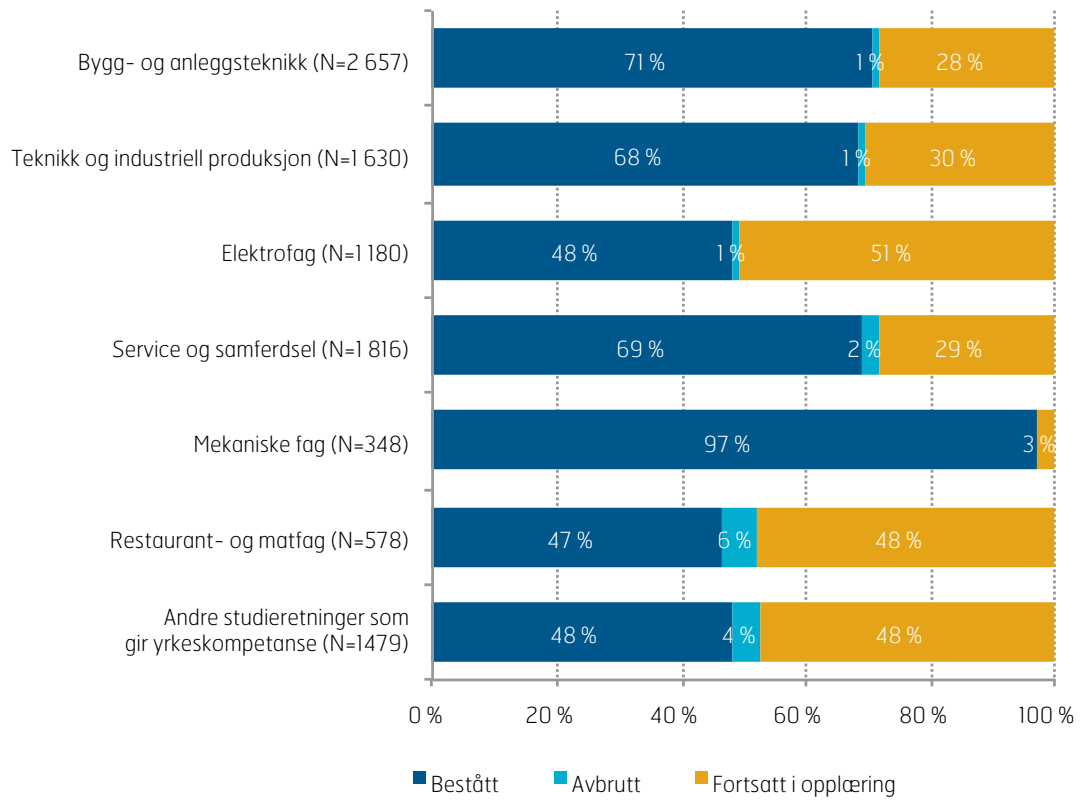
Figur 6 Deltakere som har bestått og avbrutt, fordelt på utdanningsprogram. 2012. Prosent.

Den laveste andelen som har bestått, finner vi innen fag som gir studiekompetanse. Her besto bare 21 prosent av deltakerne. Like mange (21 prosent) avbrøt studieforbereende fag, og denne andelen var fire ganger så høy som innen andre utdanningsprogram. Innen helse- og oppvekstfag avbrøt fem prosent, mens bare to prosent avbrøt fag som gir annen yrkeskompetanse.

Innenfor fagene som gir annen yrkeskompetanse, finner vi den største andelen som avbryter innenfor mat- og restaurantfag (se figur 7). Mekaniske fag har den største andelen bestått. Her besto hele 97 prosent av deltakerne. De øvrige tre prosentene var fortsatt i opplæring, og ingen hadde avbrutt utdanningen. I elektrofag og restaurant- og andre matfag var det litt under halvparten som besto.

Figur 7 Deltakere på andre yrkesfag som har bestått og avbrutt, fordelt på utdanningsprogram. 2012. Prosent.

Voksne i fagskoleutdanning

3.1. Fagskoler og fagskoleutdanning

Fagskoleutdanninger er yrkesrettede høyere utdanninger som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse¹. Utdanningene har et omfang på mellom et halvt og to studieår. At utdanningene er yrkesrettet, betyr at de gir kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere generelle opplæringstiltak (Fagskoleloven, 2003).

Fagskoleutdanningen er en del av tertiærutdanningen, det vil si utdanning på nivået etter videregående opplæring, og representerer et alternativ til høyere utdanning på universiteter og høyskoler. Fagskolene skiller seg fra annen høyere utdanning ved at opptak til mange fagskoleutdanninger ikke krever studiekompetanse. Undervisningen på fagskolene kan være erfaringsbasert, og må ikke være forskningsbasert, slik den må for annen høyere utdanning (Kunnskapsdepartementet, 2011). Mer om høyere utdanning finner du i kapittel 4.

Fagskolene er viktige for kompetanseheving og spesialisering innen yrkesfagene. Rundt halvparten av fagskoleutdanningene har bestemte fagbrev eller yrkesfag som inntakskrav, mens den andre halvdel har generell studiekompetanse eller fullført videregående opplæring, uavhengig av linje, som et generelt inntakskrav.

¹ Realkompetanse er all den kunnskapen og de ferdighetene en person har tilegnet seg gjennom utdanning, lønnet eller ulønnet arbeid, organisasjonserfaring, fritidsaktiviteter eller på annen måte. Gjennom realkompetansevurdering, dvs. vurdering av den enkeltes kompetanse opp mot fastsatte kriterier, kan man søke opptak til studier og evt. fritak fra deler av et studium.

FAKTA

Om fagskoler

Fagskolene blir regulert av Fagskoleloven (2003), som skal sikre utdanninger av høy kvalitet gjennom en offentlig godkjenningsordning, og at fagskolestudentene ved får tilfredsstillende vilkår. Fylkeskommunen har ansvar for at det finnes tilbud om godkjent fagskoleutdanning som tar hensyn til lokalt, regionalt og nasjonalt kompetansebehov innenfor prioriterte samfunnsområder (Fagskoleloven, 2003).

Kunnskapsdepartementet har sektoransvaret for fagskolene. Dette ansvaret er i stor grad delegert til Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT), som har ansvar for å godkjenne og føre tilsyn med fagskoler og fagskoleutdanninger. NOKUT-godkjenning er en forutsetning for at studentene skal få utdanningsstøtte fra Lånekassen (Kunnskapsdepartementet, 2011). Betegnelsene «fagskoleutdanning» og «fagskole» er beskyttet, og kan bare benyttes for utdanninger og tilbydere som har godkjenning (Fagskoleloven, 2003).

Nasjonalt fagskoleråd

Fagskolerådet er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet. Rådet jobber blant annet for å synliggjøre fagskoleutdanningen og å bedre samarbeidet mellom fagskolene og resten av utdanningssystemet. Vox er sekretariat for fagskolerådet (Vox, 2013).

Datagrunnlag

Fagskolene rapporterer til DBH-F (Database for statistikk om høgre utdanning – fagskolestatistikk) 15. mars og 15. oktober hvert år. Talletidspunktene er 1. mars og 1. oktober. Rapporteringen startet i 2010, men dette kapittelet baserer seg på rapporteringen fra høsten 2011 og 2012. Deler av dataene som blir presentert, er offentlig tilgjengelige på NSDs hjemmesider (DBH-F, 2013). I tillegg har Vox bestilt utfyllende statistikk direkte fra DBH-F.

3.2. Fagskolenes utdanningstilbud

3.2.1. 1 263 studietilbud på fagskolenivå høsten 2012

Det er 121 godkjente fagskoler i Norge. Noen av fagskolene gir opplæringstilbud ved ulike steder. Høsten 2012 var det rundt 150 ulike studiesteder som tilbød utdanning på fagskolenivå i landet. 79 prosent hadde kun stedsbasert undervisning, det vil si utdanning der deltakerne må følge undervisningen på studiestedet. Ni prosent hadde kun fjernundervisning eller nettstudier, mens de øvrige studiestedene tilbød begge deler.

Til sammen ga fagskolene 1 263 studietilbud høsten 2012. Det er 309 flere enn det som var registrert høsten 2011. 89 prosent av studietilbudene var stedsbaserte, og det er en økning på ni prosentpoeng siden året før. Elleve prosent av tilbudene var fjernundervisning og nettstudier.

67 prosent av fagskoletilbudene høsten 2012 var organisert som deltidsstudier. Det var vesentlig flere enn i fjor, da bare 46 prosent av studiene var deltidsstudier. Det store flertallet av deltidsstudiene har en studieprogresjon på 0,5 andel av heltid, en del har progresjon på 0,67 prosent av heltid, mens enkelte kurs har en progresjon på 0,25 og 0,75 prosent.

3.2.2. Størst fagskoletilbud i Oslo

Tabell 1 viser alle landets fagstudietilbud fordelt på fylke. Oslo hadde 215 studietilbud, hvorav 193 var stedsbaserte. Det vil si at 17 prosent av alle landets stedsbaserte fagskoletilbud fantes i Oslo, som dermed er fylket med flest utdanningstilbud på

fagskolenivå. I Oslo var det 27 studiesteder som hadde stedsbasert undervisning høsten 2012. En av disse fagskolene, og ytterligere tre skoler med adresse i hovedstaden, stod for 22 studietilbud organisert som fjernundervisning eller nettstudier.

Også Sør-Trøndelag, Buskerud og Rogaland hadde et bredt utvalg av stedsbaserte fagskoletilbud, med henholdsvis 121, 109 og 108 utdanningstilbud. I motsatt ende av skalaen finner vi Nord-Trøndelag, med seks, Sogn og Fjordane med 14, og Møre og Romsdal med 18 studietilbud.

Tabell 1 Studietilbud, fordelt på studieform og fylke. Høst 2012. Antall.

Fylke	Stedsbasert undervisning	Fjernundervisning/ nettstudier	Alle studietilbud
Østfold	61	1	62
Akershus	42	13	55
Oslo	193	22	215
Hedmark	56	0	56
Oppland	27	10	37
Buskerud	109	0	109
Vestfold	80	6	86
Telemark	36	2	38
Aust-Agder	47	0	47
Vest-Agder	37	24	61
Rogaland	108	21	129
Hordaland	77	12	89
Sogn og Fjordane	14	0	14
Møre og Romsdal	18	0	18
Sør-Trøndelag	121	8	129
Nord-Trøndelag	6	10	16
Nordland	49	1	50
Troms	22	9	31
Finnmark	21	0	21
Totalt	1124	139	1263

Kilde: DBH-F

I tillegg til de stedsbaserte studiene fantes det på landsbasis 139 studietilbud organisert som fjernundervisning eller nettstudier. Elleve prosent av alle landets fagskoletilbud var dermed tilgjengelige for befolkningen i hele landet.

3.3. Fagskolestudentene

3.3.1. Nesten 16 000 fagskolestudenter høsten 2012

Høsten 2012 var det 15 852 fagskolestudenter i Norge. Det er omtrent tusen flere enn på samme tidspunkt i 2011. Det er flest menn som studerer ved fagskolene. Mer enn seks av ti fagskolestudenter var menn. Like mange var over 25 år. Omtrent halvparten av studentene tok fagskoleutdanningen på deltid.

Tabell 2 Fagskolestudenter, fordelt på år, andel kvinner, andel over 25 år og andel deltid. Høst 2011–2012. Antall og prosent.

	Antall	Andel kvinner	Andel 25 år eller eldre	Andel deltid
Høst 2011	14 823	39 %	60 %	48 %
Høst 2012	15 852	39 %	59 %	51 %

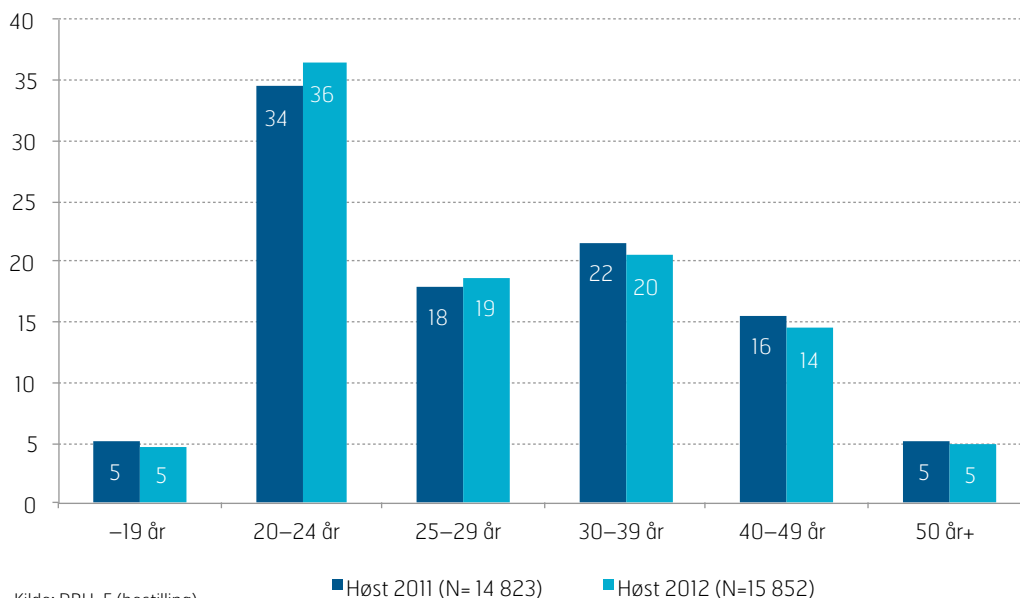
Kilde: DBH-F (bestilling)

3.3.2. Fire av ti fagskolestudenter er over 30 år

Figur 1 viser studentenes aldersfordeling høsten 2012, sammenliknet med høsten 2011. En stor andel av deltakerne, 36 prosent, var unge voksne mellom 20 og 25 år. 19 prosent tilhørte aldersgruppen 25–29 år. Til sammen har andelen deltakere i alderen 20–29 år økt med tre prosentpoeng siden året før, mens andelen deltakere i alderen 30–49 har gått ned tilsvarende. Nesten 40 prosent av studentene var 30 år eller eldre. Det betyr at en vesentlig andel gjennomfører fagskoleutdanningen etter å ha vært yrkesaktive.

Bare fem prosent av deltakerne var under 20 år. Mange studenter i denne aldersgruppen kan ha begynt på fagskoleutdanningen rett etter videregående opplæring.

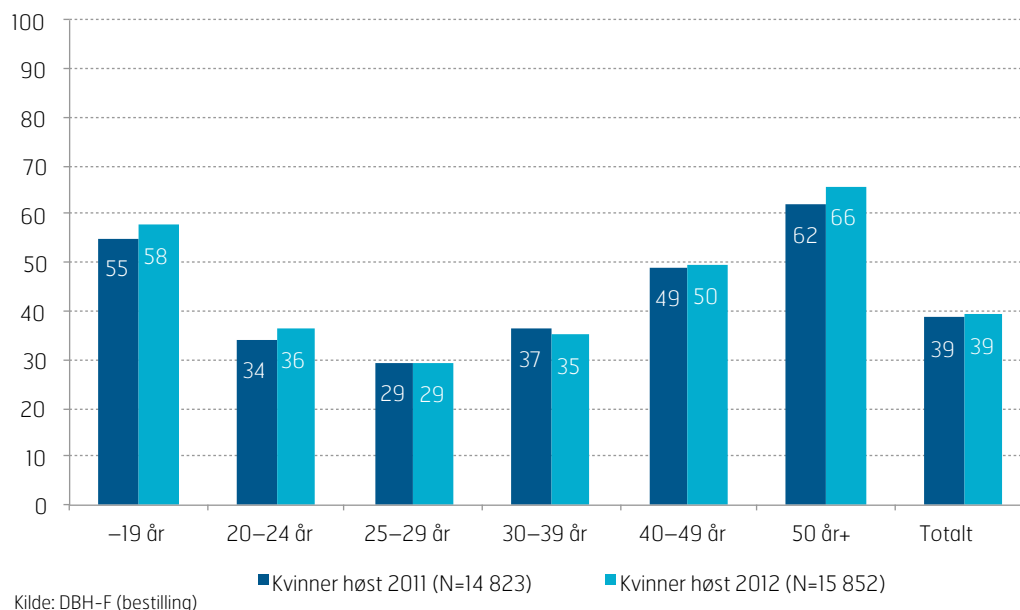
Figur 1 Fagskolestudenter, fordelt på alder. Høst 2011–2012. Prosent.

3.3.3. Fire av ti studenter er kvinner

Figur 2 viser kvinneandelen i de ulike aldersgruppene. Både høsten 2012 og høsten 2011 var 39 prosent av fagskolestudentene kvinner, men kvinnene var i overvekt i den yngste og eldste aldersgruppen begge årene. Det siste året har imidlertid kvinneandelen

Figur 2 Andel kvinnelige fagskolestudenter, fordelt på alder. Høst 2011–2012. Prosent.

i disse to aldersgruppene økt. Blant studentene under 20 år var 58 prosent kvinner, mens den tilsvarende andelen blant deltakerne over 50 år var på 66 prosent.

Menn er tydelig i overvekt i aldersgruppene 20–24 år, 25–29 år og 30–39 år, mens det er like mange kvinner og menn i aldersgruppen 40–49 år.

3.3.4. Flest deltakere fra Oslo og Hordaland

Tabell 3 Fagskolestudenter, fordelt på bostedsfylke. Høst 2012. Antall, prosent og rate.

Fylke	Antall	Prosent	Antall deltakere per tusen innbyggere*
Østfold	699	5 %	3,06
Akershus	1 248	8 %	2,80
Oslo	1 852	12 %	3,62
Hedmark	419	3 %	2,63
Oppland	494	3 %	3,21
Buskerud	786	5 %	3,62
Vestfold	759	5 %	3,93
Telemark	356	2 %	2,55
Aust-Agder	235	2 %	2,61
Vest-Agder	368	2 %	2,64
Rogaland	1 375	9 %	3,89
Hordaland	1 858	12 %	4,68
Sogn og Fjordane	312	2 %	3,59
Møre og Romsdal	835	5 %	4,01
Sør-Trøndelag	987	6 %	4,04
Nord-Trøndelag	358	2 %	3,33
Nordland	725	5 %	3,73
Troms	374	2 %	2,88
Finnmark	161	1 %	2,68
Uspesifisert	996	7 %	–
Totalt	15 197	100 %	3,74

Kilde: DBH-F (bestilling)

* Beregnet på grunnlag av personer, 16 år eller eldre, per 1.1.2013 (SSB tabell 07459)

Deltakelse i fagskoleutdanning varierer geografisk. Flest fagskolestudenter har bostedsadresse i Oslo og Hordaland. Hvert av disse fylkene står for tolv prosent av deltakerne. Oslo var også fylket med det bredeste utvalget av stedsbaserte fagskoletilbud, målt i antall studiesteder og stedsbaserte studietilbud. Færrest deltakere kommer fra Finnmark (1 prosent).

På landsbasis var det 3,74 deltakere per tusen innbyggere fra 16 år eller eldre som deltok høsten 2012. Høyest antall deltakere i forhold til befolkningen i fylket hadde Hordaland, med en rate på 4,68. Lavest rate hadde Telemark, hvor kun 2,55 voksne per tusen innbyggere tok fagskoleutdanning. Vi mangler fylkestilknytning for 7 prosent av fagskolestudentene.

3.4. Eierskap, studieform og progresjon

3.4.1. 56 prosent går på private fagskoler

56 prosent av fagskolestudentene høsten 2012 gikk på privateid fagskole. Andelen som gikk på privat fagskole, var høyest i den yngste aldersgruppen (86 prosent). Også i den eldste aldersgruppen (50 år eller eldre) er det en høy andel (60 prosent) som går på private fagskoler. Aldersfordelingen blant fagskolestudentene er noe lavere på private fagskoler enn på offentlige. For eksempel er 45 prosent av studentene på private fagskoler under 25 år, mens den tilsvarende andelen i offentlige skoler er 37 prosent.

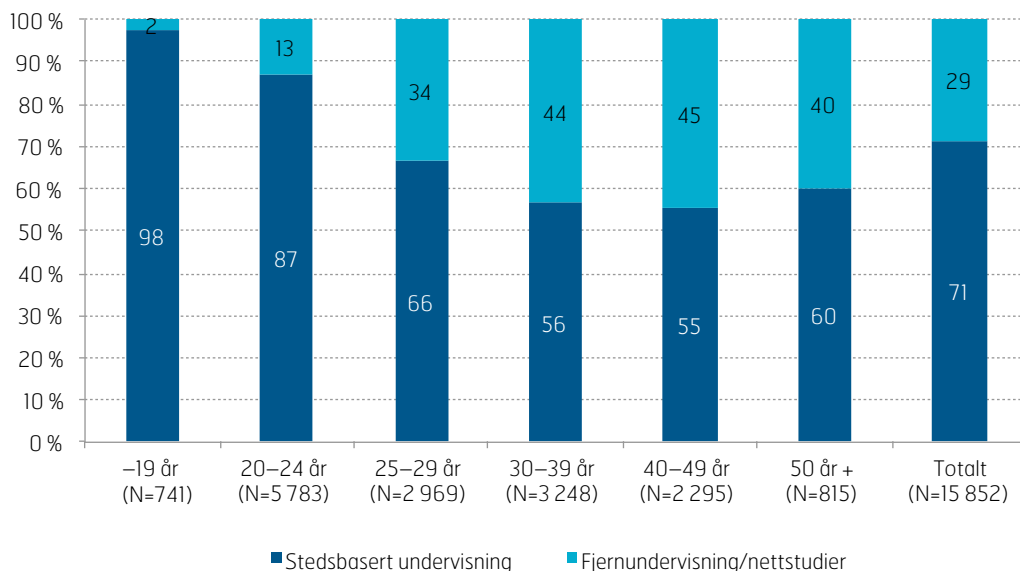
I følge Kunnskapsdepartementet (2011) er 62 prosent av fagskolene private og 38 prosent offentlige. Når vi sammenlikner med deltakertallene i avsnittet over, ser vi at de offentlige skolene i gjennomsnitt har flere deltakere enn de private. Det henger sammen med at de offentlige fagskolene oftere tilbyr utdanninger innenfor flere fagfelt enn private skoler. Mens de offentlige i snitt tilbyr utdanninger innenfor 1,7 fagfelt, tilbyr privateide skoler i snitt utdanninger innenfor 1,3 fagfelt (Kunnskapsdepartementet, 2011).

3.4.2. Nesten tre av ti fagskolestudenter tar fjernundervisning

Høsten 2012 var det 4 523 fagskolestudenter som tok studiene gjennom fjernundervisning eller nettstudier. Det utgjør 29 prosent av alle fagskolestudentene. Vi vet ikke om det er noen reell endring fra høsten 2011, siden vi manglet opplysninger om studieform for syv prosent av fagskolestudentene dette året.

Det var en høyere andel menn enn kvinner som tok fjernundervisning. Mens 30 prosent av mennene tok fjernundervisning, var det bare 26 prosent av kvinnene som gjorde det samme.

Figur 3 Fagskolestudenter, fordelt på undervisningsform og alder. Høst 2012. Prosent.

Kilde: DBH-F (bestilling)

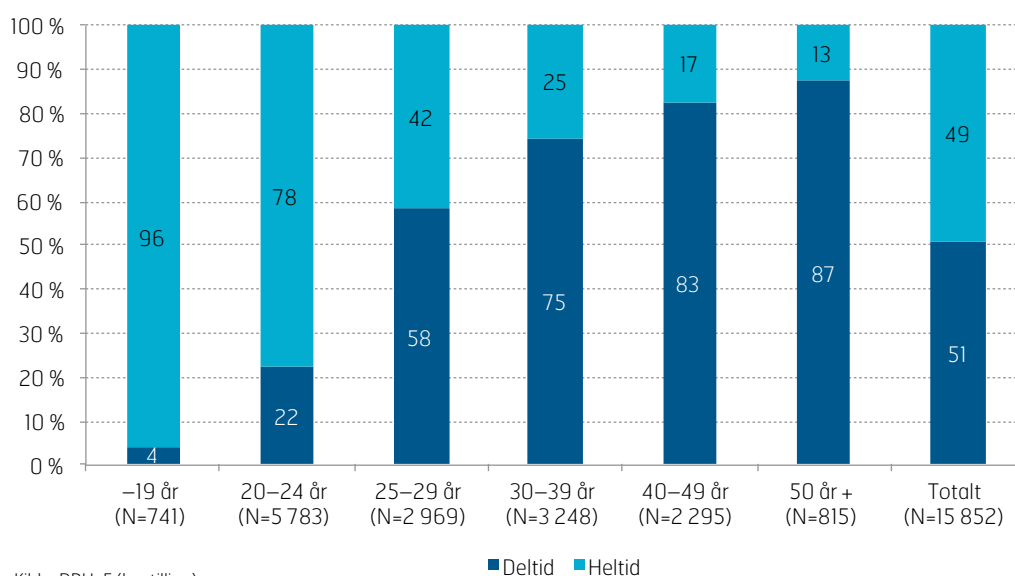
Figur 6 viser at bruk av fjernundervisning og nettstudier øker med alderen. Mens det bare var to prosent som tok nettstudier i den yngste aldersgruppen, var det 44 og 45 prosent i aldersgruppene 30-39 år og 40-49 år som benyttet seg av denne studieformen.

I aldersgruppen 50 år eller eldre var det en noe lavere andel, 40 prosent, som tok fagskolestudiene gjennom nettstudier eller fjernundervisning.

3.4.3. Over halvparten studerer på deltid

Høsten 2012 var det 8 083 fagskolestudenter som studerte på deltid. Det var omtrent fem hundre flere enn året før og utgjorde 51 prosent av alle fagskolestudentene dette semesteret. 52 prosent av kvinnene og 50 prosent av mennene studerte på deltid. De som studerer på deltid, har lavere studieprogresjon og bruker dermed lenger tid på utdanningen, vanligvis dobbelt så lang tid med en studieprogresjon på 0,5 av heltid.

Figur 4 Fagskolestudenter, fordelt på studieprogresjon og alder. Høst 2012. Prosent.

Kilde: DBH-F (bestilling)

Figur 8 viser at andelen som studerer deltid, stiger med alderen. Andelen har imidlertid økt i alle aldersgrupper siden høsten 2011. Det er likevel bare fire prosent av deltakerne i aldersgruppen under 20 år og 22 prosent i aldersgruppen 20 til 24 år som studerer på deltid, mens andelen i de tre øverste aldersgruppene er over 75 prosent. Blant deltakerne over 50 år tar 87 prosent fagskolestudiet på deltid.

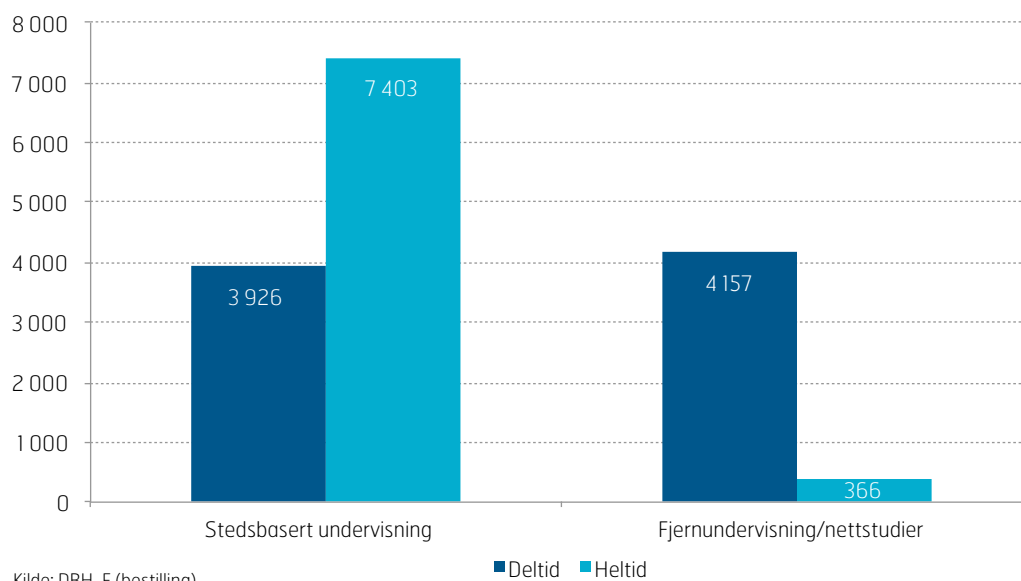
Det er en høyere andel blant de som går på offentlig fagskole, enn blant de på privat fagskole, som tar studiet på deltid. 55 prosent av de som går på offentlig skole, og 48 prosent av de som går på privat skole, studerer deltid.

3.4.4. Fjernundervisningen er stort sett deltidsstudier

Det er en sterk sammenheng mellom studieform og studieprogresjon. Figur 5 viser fagskolestudentene høsten 2012 fordelt på om de går på stedsbaserte eller nettbaserte studier, og om de studerer heltid eller deltid. Den største gruppen, 7 403 studenter, studerer på heltid på stedsbaserte studier. Den minste gruppen, 366 studenter, har heltidsstudier som nettstudier.

Nesten alle (92 prosent) som tar fjernundervisning, tar deltidsutdanning. Av de som følger stedsbasert undervisning, tar omtrent en av tre deltidsstudier.

Av alle som tar deltidsutdanning på fagskoler, tar 49 prosent stedsbasert undervisning, mens av alle som tar heltidsstudier, går hele 95 prosent av studentene på stedsbaserte studier.

Figur 5 Fagskolestudenter, fordelt på studieform og studieprogresjon. Høst 2012. Antall. N=15 852.

3.5. Fagfelt

3.5.1. Flest deltakere på naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag

Tabell 4 Fagskolestudenter, fordelt på fagfelt. Høst 2011–2012. Antall og prosent.

Fagfelt	Høst 2011		Høst 2012	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	6 186	42 %	6 477	41 %
Humanistiske og estetiske fag	2 391	16 %	2 756	17 %
Helse-, sosial- og idrettsfag	2 021	14 %	2 130	13 %
Økonomiske og administrative fag	1 845	12 %	1 599	10 %
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	1 002	7 %	1 048	7 %
Samfunnsfag og juridiske fag	515	3 %	644	4 %
Primærnæringsfag	78	1 %	77	0 %
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	36	0 %	23	0 %
Uoppgitt fagfelt	749	6 %	1 098	7 %
Totalt	14 823	100 %	15 852	100 %

Kilde: DBH-F (bestilling)

Tabell 3 viser fagskolestudentene fordelt på de ulike fagfeltene for de to siste årene. Høsten 2012 gikk 41 prosent av studentene på emner i naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, 17 prosent studerte humanistiske og estetiske fag, 13 prosent helse-, sosial- og idrettsfag, og ti prosent økonomiske og administrative fag.

Fagskoleutdanningene er i stor grad kjønnsdelt. Alle studentene i lærerutdanning og pedagogiske utdanninger, 88 prosent innenfor helse-, sosial og idrettsfag og mer enn 70 prosent innenfor fagfeltene humanistiske og estetiske fag samt økonomiske og

administrative fag, var kvinner. Menn dominerte naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag med 95 prosent av deltakerne. Videre var 79 prosent av studentene innenfor samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag, menn.

Valg av fagfelt er også i stor grad aldersdelt. Helse-, sosial- og estetiske fag var det fagfeltet som hadde flest voksne deltakere høsten 2012. Her var 82 prosent av studentene over 30 år, hvorav 18 prosent var mer enn 50 år. Samfunnsfag og juridiske fag og humanistiske og estetiske fag var fagfeltene med flest unge deltakere. Her var henholdsvis 86 prosent og 74 prosent av studentene under 25 år. 83 prosent av deltakerne på fagfeltene naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag og samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag er i mellom 20 og 39 år.

3.5.2. Naturvitenskapelige fag på offentlige og humanistiske og økonomiske fag på private fagskoler

Det er til dels ulike fagfelt som tilbys på offentlige og private fagskoler. Av studentene i offentlige fagskoler tok 74 prosent naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag og tolv prosent helse-, sosial- og idrettsfag. Av studentene som går på private fagskoler er det størst andeler innenfor humanistiske og estetiske fag og økonomiske og administrative fag, med henholdsvis 30 og 17 prosent av studentmassen.

Tabell 5 viser andelen av studentene på hvert fagfelt som tok utdanningen på offentlig skole. Nesten alle studentene på humanistiske og estetiske fag, økonomiske og administrative fag, samfunnsfag og juridiske fag og lærerutdanninger tok utdanningen på privat fagskole. 78 prosent av studentene innenfor naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag tok utdanningen på offentlig fagskole.

Tabell 5 Fagskolestudenter, fordelt på fagfelt og andel på offentlig fagskole, andel på deltid og andel på fjernundervisning/nettstudier. Høst 2012. Prosent.

Fagfelt	Andel offentlig fagskole	Andel deltid	Andel fjernundervisning
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag (N=6 477)	78	56	39
Humanistiske og estetiske fag (N=2 756)	2	4	4
Helse-, sosial- og idrettsfag (N=2 130)	39	99	37
Økonomiske og administrative fag (N=1 599)	3	66	52
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag (N=1 048)	57	2	17
Samfunnsfag og juridiske fag (N=644)	3	2	7
Primærnæringsfag (N=77)	61	61	22
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk (N=23)	0	100	100
Uoppgitt fagfelt (N=1 098)	18	94	0
Totalt (N=15 852)	43	51	29

Kilde: DBH-F (bestilling)

3.5.3. Andel studenter på deltid og fjernundervisning varierer med fagfelt

Tabell 5 viser også andelen studenter på hvert fagfelt som tok studiene på deltid eller som fjernundervisning.

Så å si alle på helse-, sosial- og idrettsfag og lærerutdanninger tok utdanningen på deltid, mens nesten alle på humanistiske fag og estetiske fag, samferdsels og sikkerhetsfag og andre servicefag og samfunnsfag og juridiske fag, studerte på heltid.

Over halvparten på økonomiske og administrative fag, og alle på lærerutdanning, hadde fjernundervisning, mens nesten alle på humanistiske og estetiske fag og samfunnsfag og juridiske fag hadde stedsbasert undervisning.

Voksne i høyere utdanning

I dette kapitlet presenterer vi statistikk over personer på 30 år eller mer som tar høyere utdanning, og personer som er i videre- og etterutdanning (se faktaboks). Fokuset for kapitlet er voksne som tar høyere utdanning ved høyskoler og universiteter. Deltakere i fagskoleutdanning, som er en ikke-akademisk høyere utdanning, omtaler vi i kapittel 3.

Vi ser på statistikk over deltakere i ordinære studier og videreutdanning, som begge deler gir formell kompetanse. Vi ser også på statistikk over personer i etterutdanning ved universiteter og høyskoler, som ikke gir formell kompetanse, og som normalt er mye kortere kurs enn de formelle studiene.

Tallene på voksnes deltakelse i høyere utdanning er hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB) og Databaser statistikk om høgere danning (DBH).¹

¹ Statistikkgrunnlaget er noe ulikt hos SSB og DBH. Mens alle lærestedene er representert i SSBs statistikk, er det ikke alle som rapporterer til DBH (se vedlegg 1 for oversikt over disse lærestedene). I tillegg har de noe ulike rutiner for dublettkontroll. Dette innebærer at tall fra SSB og DBH ikke er direkte sammenliknbare.

FAKTA

Voksne i høyere utdanning

Det finnes ikke noen entydig definisjon på kategorien «voksne» i høyere utdanning. Vi har valgt å definere dette som personer som studerer ved høyskoler og universiteter, og som tilhører en av følgende tre grupper:

- er 30 år eller eldre
- er studenter i videreutdanning eller etterutdanning (uavhengig av alder)
- har blitt tatt opp til høyere utdanning på bakgrunn av realkompetanse (uavhengig av alder), heretter omtalt som realkompetansesøkere

Gruppene er valgt ut for å skille voksne deltakere fra ordinære studenter. De aller fleste i høyere utdanning som er 30 år eller eldre, er i et høyere utdanningsløp som ikke følger direkte etter videregående opplæring. Det samme er tilfellet for realkompetansesøkere, og vanligvis også for de som tar etter- og videreutdanning.

Realkompetansesøkere

Siden 2001 har det vært mulig for voksne som mangler generell studiekompetanse, å søke opptak til høyere utdanning på grunnlag av dokumentert realkompetanse. Søkeren må fylle 25 år eller mer i søknadsåret. Det enkelte studiestedet vurderer søkerens realkompetanse mot det ønskede studiet.

Datamaterialet vårt er de som har søkt opptak til høyere utdanning ved statlige og vitenskapelige høyskoler, universiteter og en del private høyskoler på bakgrunn av dokumentert realkompetanse. Disse har søkt enten gjennom Samordna opptak (nasjonal opptaksmodell, NOM-opptak), eller de har søkt lokalt opptak direkte til studiestedet ved ledige studieplasser.

Når vi ser på realkompetansesøkerne, vil vi se nærmere på alle som har søkt, og ikke bare de som faktisk har begynt å studere.

4.1. Deltakelse i høyere utdanning

4.1.1. Flere voksne, men færre nye studenter

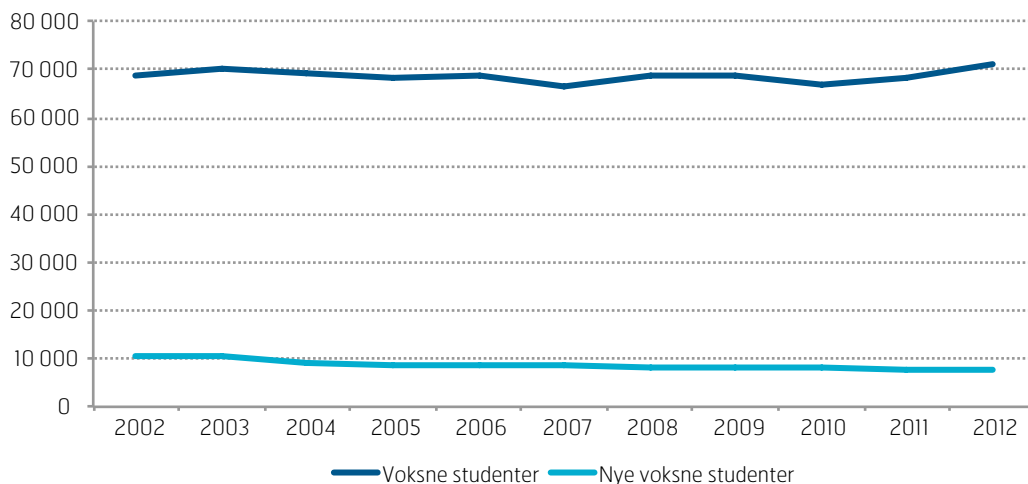
På begynnelsen av 2000-tallet var det en kraftig økning i antall voksne studenter, men siden 2002 har tallet ligget forholdsvis stabilt mellom 65 000 og 70 000 voksne hvert år (se figur 1). I 2012 var det 71 062 voksne studenter ved universiteter og høyskoler her til lands, og dette er det høyeste antallet voksne studenter noensinne. De voksne utgjorde 29 prosent av den totale studentmassen dette året.

Samtidig som det er mange voksne studenter ved universiteter og høyskoler, er det blitt færre som starter utdanningen sin etter fylte 30 år. I 2012 var det 7 710 nye studenter som var 30 år eller mer². Dette betyr at studentene som er 30 år eller mer, i noe større grad begynner før de fyller 30. Men som figuren viser, ser vi ikke de store endringene i høyere utdanning for voksne.

² Med nye studenter menes studenter som ikke tidligere har vært registrert i høyere utdanning.

* Merk at de studentene som er representert ved den øverste linjen i Figur 1, er 30 år eller eldre på det gitte måletidspunktet, hvilket vil si at de kan ha vært under 30 år ved studiestart. Studentene representert ved den nederste linjen, er alle minst 30 år ved studiestart. Disse to gruppene er dermed ikke direkte sammenlignbare.

Figur 1 Studenter på 30 år eller mer i høyere utdanning, fordelt på år. 2002–2012*. Antall.

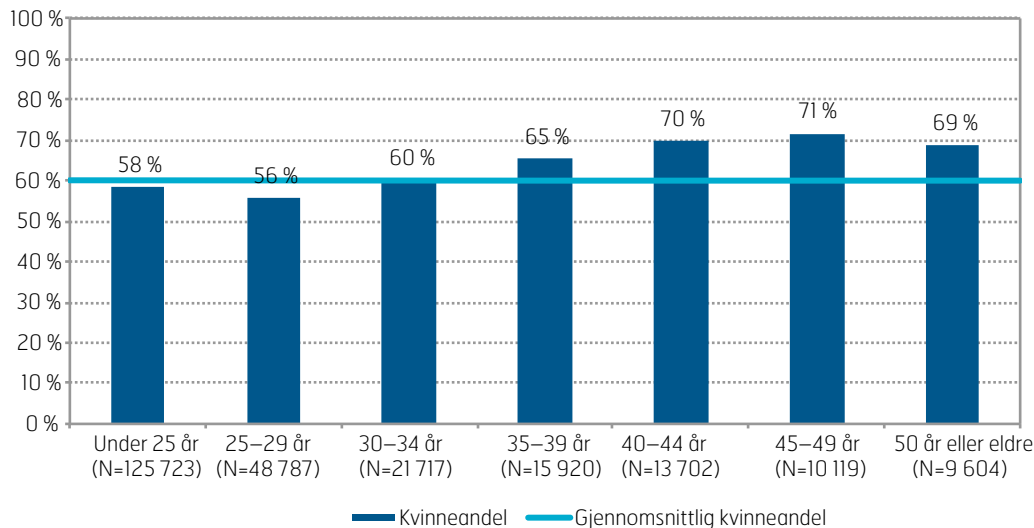

Kilde: SSB

4.1.2. Flest kvinner i alle aldersgrupper

Det er flere kvinner enn menn som tar høyere utdanning, en tendens som er sterkere blant de voksne studentene enn blant de yngre. Den gjennomsnittlige kvinneandelen blant alle studenter ligger på 60 prosent. Blant studenter på 30 år eller mer er den 66 prosent. Som figur 2 viser, er kvinneandelen lavest blant studentene mellom 25 og 29 år. Deretter øker andelen kvinner med alderen fram til de er 50 år. Etter dette synker andelen noe igjen.

Figur 2 Kvinneandel i høyere utdanning, fordelt på alder. 2012. Prosent.

Kilde: SSB

Tabell 1 viser fordelingen av voksne studenter etter alder og institusjonstype. 46 prosent av de voksne studentene tok sin utdanning ved universiteter og vitenskapelige høyskoler i 2012. 44 prosent studerte ved statlige høyskoler. Ti prosent av de voksne studerte ved andre høyskoler.

Tabell 1 Studenter på 30 år eller mer, fordelt på alder og institusjonstype*. 2012. Antall og prosent.

	Aldersgruppe			Voksne studenter totalt		Andel voksne av studentmassen
	30–39 år	40–49 år	50 år +	Antall	Prosent	
Universiteter og vitenskapelige høyskoler	17 951	10 011	4 593	32 555	46 %	24 %
Statlige høyskoler	16 099	11 362	4 126	31 587	44 %	35 %
Andre høyskoler	3 587	2 448	885	6 920	10 %	32 %
Totalt	37 637	23 821	9 604	71 062	100 %	29 %

Kilde: SSB

*Se faktaboks for definisjon av institusjonstypene. Tabell VI i vedlegget viser en oversikt over samtlige læresteder kategorisert etter institusjonstype.

FAKTA

Institusjonstyper

I dette kapittelet skiller vi mellom ulike institusjonstyper innen høyere utdanning:

Universitet betegner institusjoner hvor det utføres forskning og gis høyere utdanning basert på forskning. Siden 2005 har dette vært en beskyttet betegnelse som bare kan brukes av institusjoner som er akkreditert som universitet, eller som har dispensasjon fra Kunnskapsdepartementet.

Vitenskapelig høyskole er en utdanningsinstitusjon på universitetsnivå innenfor snevrere fagområder, med den samme type ansvar og fullmakter for utdanning, forskning og forskerutdanning. Statusen som vitenskapelig høyskole fås gjennom akkreditering av NOKUT. Det finnes både statlige og private vitenskapelige høyskoler.

Høyskole er en institusjon som tilbyr kortere og mer yrkesrettede kurs enn universitetene, med en studietid på mellom to og fem år. Fagtilbudene er i hovedsak knyttet til profesjons- og yrkesrettede utdanninger. Det finnes både statlige og private høyskoler.

En oversikt over alle utdanningsinstitusjonene finnes i vedlegget til dette kapittelet.

Blant de voksne studentene var 53 prosent i alderen 30–39 år, mens 34 prosent var 40–49 år, og 14 prosent var 50 år eller eldre. Statlige høyskoler har den største andelen voksne av studentmassen.

4.1.3. Flest voksne tar helse-, sosial og idrettsfag

Fagområde	Voksne studenter (30 år +)	Alle studenter	Prosentandel voksne av alle studenter	Prosentandel kvinner blant de voksne
Helse-, sosial- og idrettsfag	24 %	21 %	33 %	81 %
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	22 %	19 %	34 %	62 %
Økonomiske og administrative fag	20 %	15 %	39 %	78 %
Humanistiske og estetiske fag	11 %	11 %	30 %	65 %
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	10 %	17 %	17 %	31 %
Samfunnsfag og juridiske fag	9 %	13 %	19 %	59 %
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	2 %	3 %	24 %	31 %
Primærnæringsfag	0 %	1 %	13 %	20 %
Allmenne fag	0 %	0 %	25 %	36 %
Annet/uoppgitt fagfelt	1 %	1 %	39 %	67 %
Totalt	71 062	245 572	29 %	66 %

Kilde: SSB

Flest voksne studenter finner vi på fagområdet helse-, sosial- og idrettsfag (tabell 2). Drøyt 17 000, 24 prosent av de voksne studentene, tar en utdanning innen dette fagområdet. 22 prosent av de voksne tar lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk, og 20 prosent tar økonomiske og administrative fag.

Økonomiske og administrative fag er fagområdet med høyest andel voksne studenter – 39 prosent. Også på helse-, sosial- og idrettsfag, lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk, og humanistiske og estetiske fag utgjør de voksne studentene 30 prosent av studentmassen eller mer. Den laveste andelen voksne finner vi på primærnæringsfag, med 13 prosent studenter på 30 år eller mer. Primærnæringsfagene har også den laveste kvinneandelen. Her er bare én av fem voksne studenter kvinne. De høyeste kvinneandelene finner vi på helse-, sosial- og idrettsfag (81 prosent kvinner) og økonomiske og administrative fag (78 prosent kvinner).

4.2. Realkompetanse

4.2.1. Antall realkompetansesøkere opp med 76 prosent på seks år

I dette avsnittet ser vi nærmere på statistikk over personer som søker opptak til høyere utdanning på bakgrunn av realkompetanse. Tallgrunnlaget her skiller seg fra tallene i andre deler av kapitlet, da vi ser på alle som har søkt slikt opptak, og ikke bare de som faktisk har fått opptak. Tallene omfatter alle realkompetansesøkere, uavhengig av alder.

Siden 2007 har antall personer som søker opptak til høyere utdanning på bakgrunn av realkompetanse, økt med 76 prosent, fra 4 688 realkompetansesøkere i 2007, til 8 254 i 2012. Fra 2011 til 2012 var økningen 23 prosent.

Omtrent halvparten av søkerne søkte gjennom Samordna opptak, mens de andre søkte opptak lokalt, direkte til studiestedet. Det er i det lokale opptaket økningen fra 2011 til 2012 har vært størst. Her økte antall realkompetansesøkere med 42 prosent (mot åtte prosent økning i Samordna opptak). Som vi vil se litt lenger ned (tabell 6), er det mange av realkompetansesøkerne i lokalt opptak som søker seg til det som kalles «studieprogram på videregående nivå». Dette er forkurs til bestemte studier, og

står for nesten halvparten av økningen i de lokale opptakene fra 2011 til 2012. Dette tyder på at studiestedene aktivt bruker mulighetene for realkompetansevurdering til å rekruttere studenter til bestemte studier, for eksempel ingeniørutdanning.

Tabell 3 Realkompetansesøkere til høyere utdanning totalt og andel kvalifiserte, fordelt på opptakstype og år. 2012*. Antall og prosent.

År		Totalt	Samordna opptak	Lokalt opptak
2012	Antall søkere	8 254	4 119	4 135
	Kvalifiserte søkere	3 835 (46 %)	1 470 (36 %)	2 365 (57 %)
2011	Antall søkere	6 717	3 800	2 917
	Kvalifiserte søkere	3 116 (46 %)	1 443 (38 %)	1 673 (57 %)
2010	Antall søkere	6 146	3 493	2 653
	Kvalifiserte søkere	2 957 (48 %)	1 302 (37 %)	1 655 (62 %)
2009	Antall søkere	6 653	3 897	2 756
	Kvalifiserte søkere	3 137 (47 %)	1 384 (36 %)	1 753 (64 %)
2008	Antall søkere	5 841	3 419	2 422
	Kvalifiserte søkere	2 988 (51 %)	1 288 (38 %)	1 700 (70 %)
2007	Antall søkere	4 688	3 337	1 351
	Kvalifiserte søkere	2 203 (47 %)	1 247 (37 %)	956 (71 %)

Kilde: DBH

* Alle tallene i dette kapittelet viser primærsøkere, det vil si at det studiet som er søkerens førsteprioritet, er lagt til grunn. Utdanningsinstitusjonene kan vurdere søkere som ukvalifiserte til sitt høyest prioriterte studium, men kvalifiserte til et studium som de har prioritert lavere. Det er bare resultater for førsteprioritet som framgår her.

Som tabell 3 viser, er det store forskjeller i andelen kvalifiserte søkere for disse to opptakstypene. Andelen kvalifiserte søkere, det vil si de som etter realkompetansevurdering blir ansett som kvalifisert til opptak på ønsket studium, var 36 prosent for Samordna opptak i 2012, mens tilsvarende tall for de lokale opptakene var 57 prosent. Disse forskjellene kan skyldes både at det er snakk om ulike typer studier, og at prosessen rundt realkompetansevurderingen er noe ulike for de som søker via Samordna opptak og de som søker lokalt opptak. De som søker via Samordna opptak, er personer som søker realkompetansevurdering til grunnutdanninger (dvs. utdanninger der man begynner på «scratch», som 3-årig bachelor, 5-årig master). Behandlingen av realkompetansesøknaden skjer lokalt, og gjerne med en dialog mellom institusjonen og søkeren etter at søknaden er registrert.

Tilrettelagte studier, som for eksempel 2-årig master, har bare lokalt opptak. Det samme gjelder etter- og videreutdanninger, og (en del) kunstfag. Særlig med hensyn til de 2-årige masterstudiene kan det være en god del dialog mellom studiested og den som ønsker realkompetansevurdering i forkant av at søknaden blir registrert, hvilket kan føre til at noen velger å ikke søke, dersom søknaden uansett ikke ville blitt godkjent. Disse studiene er dessuten bedre tilpasset søkere med en bestemt bakgrunn/realkompetanse, og kan derfor bidra til å forklare forskjellen i andelen kvalifiserte søkere.

Tabell 4 Realkompetansesøkere til høyere utdanning totalt, andel som fikk tilbud om undervisning, og andel som møtte til undervisning, fordelt på opptakstype og kvalifisering. 2012. Antall og prosent.

		Søknader totalt	søknader som førte til tilbud om studieplass	Andel søknader som førte til tilbud om studieplass	Andel av de som fikk et tilbud, som møtte til undervisning
Samordna opptak	Totalt	4 119	1 115	27 %	75 %
	Kvalifiserte søkere	1 470	1 113	76 %	75 %
	Ikke-kvalifiserte søkere	2 649	2	0 %	0 %
Lokalt opptak	Totalt	4 135	2 030	49 %	60 %
	Kvalifiserte søkere	2 365	1 979	84 %	59 %
	Ikke-kvalifiserte søkere	1 770	51	3 %	78 %
Begge opptak	Totalt	8 254	3 145	38 %	65 %
	Kvalifiserte søkere	3 835	3 092	81 %	65 %
	Ikke-kvalifiserte søkere	4 419	53	1 %	75 %

Kilde: DBH

I tabell 4 ser vi hvor stor andel av de som søkte opptak på grunnlag av realkompetanse, som fikk et studietilbud, og hvor stor andel av de som fikk et tilbud, som faktisk startet på studiet. Av alle realkompetansesøkerne i Samordna opptak var det 27 prosent som fikk tilbud om studieplass. Av de som fikk et tilbud, var det 75 prosent som møtte til studiestart. Av realkompetansesøkerne i det lokale opptaket var det 49 prosent som fikk et tilbud, og 60 prosent av disse igjen som møtte til studiestart.

Ikke overraskende er det hovedsakelig de kvalifiserte søkerne som fikk tilbud om studieplass. 76 prosent av de kvalifiserte søkerne i Samordna opptak og 84 prosent av de kvalifiserte i lokalt opptak fikk tilbud om studieplass. Men også noen ikke-kvalifiserte søkere har fått tilbud om studieplass i 2012, nesten alle i det lokale opptaket. Vi vet ikke på hvilket grunnlag disse fikk studieplass.

4.2.2. Flest realkompetansesøkere til statlige høyskoler

Tabell 5 viser hvordan realkompetansesøkerne fordeler seg på de ulike institusjonstypene. 62 prosent av de som søker opptak på bakgrunn av realkompetanse, søker seg til statlige høyskoler. Her ligger andelen kvalifiserte søkere på 44 prosent. Den høyeste andelen kvalifiserte søkere finner vi blant søkerne til de private vitenskapelige høyskolene. Her er andelen kvalifiserte søkere høy, både i Samordna opptak og i lokale opptak.

Tabell 5 Realkompetansesøkere, fordelt på institusjonstype, opptakstype og kvalifisering. 2012. Antall og prosent.

		Søknader totalt	Samordna opptak	Lokalt opptak
Statlige høyskoler	Antall søkere	5 124	2 824	2 300
	Andel kvalifiserte søkere	44 %	37 %	52 %
Universiteter	Antall søkere	2 289	950	1 339
	Andel kvalifiserte søkere	48 %	34 %	58 %
Private høyskoler	Antall søkere	539	255	284
	Andel kvalifiserte søkere	57 %	31 %	80 %
Private vitenskapelige høyskoler	Antall søkere	209	11	198
	Andel kvalifiserte søkere	80 %	73 %	81 %
Statlige vitenskapelige høyskoler	Antall søkere	91	79	12
	Andel kvalifiserte søkere	20 %	22 %	8 %
Kunsthøyskoler	Antall søkere	2	0	2
	Andel kvalifiserte søkere	100 %	-	100 %
Totalt	Antall søkere	8 254	4 119	4 135
	Andel kvalifiserte søkere	46 %	36 %	57 %

Kilde: DBH

Tabell 6 viser realkompetansesøkerne fordelt etter fagområde. Ser vi opptakene under ett, er studieprogram på videregående nivå det studiet flest realkompetansesøkere søker seg. 1 534 ønsket realkompetansevurdering på studieprogram på videregående nivå i 2012, og det er en økning på 57 prosent fra året før. Alle disse søkerne søkte lokalt.

Det nest mest vanlige å søke seg til, er sykepleierutdanning, med 795 søkere. Alle disse søkte via Samordna opptak. Deretter følger samfunnsvitenskap (746 søkere), der 38 prosent søkte via Samordna opptak, og 62 prosent søkte lokalt.

Tabell 6 Realkompetansesøkere, fordelt på opptakstype, fagområde og sortert etter antall søkere til hvert område. 2012. Antall og prosent.

	Totalt		Samordna opptak		Lokalt opptak	
	Antall søkere	Andel kvalifiserte	Antall søkere	Andel kvalifiserte	Antall søkere	Andel kvalifiserte
Studieprogram videregående nivå	1 534	49 %	0	-	1 534	49 %
Sykepleierutdanning	795	28 %	795	28 %	0	-
Samfunnsvitenskap	746	43 %	286	29 %	460	52 %
Økonomisk-administrativ utdanning	629	63 %	273	48 %	356	76 %
Historisk-filosofiske fag	569	51 %	150	49 %	419	52 %
Førskolelærerutdanning	531	50 %	513	48 %	18	100 %
Vernepleierutdanning	437	40 %	437	40 %	0	-
Matematisk-naturvitenskapelige fag	324	50 %	172	38 %	152	63 %
Sosionomutdanning	247	26 %	247	26 %	0	-
Pedagogiske fag	246	55 %	70	41 %	176	60 %
Barnevernspedagogutdanning	216	34 %	216	34 %	0	-
Praktisk-pedagogisk utdanning	204	51 %	0	-	204	51 %
Ingeniørutdanning	173	29 %	138	19 %	35	71 %
Yrkesfaglærerutdanning	169	67 %	169	67 %	0	-
Helsefag	97	46 %	17	24 %	80	51 %
Teologi	82	73 %	10	40 %	72	78 %
Grunnskolelærerutdanning 1.-7. trinn	78	12 %	78	12 %	0	-
Faglærerutdanning	65	31 %	65	31 %	0	-
Psykologi	62	37 %	52	25 %	10	100 %
Juridiske fag	46	39 %	46	39 %	0	-
Examen philosophicum	42	52 %	0	-	42	52 %
Idrettsutdanning	38	21 %	23	22 %	15	20 %
Utøvende musikkutdanning	34	85 %	2	0 %	32	91 %
Arkitektur	31	65 %	14	43 %	17	82 %
Grunnskolelærerutdanning 5.-10. trinn	31	23 %	31	23 %	0	-
Utvikling og miljø	27	41 %	27	41 %	0	-
Maritim utdanning	23	22 %	20	20 %	3	33 %
Visuell kunst	23	100 %	0	-	23	100 %
Tannpleier	22	36 %	22	36 %	0	-
Teknologi	22	23 %	17	24 %	5	20 %
Ernæring	19	26 %	14	14 %	5	60 %
Fysioterapeututdanning	19	21 %	19	21 %	0	-
Fiskerifag	18	67 %	6	17 %	12	92 %
Journalist-/fotoutdanning	14	14 %	10	0 %	4	50 %
Medisin	13	0 %	13	0 %	0	-
Landbruksutdanning	12	67 %	8	50 %	4	100 %
Radiografutdanning	12	17 %	12	17 %	0	-
Integrerte 4 og 5-årige masterprogram i lærerutdanning	10	20 %	10	20 %	0	-
Annet	594	61 %	137	32 %	457	69 %
Totalt	8 254	46 %	4 119	36 %	4 135	57 %

Kilde: DBH

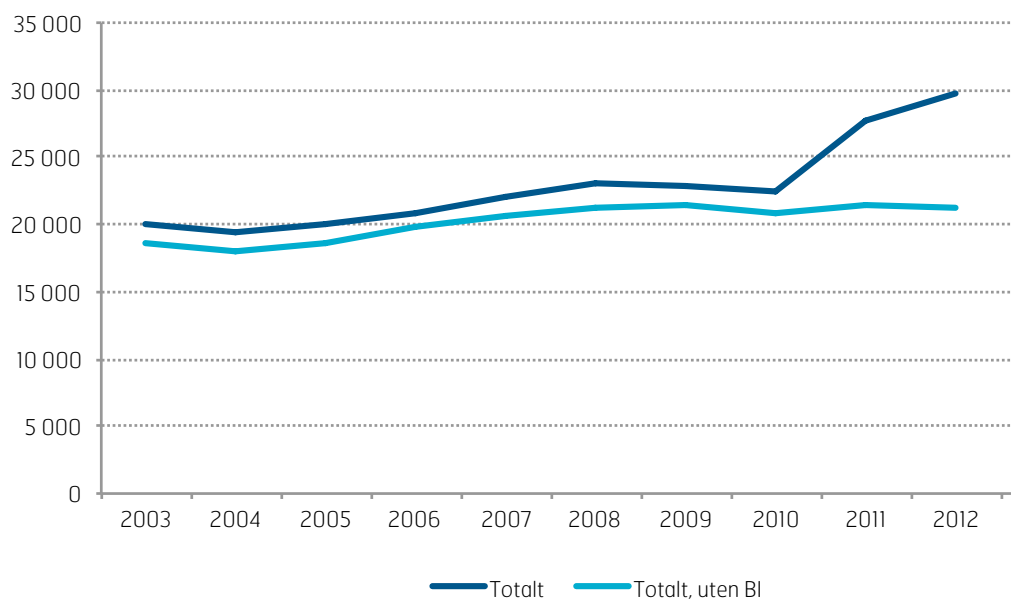
4.3. Deltakere i videreutdanning

I dette avsnittet ser vi nærmere på deltakere i videreutdanning. Vi velger å telle med alle som deltar i videreutdanning, uavhengig av alder. Dette er fordi videreutdanning normalt er noe man tar etter å ha vært ute i arbeidslivet en stund.

I 2012 deltok 29 817 personer i høyere utdanning definert som videreutdanning. Tallet er en økning på syv prosent (eller to tusen personer) fra i fjor. Hele denne økningen har kommet fra Handelshøyskolen BI (se figur 3). Det er den enkelte utdanningsinstitusjon som selv definerer hvilke kurs som regnes som videreutdanning, og praksisen varierer. Noen institusjoner ser videreutdanning som noe som krever en grunnutdanning. Andre vurderer kurs som videreutdanning selv om studenter med bare videregående skole kan komme inn. I BIs tilfelle endret de sin registreringspraksis for videreutdanning i 2011, og inkluderte fra dette året studenter på noen utdanninger som ikke hadde blitt definert som videreutdanning tidligere. Tallene for BI fra før 2011 kan dermed ikke sammenlignes med tallene fra 2011 og senere.

På grunn av institusjonenes ulike registreringspraksiser må antallet studenter som deltar i videreutdanning sees som et omtrentlig anslag. Figur 3 viser utviklingen i antall studenter i videreutdanning i perioden 2003–2012, med og uten tall fra BI. Her ser vi at det har vært en svak økning i deltakertallene i perioden, men at antallet har ligget ganske stabilt de siste årene når vi ser bort fra BIs studenter.

Figur 3 Deltakere i videreutdanning totalt og uten BI inkludert, fordelt på år. 2003–2012. Antall.

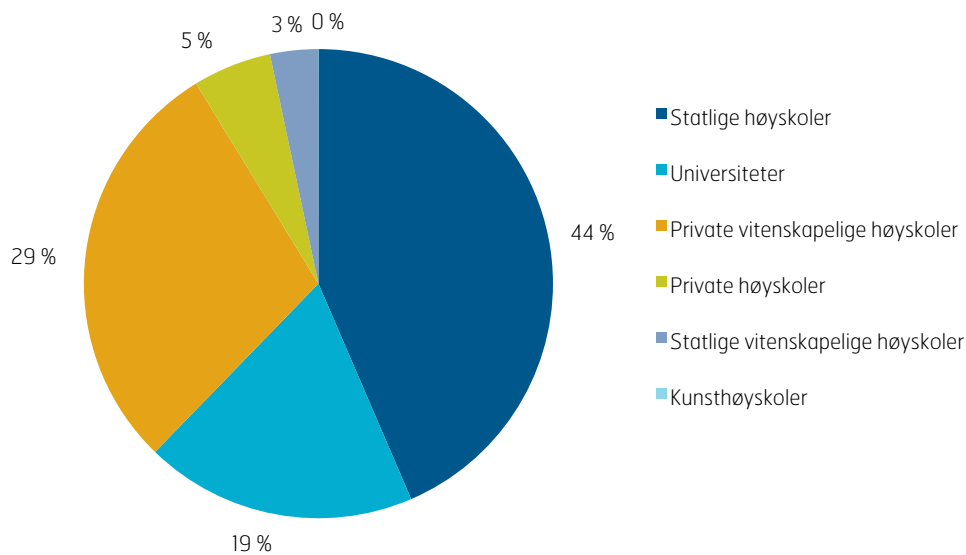

Kilde: DBH

4.3.1. Statlige høyskoler størst på videreutdanning

Ser vi bort fra økningen forårsaket av BIs nye registreringspraksis, har antallet personer i videreutdanning holdt seg relativt stabilt siden 2003. For studentmassen i alderen fra 30 år og oppover var som nevnt kvinneandelen 66 prosent. Blant studentene i videreutdanning var kvinneandelen 70 prosent, fire prosentpoeng høyere. Som figur 4 viser, går nær halvparten av studentene i videreutdanning på en statlig høyskole. 29 prosent tar videreutdanning ved en privat vitenskapelig høyskole (hvorav 98 prosent studerer ved BI), mens 19 prosent tar videreutdanningen sin ved et universitet.

Figur 4 Deltakere i videreutdanning ved universiteter og høyskoler, fordelt på institusjonstype. 2012. Prosent. N=29 817.

4.3.2. Økonomiske og administrative fag mest populære

Økonomiske og administrative fag har den høyeste andelen studenter i videreutdanning 2012. 37 prosent av de som tok videreutdanning dette året, gjorde dette innen økonomiske og administrative fag, og 78 prosent av disse studerte ved BI. Helse-, sosial- og idrettsfag er det nest vanligste fagområdet for videreutdanning, med 26 prosent av deltakerne (se tabell 7). 21 prosent av deltakerne i videreutdanning tok lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk.

Tabell 7 Deltakere i videreutdanning ved universiteter og høyskoler, fordelt på fagområde. 2012. Antall og prosent.

Fagområde	Studenter i videreutdanning	
	Antall	Prosent
Økonomiske og administrative fag	10 905	37 %
Helse-, sosial- og idrettsfag	7 836	26 %
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	6 325	21 %
Humanistiske og estetiske fag	1 897	6 %
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	1 410	5 %
Samfunnsfag og juridiske fag	1 005	3 %
Primærnæringsfag	124	0 %
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	92	0 %
Uoppgitt fagfelt	223	1 %
Totalt	29 817	100 %

Kilde: DBH

4.4. Etterutdanning

Mange voksne deltar i etterutdanning i regi av høyskoler og universiteter. Dette er kortere kurs som ikke gir formell kompetanse eller studiepoeng, og som ofte sikter mot å fornye og ajourføre en grunnutdanning. I likhet med videreutdanningen er også deltakertallene for etterutdanningen et anslag, da det er ulik praksis for hva utdanningsinstitusjonene rapporterer inn.

Tabell 8 Deltakere, studentårsverk og timeverk per deltaker i etterutdanning. 2005–2012. Antall.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Antall deltakere	66 053	83 789	70 228	68 465	51 859	89 737	57 362	48 989
Studentårsverk*	1 522	2 171	1 079	1 006	948	1 789	858	1 045
Timeverk per deltaker	35	39	23	22	27	30	22	32

Kilde: DBH

* Ett studentårsverk = 1 500 timer

48 989 personer deltok på etterutdanningskurs i regi av høyskoler og universiteter i 2012. Som tabell 8 viser, er dette et tall som varierer mye fra år til år. Deltakerne sto for 1 045 studentårsverk. Mens antall deltakere er lavere enn året før, er antallet studentårsverk høyere. Vi ser at det gjennomsnittlige antallet timeverk per deltaker ligger på 32 timer, ti timer mer enn året før. Kursene i 2012 var altså lengre i snitt enn det de var i 2011.

Tabell 9 Deltakere i etterutdanning, fordelt på institusjonstype og år. 2006–2012. Prosent.

	2006 (N=83 789)	2007 (N=70 228)	2008 (N=68 465)	2009 (N=51 859)	2010 (N=89 737)	2011 (N=57 362)	2012 (N=48 989)
Statlige høyskoler	75 %	69 %	63 %	52 %	36 %	52 %	41 %
Universiteter	7 %	13 %	20 %	26 %	49 %	27 %	25 %
Private høyskoler	14 %	11 %	9 %	12 %	8 %	10 %	14 %
Private vitenskapelige høyskoler	2 %	3 %	5 %	5 %	4 %	9 %	15 %
Statlige vitenskapelige høyskoler	2 %	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %	4 %
Kunsthøyskoler	0 %	1 %	1 %	1 %	0 %	0 %	1 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

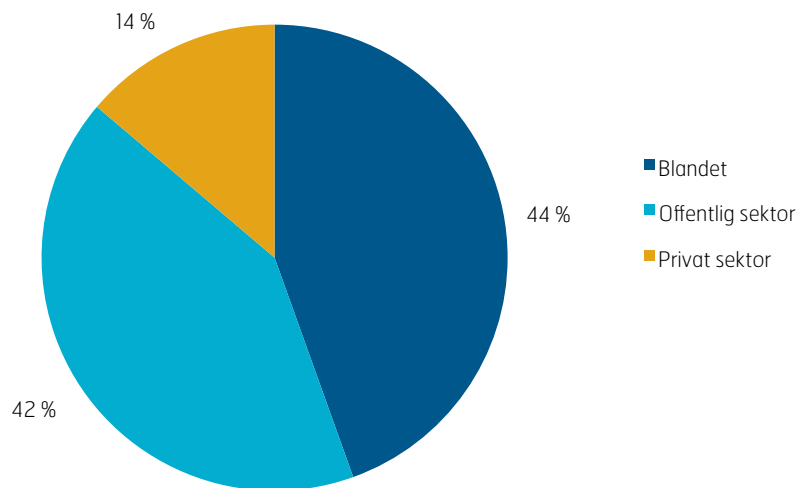
Kilde: DBH

Tabell 9 viser hvilke institusjoner som gir opplæring i form av etterutdanning. De siste sju årene har trenden vært at de statlige høyskolene gradvis står for en lavere andel etterutdanningsdeltakere, mens universitetene får en høyere andel. Dette kan henge sammen med at tre høyskoler har blitt universiteter i denne perioden: Høgskolen i Agder ble klassifisert som universitet fra 1. september 2007, Høgskolen i Tromsø ble slått sammen med Universitetet i Tromsø fra 1. januar 2009, og Høgskolen i Bodø endret status til Universitetet i Nordland fra 1. januar 2011. I tillegg endret Høgskolen i Molde status til vitenskapelig høyskole 1. januar 2010.

I 2012 gikk 41 prosent av etterutdanningsdeltakerne på en statlig høyskole, mens 25 prosent deltok i regi av et universitet. De private vitenskapelige høyskolene, primært BI, har fått en stadig større andel av deltakerne på etterutdanning. Andelen har økt fra to prosent etterutdanningsdeltakerne i 2006, til 15 prosent i 2012.

Figur 5 viser hvilken målgruppe utdanningsinstitusjonene oppgir at etterutdanningskursene deres er rettet mot. Kursenes målgruppe kan være offentlig eller privat sektor, eller begge deler. 42 prosent av deltakerne på etterutdanningskurs gikk i 2012 på kurs rettet mot offentlig sektor, 44 prosent gikk på kurs rettet mot begge sektorer, og fjorten prosent gikk på kurs rettet mot privat sektor.

Figur 5 Deltakere i etterutdanning, fordelt på målgruppe. 2012. Prosent. N=48 989.

Også her er det variasjoner mellom institusjonstypene: 48 prosent av deltakerne ved statlige høyskoler går på kurs rettet mot offentlig sektor, det samme gjelder 27 prosent av deltakerne ved universitetene og 16 prosent av deltakerne ved statlige vitenskapelige høyskoler og private høyskoler (tabell 10).

Tabell 10 Deltakerne i etterutdanning, fordelt på kursets målgruppe og institusjonstype. 2012. Prosent.

	Andel deltakere på kurs rettet mot offentlig sektor	Andel deltakere på kurs rettet mot privat sektor	Andel deltakere på kurs med blandet målgruppe	Totalt
Statlige høyskoler (N=20 223)	48 %	13 %	39 %	100 %
Universiteter (N=12 066)	27 %	2 %	71 %	100 %
Private høyskoler (N=6 979)	82 %	12 %	6 %	100 %
Private vitenskapelige høyskoler (N=7 355)	16 %	34 %	50 %	100 %
Statlige vitenskapelige høyskoler (N=1 896)	24 %	31 %	44 %	100 %
Kunsthøyskoler (N=470)	2 %	0 %	98 %	100 %
Totalt	42 %	14 %	45 %	100 %

Kilde: DBH

Tabell 11 viser hvor stor prosentandel av deltakerne som fikk undervisning ved utdanningsinstitusjonen. Her ser vi at private og statlige høyskoler er de som i minst grad gjennomfører undervisningen ved institusjonen. I stedet gir de desentralisert undervisning, det vil si at kursene blir gjennomført ved offentlige etater, ute hos bedriftene, på hoteller, konferansesteder eller ved andre studiesentre. Totalt fikk litt over halvparten av alle etterutdanningsdeltakere undervisning i en utdanningsinstitusjon. Bare en prosent av deltakerne fikk fjernundervisning.

Tabell 11 Deltakere i etterutdanning, fordelt på undervisningssted og institusjonstype. 2012. Prosent.

	Undervisning ved opplæringsinstitusjonen	Desentralisert undervisning	Fjernundervisning, med eller uten samlinger	Totalt
Statlige høyskoler (N=20 223)	41 %	58 %	1 %	100 %
Universiteter (N=12 066)	78 %	20 %	2 %	100 %
Private høyskoler (N=6 979)	32 %	68 %	-	100 %
Private vitenskapelige høyskoler (N=7 355)	69 %	31 %	-	100 %
Statlige vitenskapelige høyskoler (N=1 896)	63 %	38 %	-	100 %
Kunsthøyskoler (N=470)	100 %	-	-	100 %
Totalt	54 %	45 %	1 %	100 %

Kilde: DBH

I tabell 12 ser vi fordelingen av etterutdanningsstudenter på ulike fagområder. Den største andelen deltakere finner vi på førskolelærerutdanningen, der 19 prosent av etterutdanningsstudentene går. Økonomisk-administrativ utdanning er nummer to på lista, med 12 prosent av alle deltakerne.

Ser vi på andelen studentårsverk, er bildet litt annerledes: Her ligger visuell kunst på topp, fulgt av pedagogiske fag og samfunnsvitenskap. Førskolelærerutdanningen er nede på sjetteplass med sine fem prosent av studentårsverkene. Disse fagområdene, hvor andelen studenter er en god del høyere enn andelen studentårsverk, er fagområder med kurs av kort varighet, som dagskurs og halvdagskurs.

Tabell 12 Studenter og studentårsverk i etterutdanning ved universiteter og høyskoler, fordelt på fagområde. 2012. Antall og prosent.

Fagområde	Antall studenter	Andel studenter	Antall studentårsverk	Andel studentårsverk
Førskolelærerutdanning	9 239	19 %	50	5 %
Økonomisk-administrativ utdanning	6 094	12 %	76	7 %
Pedagogiske fag	4 976	10 %	124	12 %
Allmennlærerutdanning	2 607	5 %	67	6 %
Grunnskolelærerutdanning 1.–7. trinn	1 999	4 %	12	1 %
Teologi	1 695	3 %	15	1 %
Historisk-filosofiske fag	1 526	3 %	31	3 %
Samfunnsvitenskap	1 394	3 %	106	10 %
Matematisk-naturvitenskapelige fag	1 288	3 %	21	2 %
Visuell kunst	1 107	2 %	293	28 %
Maritim utdanning	1 073	2 %	25	2 %
Helsefag	1 064	2 %	10	1 %
Grunnskolelærerutdanning 5.–10. trinn	1 004	2 %	7	1 %
Idrettsutdanning	932	2 %	10	1 %
Juridiske fag	492	1 %	2	0 %
Utøvende musikkutdanning	473	1 %	7	1 %
Sykepleierutdanning	463	1 %	7	1 %
Medisin	428	1 %	3	0 %
Scenekunst	309	1 %	4	0 %
Yrkesfaglærerutdanning	226	1 %	2	0 %
Teknologi	135	0 %	2	0 %
Annet	10 465	21 %	171	16 %
Totalt	48 989	100 %	1 045	100 %

Kilde: DBH

Norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Ett av de viktigste målene med norskopplæringen er å styrke innvandreres mulighet til å delta i yrkes- og samfunnslivet. Det er en klar sammenheng mellom norskkunnskaper og tilknytning til arbeidslivet (Drøpping og Kavli, 2002). Stortingsmelding nr. 6 «En helhetlig integreringspolitikk – Mangfold og fellesskap» (Meld. St. 6 2012–2013) påpeker at norskkunnskaper er viktig for å få tilgang og en stabil tilknytning til arbeidsmarkedet, og for å være mobil på arbeidsmarkedet. Samtidig vil gode norskkunnskaper gjøre det enklere for den enkelte innvandrere å få brukt sin kompetanse.

5.1. Regelverk

Det er kommunene som har ansvar for norskopplæringen, og opplæringen skal tilpasses den enkeltes behov og forutsetninger (introduksjonsloven, 2003). Kommunene skal tilby gratis opplæring til de innvandrere som har rett til norskopplæring (se faktaboks), og må tilby opplæringen innen tre måneder etter at en søknad eller et krav om norskopplæring er framsatt. For de med rett og plikt til opplæring skal kommunene tilby 550 timer norskopplæring og 50 timer samfunnskunnskap, og ytterligere 2 400 timer ved behov. De uten rett, men med en plikt til å gjennomføre norskopplæring, må gjennomføre 250 timer opplæring i norsk og 50 timer samfunnskunnskap. Innvandrere med rett til opplæring må gjennomføre den pliktfestede opplæringen innen tre år etter at oppholdstillatelse ble gitt første gang.

Kommunene kan fritta personer fra plikten til norskopplæring. Fritak kan gis hvis personen kan dokumentere tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk, eller hvis tungtveiende helsemessige årsaker tilsier det (Norskopplæringsforskriften, 2005)¹.

Vox har det overliggende ansvaret for avsluttende norskprøver i norskopplæringen, og for implementeringen av «Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere» (2012). Datagrunnlaget for dette kapittelet er innhentet fra Folkeuniversitetet – Norsk Språktest og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi).

FAKTA

Rett og/eller plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Det er oppholdsgrunnlaget og alderen til den enkelte innvandrers som avgjør om vedkommende har rett og/eller plikt til norskopplæring. Retten innebærer at en har krav på å få norskopplæringen gratis. Plikten betyr at man må gjennomføre de obligatoriske timene med norskopplæring før man kan søke permanent oppholdstillatelse eller norsk statsborgerskap.

Rett og plikt til opplæring har personer som har fått asyl, personer med opphold på humanitært grunnlag, familiegjenforente med disse gruppene og de med kollektivt vern, mellom 16 og 55 år. Rett og plikt har også familiegjenforente med norske og nordiske borgere mellom 16 og 55 år som bor i Norge.

Rett, men ikke plikt, til opplæring har gruppene nevnt over i alderen 55–67 år.

Plikt, men ikke rett, har arbeidsinnvandrere fra land utenfor EFTA/EØS-området, i alderen 16–55 år.

Verken rett eller plikt har arbeidsinnvandrere fra land innenfor EFTA/EØS-området og personer med midlertidig oppholdstillatelse.

5.2. 43 000 deltakere i norskopplæringen

Det var registrert 42 716 deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap i 2012. Dette er en økning i antall deltakere på fem prosent siden 2011, og antallet deltakere er dermed på nivå med 2010. Antall deltakere har likevel vært stabilt de siste årene.

Opplæringen i norsk og samfunnskunnskap er organisert i tre spor. Opplæringen skal være tilpasset den enkeltes behov, og deltakerne blir tildelt et spor etter hvilke forutsetninger de har for å følge undervisningen. Sporet angir den forventede progresjonen hos deltakeren. Deltakerne på spor 1 har ofte liten eller ingen skolegang, og trenger en opplæring som tar hensyn til det. Deltakerne på spor 2 har en del skolegang, mens deltakerne på spor 3 har god allmennutdanning.

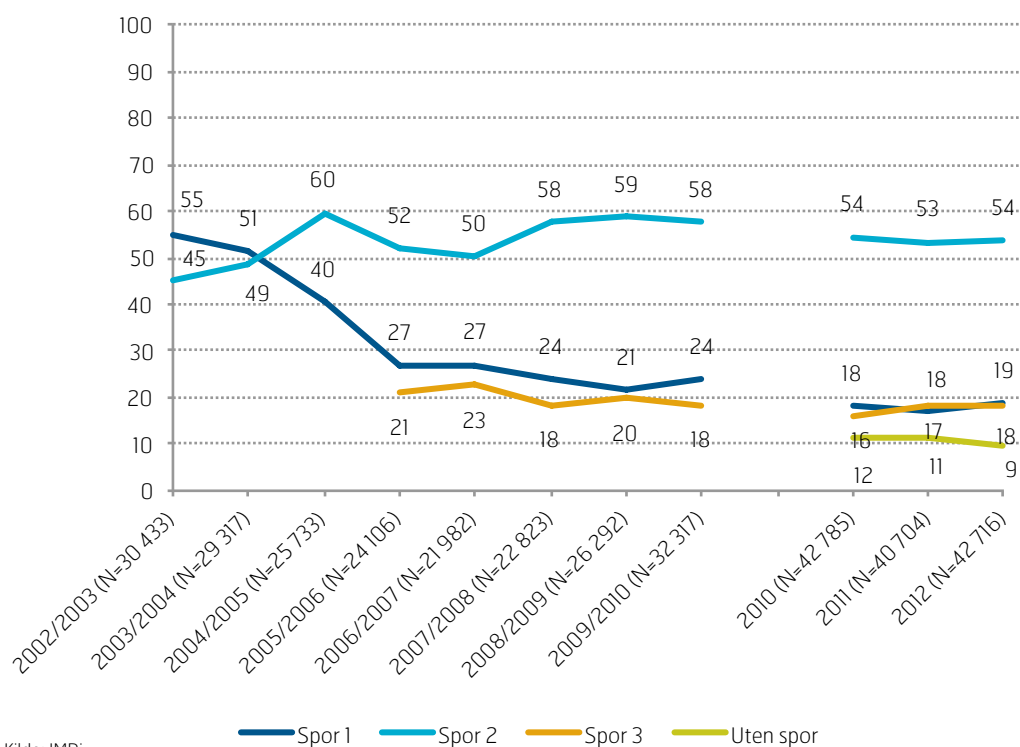
5.2.1. Flest deltakere på spor 2

Figur 1 viser andelen deltakere per spor i 2012. Av det totale antallet deltakere i norskopplæringen gikk over halvparten på spor 2, og en femtedel på henholdsvis spor 1 og 3. Fordelingen per spor har vært jevn de siste årene. Noen deltakere er registrert uten spor. Dette er blant annet deltakere som ikke følger opplæringen, men

¹ Ny forskrift publiseres juni 2013.

som selv har meldt seg opp til prøve. I 2012 utgjorde disse 9 prosent, noe som er en nedgang på 18 prosent i forhold til 2010.

Figur 1 Deltakere, fordelt på spor og år. 2002–2012. Prosent.²

Kilde: IMDi

5.2.2. Flest deltakere i Oslo, størst andel i Nordland

Tabell 1 viser antallet deltakere per spor i de ulike fylkene. Ikke overraskende er det flest deltakere i Oslo, Hordaland og Rogaland. Oslo har alene 18 prosent av deltakerne på landsbasis. Hordaland og Rogaland har 10 prosent av deltakerne. Oslo hadde 15 prosent flere deltakere i 2012 enn i 2011, men de største endringene finner vi i fylker med færre deltakere. Nord-Trøndelag hadde for eksempel over dobbelt så mange deltakere i 2012 som i 2011. Buskerud hadde den største nedgangen på elleve prosent.

Den største andelen deltakere på spor 1 finner vi i fylkene Nord-Trøndelag, Finnmark og Østfold. Her var over 30 prosent av deltakerne på spor 1. I Oslo fulgte 74 prosent av deltakerne opplæring på spor 2, og er dermed det fylket som har størst andel deltakere på dette sporet. De største andelene på spor 3 har Hordaland og Sør-Trøndelag.

Figur 2 viser andelen deltakere av antallet innvandrere i hvert fylke². Figuren viser at selv om Oslo har flest deltakere i norskopplæring, utgjør disse kun 5 prosent av innvandrerne i Oslo. I Nordland utgjør deltakerne derimot hele 17 prosent av innvandrerne i fylket.

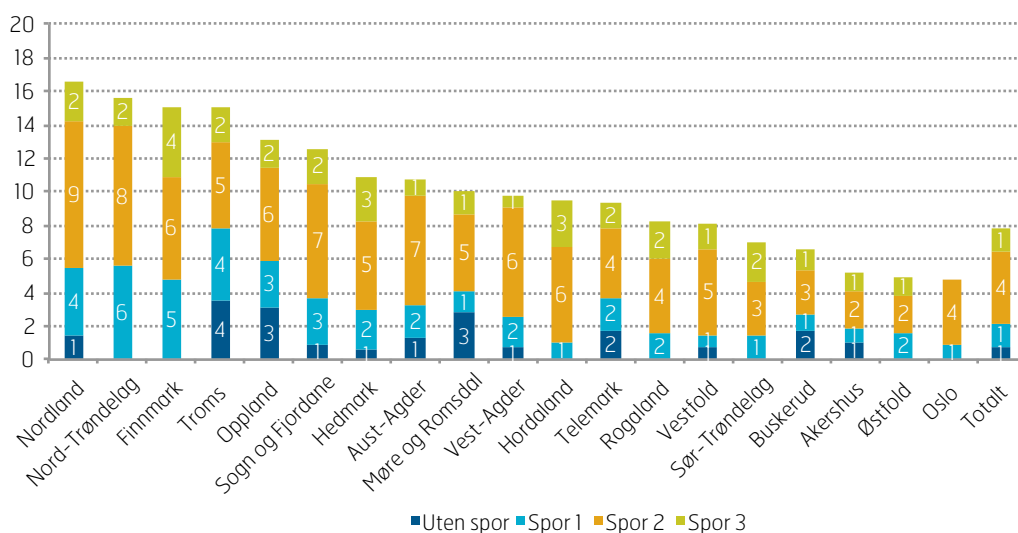
² Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, mellom 16 og 66 år. (Statistisk sentralbyrå (SSB), tabell 07111).

Tabell 1 Deltakere, fordelt på spor og fylke. 2012. Antall og prosent.

Fylke	Deltakere	Spor 1	Spor 2	Spor 3	Uten spor	Prosent av landet
Oslo	7 694	16 %	74 %	9 %	0 %	18 %
Rogaland	4 485	18 %	51 %	26 %	4 %	10 %
Hordaland	4 358	11 %	59 %	29 %	1 %	10 %
Akershus	3 608	15 %	42 %	22 %	21 %	8 %
Nordland	2 236	25 %	53 %	14 %	9 %	5 %
Buskerud	2 118	15 %	39 %	20 %	27 %	5 %
Møre og Romsdal	2 007	13 %	45 %	14 %	28 %	5 %
Sør-Trøndelag	1 787	20 %	44 %	32 %	4 %	4 %
Vestfold	1 662	10 %	64 %	18 %	9 %	4 %
Troms	1 639	28 %	35 %	14 %	23 %	4 %
Vest-Agder	1 578	19 %	65 %	8 %	7 %	4 %
Østfold	1 540	31 %	41 %	20 %	9 %	4 %
Oppland	1 527	21 %	42 %	13 %	24 %	4 %
Hedmark	1 259	22 %	49 %	24 %	5 %	3 %
Telemark	1 241	21 %	44 %	17 %	19 %	3 %
Nord-Trøndelag	1 047	35 %	53 %	11 %	0 %	2 %
Finnmark	1 040	31 %	39 %	27 %	3 %	2 %
Sogn og Fjordane	963	22 %	55 %	17 %	7 %	2 %
Aust-Agder	927	19 %	61 %	8 %	12 %	2 %
Totalt	42 716	19 %	54 %	18 %	9 %	100 %

Kilde: IMDi

Figur 2 Deltakere, fordelt på spor og fylke. 2012. Andel av innvandrere per fylke. N=42 716.

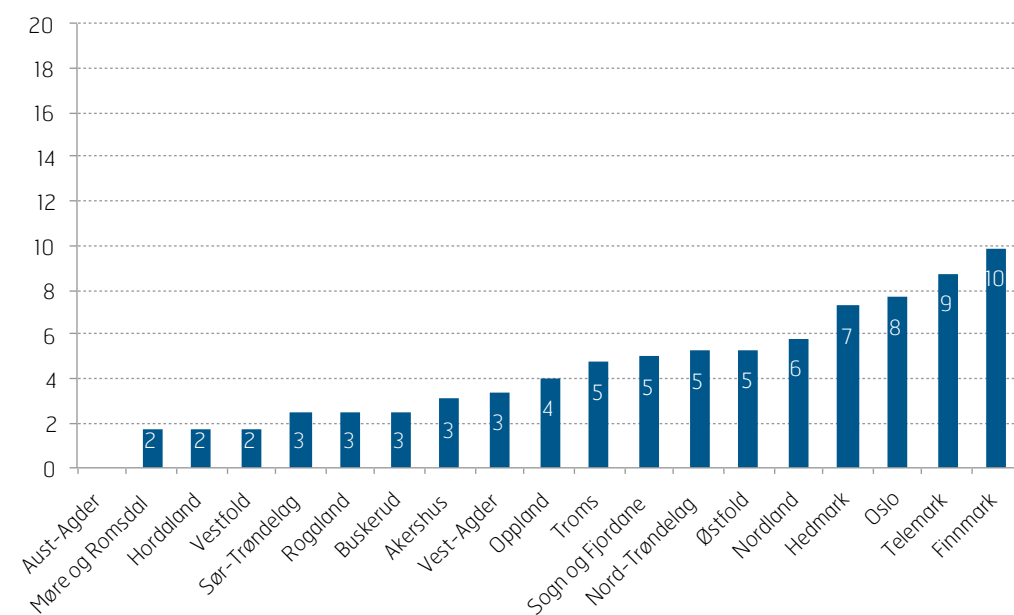

Kilde: IMDi

5.2.3. Over 4 prosent av deltakerne er analfabeter

Andelen deltakere per spor varierer fra år til år, og dette kan skyldes flere forhold. For det første er inndelingen i spor et pedagogisk verktøy i opplæringen som blir gjort skjønnsmessig. For det andre kan det være store forskjeller på deltakerne i de ulike fylkene med hensyn til tidligere utdanning og lese- og skriveferdigheter. For eksempel har noen fylker flere deltakere fra visse land enn andre. Dette gjenspeiles også i andelen analfabeter i hvert fylke. Figur 3 viser hvor stor andel av deltakerne som var registrert som analfabeter. For 2012 ble det totalt registrert 1 867 analfabeter i opplæringen i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere³.

Figur 3 Analfabeter i norskopplæringen, fordelt på fylke. 2012. Prosent. N=1 867

Kilde: IMDi

5.3. Resultater fra norskprøvene

Norskprøvene skal måle ferdigheter på tre ulike nivå. Norskprøve 1 blir kun brukt som en vurdering av deltakerne underveis i opplæringen, mens Norskprøve 2 og 3 er avsluttende prøver som dokumenterer det oppnådde ferdighetsnivået i norsk hos deltakeren. Norskprøve 2 skal måle norskferdigheter på nivå A2, og norskprøve 3 skal måle norskferdigheter på nivå B1. Nivåene er beskrevet i «Læreplanen for norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere» (2012) og i «Det felles europeiske rammeverket for språk» (2011). Språkferdighetsnivåene er delt inn i tre hovednivåer: A (elementært), B (selvstendig) og C (avansert nivå). Hvert nivå er igjen delt inn i to (A1, A2, B1, B2 osv).

Prøvene har en muntlig og en skriftlig del, og den skriftlige delen består igjen av prøver i lytting, lesing og skriftlig produksjon. Alle de skriftlige delprøvene må være bestått for at den skriftlige prøven skal være bestått. Det er ikke obligatorisk for deltakerne å gjennomføre norskprøver⁴.

Norskprøvene blir gjennomført tre ganger i året. Det er deltakeren selv som bestemmer når han/hun skal melde seg opp til prøve, men skal få råd om dette fra lærere i

³ Analfabeter blir her definert som personer som ikke kan lese eller skrive på noe språk.

⁴ Det blir obligatorisk å ta avsluttende prøver for de som faller inn under introduksjonsloven fra 1.september 2013.

norskopplæringen. Deltakeren har bare rett til å få én prøve dekket av kommunen, men kan melde seg opp til prøve så mange ganger han/hun vil. Opplæringsstedene kan selv velge å dekke prøveavgiften for flere prøver, men deltakeren har ikke krav på dette.

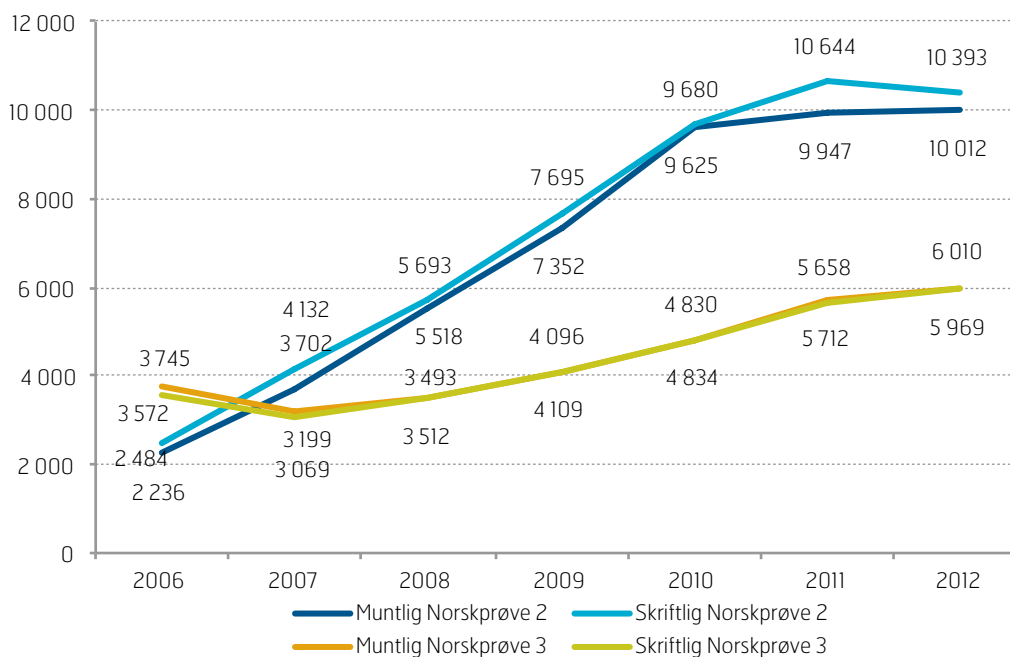
5.3.1. Over 32 000 avlagte norskprøver i 2012

I 2012 ble det avlagt 32 384 norskprøver for voksne innvandrere⁵. Dette er en liten økning fra 2011. Figur 4 viser at økningen gjelder alle prøvene, bortsett fra skriftlig Norskprøve 2. Nedgangen på skriftlig Norskprøve 2 var på to prosent. Dette er første gang siden 2007 at vi ser en nedgang i antall avlagte prøver for én av norskprøvene. Totalt sett har det likevel vært en økning i antallet avlagte skriftlig Norskprøve 2 på over 300 prosent siden 2006. Det ble avlagt over fire ganger så mange skriftlig Norskprøve 2 i 2012 som i 2006.

Selv om det er en økning i antallet avlagte prøver fra 2011 til 2012, er økningen mindre enn tidligere år. Ser vi på skriftlig Norskprøve 3, har det her vært en økning på ca. 17 prosent de tre siste årene fram til 2011, men økningen var bare på 6 prosent fra 2011 til 2012. Den samme utviklingen ser vi for muntlig Norskprøve 3 og muntlig Norskprøve 2. Antall avlagte muntlig Norskprøve 2 økte med over 30 prosent fram til 2010, men økningen ble redusert til tre prosent i 2011 og én prosent i 2012.

Figur 4 viser at det har vært en jevn økning i antallet avlagte Norskprøve 3, men at økningen i antallet avlagte Norskprøve 2 de siste årene har avtatt. Det er grunn til å tro at dette har sammenheng med at flere kommuner har innført krav om norskferdigheter ved ansettelse. Mange kommuner krever at minoritetspråklige arbeidssøkere skal ha bestått Norskprøve 3 for å kunne få jobb. Dette kan bidra til å forklare hvorfor antallet som tar Norskprøve 3, øker, og hvorfor andelen som består Norskprøve 3, synker. Terskelen for å melde seg opp til Norskprøve 3 er blitt lavere, noe som igjen fører til at færre består denne prøven (se figur 5).

Figur 4 Avlagte norskprøver, fordelt på år. 2006–2012. Antall.

Kilde: Norsk Språktest

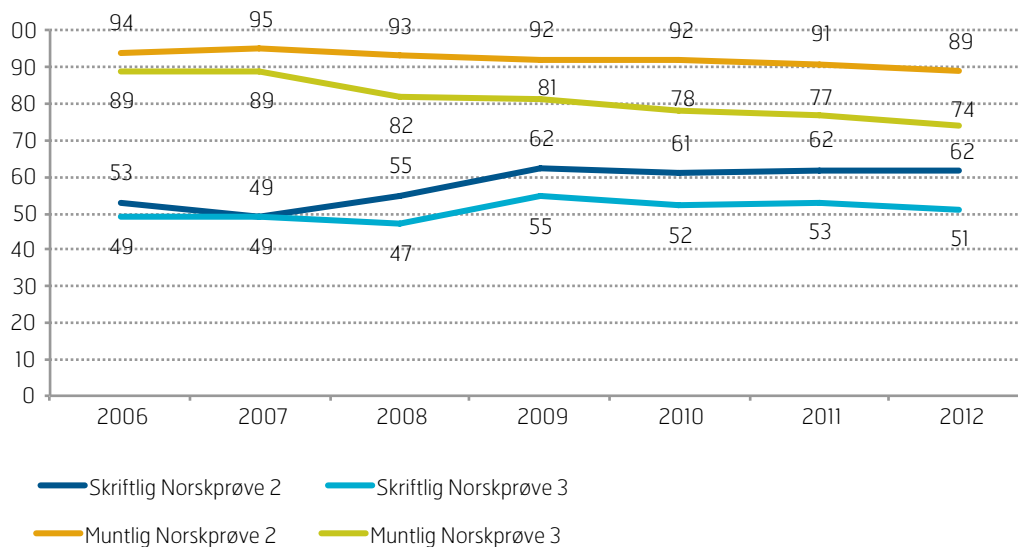
⁵ Tallene viser antall avlagte prøver, og ikke antall personer. En person kan ta flere prøver, og vil bli telt flere ganger.

5.3.2. Nedgang i andelen beståtte prøver

I 2012 besto henholdsvis 89 og 74 prosent muntlig Norskprøve 2 og 3. På de skriftlige prøvene besto 62 prosent Norskprøve 2 og 51 prosent Norskprøve 3. Den største nedgangen i andel beståtte prøver finner vi på muntlig Norskprøve 3. Tre prosentpoeng færre besto prøven i 2012 enn i 2011. To prosentpoeng færre besto skriftlig Norskprøve 3. Den største nedgangen totalt er på Norskprøve 3.

For skriftlig Norskprøve 2 har resultatene endret seg lite de siste fire årene. 62 prosent besto denne prøven, og dette er samme beståttandel som i 2011. På muntlig Norskprøve 2 sank derimot andelen bestått med to prosentpoeng, fra 91 til 89 prosent. Dette er likevel den prøven flest består.

Figur 5 Beståtte norskprøver, fordelt på år. 2006–2012. Prosent.

Kilde: Norsk Språktest

Av de 32 384 avlagte prøvene i 2012 ble 26 prosent avlagt av privatister. Privatister vil i denne sammenheng si kandidater som har meldt seg opp til prøve selv, og ikke er meldt opp gjennom undervisningsstedet. Andelen privatister er størst på Norskprøve 3 (43 prosent). De som i 2012 meldte seg opp som privatister til Norskprøve 2, besto prøvene i større grad enn de andre kandidatene. På landsbasis besto 92 og 66 prosent av privatistene muntlig og skriftlig Norskprøve 2. På Norskprøve 3 besto 72 prosent av privatistene den muntlige prøven, og 46 prosent den skriftlige.

5.4. Hvem er kandidatene?

Tabell 2 viser informasjon om kandidatene på de skriftlige norskprøvene. Tabellen baserer seg på et skjema kandidatene kan besvare i forbindelse med oppmelding til prøven, men det er frivillig for kandidatene å besvare. For 2012 leverte 77 prosent av kandidatene på de skriftlige norskprøvene inn dette persondataskjemaet. Disse opplysningene blir brukt for å analysere resultatene på norskprøvene, og for å identifisere hvilke faktorer som påvirker prøveresultatene.

5.4.1. En typisk kandidat er asiat, kvinne, har vært i Norge 1–2 år, og fått mindre enn 500 timers undervisning

Tabell 2 Kandidater – totalt og bestått, fordelt på kjønn, utdanning, landbakgrunn, tid i Norge og timer opplæring. 2012. Antall og prosent.

	Norskprøve 2		Norskprøve 3	
	Kandidater	Andel bestått	Kandidater	Andel bestått
Kjønn				
Mann	2 962	59 %	1 450	48 %
Kvinne	4 860	66 %	3 315	54 %
Mangler opplysninger	4		5	
Totalt	7 826	63 %	4 770	52 %
Utdanning				
Ingen utdanning	255	37 %	0	
Grunnskole	1 506	46 %	387	32 %
Videregående skole	2 235	60 %	946	43 %
Høyskole/universitet	3 332	76 %	3 007	58 %
Annet	383	65 %	356	49 %
Mangler opplysninger	115		74	
Totalt	7 826	63 %	4 770	52 %
Verdensdel				
Sør og Mellom-Amerika	315	74 %	218	63 %
USA, Canada og Australia	101	93 %	61	87 %
Europa	1 736	82 %	1 531	75 %
Afrika	2 115	49 %	759	33 %
Asia +	3 536	61 %	2 200	41 %
Mangler opplysninger	23		1	
Totalt	7 826	63 %	4 770	52 %
Tid i Norge				
Under 1 år	1 127	78 %	586	64 %
1–2 år	2 286	67 %	1 042	63 %
2–3 år	1 828	58 %	949	51 %
3–4 år	1 145	57 %	692	49 %
4–5 år	607	61 %	448	51 %
Over 5 år	791	55 %	972	39 %
Mangler opplysninger	42		81	
Totalt	7 826	63 %	4 770	52 %
Timer opplæring				
250 eller færre	1 972	76 %	1 183	63 %
251–500	1 898	71 %	1 121	53 %
501–850	1 033	63 %	553	51 %
Over 850 timer	1 301	39 %	633	34 %
Mangler opplysninger	1 622		1 280	
Totalt	7 826	63 %	4 770	52 %

Kilde: Norsk Språkstest

Totalt var 62 prosent av alle kandidatene på Norskprøve 2 kvinner, og på Norskprøve 3 var 69 prosent kvinner. Det er altså en mye større andel kvinner enn menn som melder seg opp til prøvene. Det er også en større andel av kvinnene som består prøvene enn menn. Av alle de kvinnelige kandidatene besto 66 prosent Norskprøve 2 og 54 prosent Norskprøve 3, mot henholdsvis 59 og 48 prosent av mennene.

Kandidatenes landbakgrunn er gruppert etter verdensdel, og viser at nesten halvparten av kandidatene på begge prøvene kommer fra land i Asia. På Norskprøve 2 er det en litt større andel afrikanere enn europeere, mens det på Norskprøve 3 er dobbelt så mange europeere som afrikanere.

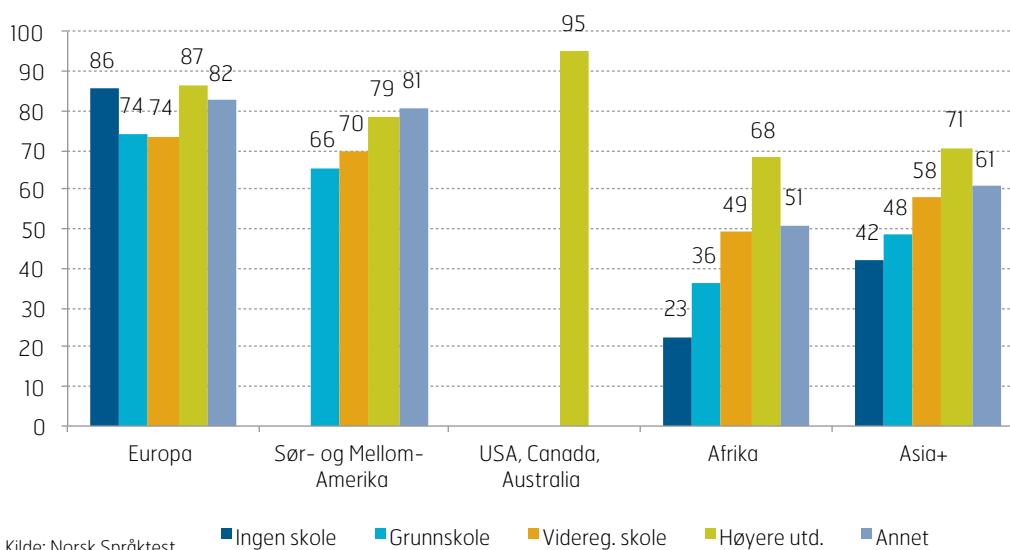
De fleste som melder seg opp til prøvene, har vært i Norge mellom ett og to år. På Norskprøve 2 utgjorde disse kandidatene 29 prosent, og på Norskprøve 3 utgjorde de 22 prosent. Likevel er det de som har vært i Norge i mindre enn ett år, som består prøvene i størst grad. På Norskprøve 2 har 14 prosent vært i landet i mindre enn ett år, og av disse besto hele 78 prosent. På Norskprøve 3 besto 64 prosent av disse kandidatene. Ti prosent av kandidatene på Norskprøve 2 og 20 prosent på Norskprøve 3 har vært i Norge i mer enn fem år før de melder seg opp til prøve.

Rundt halvparten av kandidatene på begge prøvene har fått mindre enn 500 timer opplæring før de melder seg opp til prøve, og en fjerdedel av kandidatene har fått mindre enn 250 timer. 17 prosent på Norskprøve 2 og 13 prosent på Norskprøve 3 har fått over 850 timer før de tar prøven.

5.4.2. Høyere utdanning gir bedre resultater

På Norskprøve 2 har hele 43 prosent av kandidatene høyere utdanning, og på Norskprøve 3 har 63 prosent høyere utdanning. Tre prosent av kandidatene på Norskprøve 2 oppgir at de ikke har noen form for utdanning. 76 prosent av kandidatene med høyere utdanning besto Norskprøve 2, mot 58 prosent på Norskprøve 3. Av de med grunnskole besto 46 og 32 prosent henholdsvis Norskprøve 2 og 3. Selv om andelen bestått synker når utdanningen er kortere, besto likevel hele 37 prosent av dem uten registrert utdanning Norskprøve 2.

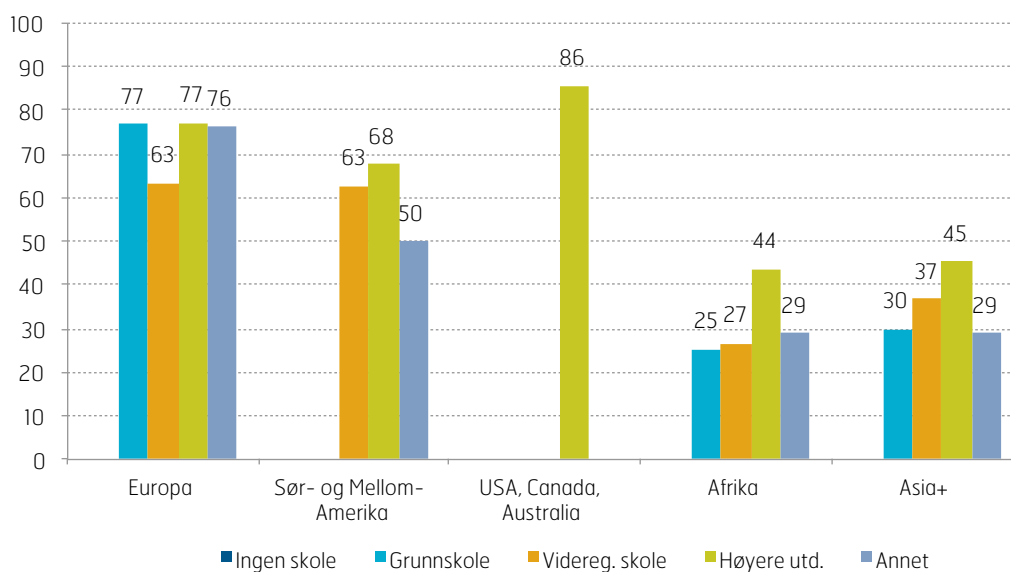
Figur 6 Kandidater med bestått Norskprøve 2, fordelt på landbakgrunn og utdanningsnivå. 2012. Prosent.⁷

⁷ Figurene viser kun andeler for grupper på ti kandidater eller flere. «-» betyr at antallet kandidater er mindre enn ti. Blankt betyr ingen kandidater.

Totalt øker andelen bestått med lengden på kandidatenes utdanning. Tabell 2 viser at kandidater fra Europa, USA, Canada og Australia i større grad består enn kandidater fra andre deler av verden. Dette kan til en viss grad også forklares med utdanningslengde. Figur 6 og 7 viser andelen bestått fordelt på utdanningslengde og landbakgrunn. På begge prøvene, og i alle landgruppene, ser vi at de med høyere utdanning består prøvene i større grad enn de med lavere utdanning. Likevel forklarer ikke utdanningslengden alle forskjellene mellom landgruppene. Vi ser for eksempel at det er en større andel av de fra europeiske land med høyere utdanning som består prøvene, enn de med høyere utdanning i de andre landgruppene.

Figur 7 Kandidater med bestått Norskprøve 3, fordelt på landbakgrunn og utdanningsnivå. 2012. Prosent.

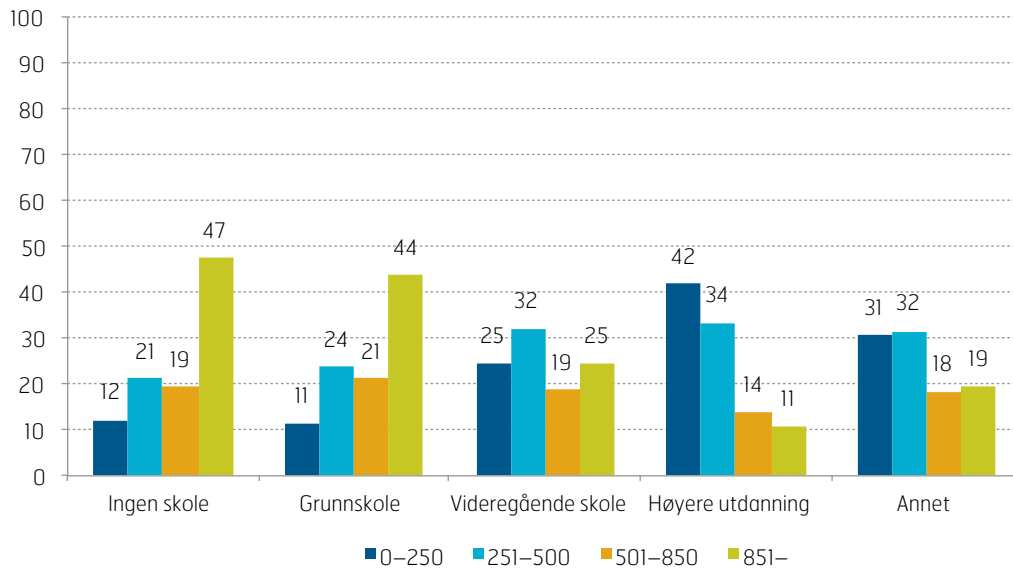

Kilde: Norsk Språkttest

Tabell 2 viser også at det er en sammenheng mellom antall timer opplæring kandidatene har fått, og om de består prøvene. Flere timer opplæring betyr en mindre andel bestått. Dette kan ved første øyekast fremstå som ulogisk, men hvis vi ser på sammenhengen mellom kandidatenes utdanning og hvor mange timer opplæring kandidatene hadde fått før oppmelding til prøve, ser vi at lengre utdanning gir færre timer opplæring. Og som vi vet, gir høyere utdanning større sannsynlighet for å bestå.

For de uten skolebakgrunn eller med kun grunnskole, var det bare 12 prosent som meldte seg opp til en prøve før de hadde gjennomført 250 timer opplæring, mens rundt 45 prosent av deltakerne i disse utdanningsgruppene brukte mer enn 851 timer opplæring (figur 8). For de med høyere utdanning er tallene motsatt. Bare elleve prosent av de med høyere utdanning fikk over 851 timer opplæring før oppmelding til prøve, mens 42 prosent fikk mindre enn 250 timer opplæring. I snitt mottok kandidatene på Norskprøve 2, 568 timer opplæring. De uten utdanning fikk gjennomsnittlig 991 timer opplæring, og de med høyere utdanning 392 timer. For Norskprøve 3 fikk kandidatene 539 timer i snitt. Kandidatene med kun grunnskole fikk her 946 timer, og de med høyere utdanning 444 timer.

Figur 8 Kandidater Norskprøve 2 og 3, fordelt på utdanningsnivå og timer opplæring før oppmelding til prøve. 2012. Prosent.

Kilde: Norsk Språkttest

Det er kandidatene med de beste forutsetningene som først melder seg opp til prøve. Dette gjenspeiler seg også i andelen bestått etter oppholdstid i Norge. Figur 2 viste at det er de som har vært i Norge i under ett år, som i størst grad består norskprøvene. Dette kan altså forklares med at de kandidatene som har de beste forutsetningene, som høy utdanning, melder seg raskere opp til prøve, og dermed har oppholdt seg i Norge i kortere tid enn andre kandidater. I snitt har kandidatene uten utdanning og som tar Norskprøve 2, vært i Norge i 3,8 år før oppmelding til prøve. De med høyere utdanning har gjennomsnittlig vært i Norge i 2,7 år. Oppholdstiden er noe lengre for kandidatene som tar Norskprøve 3. I snitt har de med grunnskole vært i Norge i 4,5 år, og de med høyere utdanning i 3,2 år.

Utdanningen er altså med på å avgjøre hvor mange timer opplæring en trenger og tidspunktet for oppmelding til prøve. Kandidatenes utdanningsbakgrunn kan dermed i stor grad forklare forskjellene i andelen bestått.

Folkehøyskoler

6.1. Om folkehøyskoler

Folkehøyskoler er eksamensfrie skoler der elevene bor på internat på skolen. Undervisningen er gratis, men elevene betaler for å bo på internatet og for mat, materiell og studieturer.

Folkehøyskolene utgjør et alternativ og supplement til det formelle utdanningssystemet. Her skal elevene lære gjennom å gjøre og erfare (les mer i egen faktaboks). Folkehøyskolene har derfor ikke eksamen eller karakterer, men vitnemål som beskriver hva eleven har gjort og lært. Helårsstudentene får dessuten, gitt minst 90 prosent oppmøte, to tilleggspoeng for fullført skoleår hvis de søker seg videre til høyere offentlig utdanning.

Det er Utdanningsdirektoratet som har ansvaret for forvaltningen av folkehøyskolene. Skolene blir regulert av Lov om folkehøyskoler (Folkehøyskoleloven, 2002) og Forskrift til lov om folkehøyskoler (Forskrift til lov om folkehøyskoler, 2006). Kunnskapsdepartementet godkjenner skolene. «Folkehøyskole» må være med i skolens navn, og bare skoler som er godkjent etter folkehøyskoleloven § 2, kan bruke folkehøyskolenavnet.

6.1.1. 78 folkehøyskoler med mer enn 300 linjer

I dag finnes det 78 folkehøyskoler i Norge (se vedlegg). To av disse er bare for seniorer fra cirka 55 år og oppover. Hver folkehøyskole står fritt til å velge eget verdigrunnlag eller profil. 30 av skolene er kristne, og er eid eller nært knyttet til kirkesamfunn og kristne organisasjoner. De resterende 48 er frilynte, dvs. uavhengige folkehøyskoler som er eid av frittstående organisasjoner, fylkeskommuner eller interesseorganisasjoner.

FAKTA

Bakgrunn og pedagogikk

Folkehøyskolen er blitt kalt Nordens bidrag til verdenspedagogikken. Skolen har grunnlaget i en pedagogisk filosofi utviklet av den danske pedagogen og teologen N.F.S. Grundtvig, som mente at opplysning og utdanning skulle være for alle, og at håndverk og praktiske ferdigheter var like verdifullt som intellektuelt arbeid. Læring skulle ikke først og fremst bestå av pugging og terping av teorier, men utvikles gjennom samtale mellom elev og lærer, gjennom erfaring og engasjement, samarbeid og forelesninger der elevenes hverdagsliv sto i fokus. Folkehøyskolens formål skulle være, og er fortsatt, å fremme allmenndanning og folkeopplysning. Den første folkehøyskolen ble etablert i Danmark i 1844, mens den første norske folkehøyskolen var Sagatun Folkehøgskole som ble opprettet i 1864.

Datagrunnlaget

Folkehøyskolene skal rapportere elevtallet til SSB. Tallene i dette kapittelet er hentet fra statistikkbanken til Statistisk sentralbyrå (SSB). I tillegg har Vox bestilt noe utdypende informasjon direkte fra SSB. Teksten som omhandler folkehøyskoler generelt, er hentet fra ulike kilder og nettsteder. (Folkehøgskolene, 2013; Folkehøyskoleloven, 2002; Forskrift til lov om folkehøyskoler, 2006; NOKUT, 2013; Utdanningsdirektoratet, 2013; Wikipedia, 2013)

Størrelsesmessig varierer skolene fra under 40 til omtrent 200 elever. Til sammen tilbyr de over 300 ulike linjefag. Kursene må være offentliggjort og åpent for alle.

Skoleåret 2013/2014 kunne interesserte søke seg til linjer innenfor animasjon, bil og motor, dans, film, filosofi, foto, gårdsdrift, hest, idrett og friluftsliv, internasjonale fag, IT, kjøkken og matlagingsfag, kunst, design og håndverk, ledelse, livssyn, lyd- og lysteknikk, media og kommunikasjon, miljøfag, musikk, Ny GIV, norsk for fremmedspråklige, psykologi, helse og sosialfag, redning og sikkerhet, skriveverksted, teater og drama, tegnspråk og tilpasset opplæring. Av disse var det størst utvalg innenfor idrett og friluftsliv, hvor det var 192 tilbud på landsbasis. Enkelte linjefag tilbys ved flere folkehøyskoler. For eksempel finnes det på landsbasis ti fotballinjer som kan variere i form og innhold. Det er også et rikt tilbud innen musikkfag og internasjonale fag, med henholdsvis 77 og 52 linjer. I tillegg til linjefaget kan elevene velge valgfag.

6.2. Langkurs

Undervisningsmessig skiller folkehøyskolene mellom kortkurs og langkurs. Langkurs¹ som går over ett skoleår, er vanligst, og er det folk flest forbinder med folkehøgskole. Et folkehøgskoleår varer vanligvis i ni måneder, fra midten av august til midten av mai. Noen få skoler har linjer med to års varighet, og enkelte skoler tilbyr halvtårskurs. En del folkehøgskoler tilbyr dessuten kortere kurs, et tema vi kommer tilbake til i kapittel 6.3.

Alle folkehøyskolene må minst ha ett langkurs, og minst 50 prosent av skolens samlede virksomhet skal bestå i langkurs for å tilfredsstille vilkårene for tilskudd (Folkehøyskoleloven, 2002). Et unntak er de to seniorskolene, som bare tilbyr kortkurs.

«Elev» blir definert som en deltaker over normal alder for gjennomført grunnskole. De fleste skolene har imidlertid 18-års aldersgrense, og de fleste elevene velger å ta et år på folkehøgskole rett etter videregående skole. Elever på langkurs kan søke støtte fra Statens lånekasse i henhold til § 4-1 (Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte, 2013). Et skoleår koster i 2013 fra 64 000–116 000 kroner, med et gjennomsnitt på

¹ Langkurs defineres som kurs som varer 95 dager eller mer, fordelt over minst 16 og en halv uke. Undervisningsprogrammet må ifølge § 4 være på minst 24 timer per uke, med minimum fire timer per dag. Lørdag er normalt skoledag (Forskrift til lov om folkehøyskoler, 2006).

rundt 90 000 kroner. Elevene kan få dekket drøyt 37 000 gjennom stipend hvis de fullfører skoleåret og skolen godkjenner skoleåret for eleven. I tillegg kan man få studielån og reisestipend fra Lånekassen.

6.2.1. 10 700 søkte om plass i 2012

Tabell 1 viser antall søknader til langkurs de siste seks årene, samt kvinneandelen og andelen søkere som er over 20 år eller eldre.

10 768 søkte om plass på langkurs på folkehøyskole til opptaket i 2012, dvs. til skoleåret 2012/2013. Det er 900 færre enn de to foregående årene. Søknadstallet var imidlertid på samme nivå som i 2009, og omtrent tusen personer høyere enn i 2007 og 2008. Det er flere søkere enn plasser, og en del får avslag på sine søknader.

56 prosent av søkerne i 2012 var kvinner. Andelen kvinnelige søkere har ligget på samme nivå de fire siste årene, men lå noen prosentpoeng høyere i årene før. 34 prosent av søkerne var 20 år eller eldre.

6.2.2. Nesten 7 000 på langkurs 2012/2013

Tabell 2 viser elevene som gikk på folkehøyskolene per 1. oktober 2012 og de fem foregående årene. Tallene for 2012 er foreløpige tall for skoleåret 2012/2013, og vil bli endret dersom noen faller fra utdanningen senere på året, eller ikke får godkjent skoleåret på grunn av mye fravær.

6 941 gikk på langkurs per 1. oktober 2012. Det var 223 færre enn året før.

Det er en overvekt av kvinnelige elever. I 2012 var kvinneandelen på 56 prosent, men tabellen viser at andelen noen år tidligere lå på over seksti prosent, og at det har vært en gradvis nedgang de siste årene. Kvinneandelen blant deltakerne samsvarer med kvinneandelen blant søkerne som vi fant i tabell 1.

6.2.3. Flest 18–19-åring, men andelen over 20 år øker

I underkant av tretti prosent av elevene var 20 år eller eldre (tabell 2). Dette er fem prosentpoeng lavere enn andelen søkere i denne aldersgruppen (tabell 1). Det ser derfor ut som om deltakerne over 20 år i mindre grad får plass på ønskede linjer, eller i større grad enn de yngre elevene trekker seg fra langkursene.

Antallet elever over 20 år har imidlertid økt fra 1 500 til 2 000 de siste fem årene, og andelen av elevmassen som er i denne aldersgruppen, har økt fra 25 prosent til 29 prosent i perioden.

Figur 1 viser aldersfordelingen blant elevene i 2012 mer detaljert. Hovedvekten, rundt 70 prosent av elevene, var 18 eller 19 år gamle. Andelen elever under 18 år ligger i overkant av 2 prosent. Den har gått ned fra omtrent det dobbelte de siste seks årene. Andelen deltakere fra 20 til 24 år ligger på 27 prosent, og har steget noe de siste

Tabell 1 Søkere til langkurs, fordelt på årstall, kjønn og alder. 2007–2012. Antall og prosent.

Årstall	Totalt antall søkere	Andel kvinner	Andel 20 år eller eldre
2007	9 544	61 %	30 %
2008*	9 611	62 %	24 %
2009*	10 681	57 %	30 %
2010	11 657	57 %	32 %
2011	11 647	56 %	33 %
2012	10 768	56 %	34 %

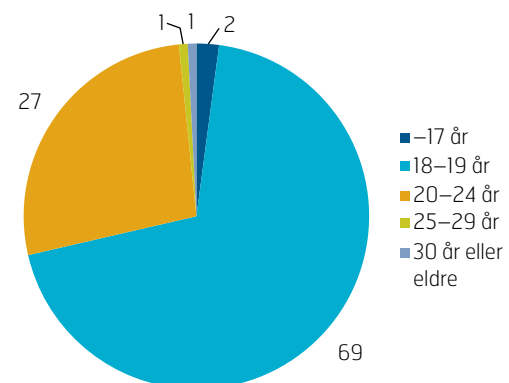
Kilde: SSB tabell 05336
*reviderte tall

Tabell 2 Elever på langkurs per 1. oktober, fordelt på årstall, kjønn og alder. 2007–2012. Antall og prosent.

Årstall	Totalt antall søkere	Andel kvinner	Andel 20 år eller eldre
2007	5 985	62 %	25 %
2008	6 168	61 %	26 %
2009	6 850	58 %	26 %
2010	7 092	57 %	28 %
2011	7 164	56 %	28 %
2012	6 941	56 %	29 %

Kilde: SSB (bestilling)

Figur 1 Elever på langkurs per 1. oktober, fordelt på alder. 2012. Prosent.

Kilde: SSB (bestilling)

årene, mens andelene over 25 år har ligget konstant i perioden. I 2012 var 36 av deltakerne på langkurs 50 år eller eldre.

6.2.4. Flest deltakere fra Akershus og Hordaland

Det finnes folkehøgskoler i alle landets fylker, og noe som tradisjonelt har skilt folkehøgskole fra andre utdanninger, er at en svært stor andel av deltakerne velger en skole langt unna eget bosted. Tabell 3 viser langkurselevens bostedsfylke. Bare en liten andel av elevene melder adresseendring til folkeregisteret når de begynner på folkehøgskole, så tabellen gjenspeiler i stor grad elevens hjemfylke.

Tabell 3 Elever på langkurs per 1. oktober, fordelt på bostedsfylke. 2012. Antall, prosent og rate.			
Fylke	Antall elever	Prosent av alle elever	Antall elever per 1000 innbyggere*
Østfold	336	5 %	1,47
Akershus	828	12 %	1,86
Oslo	449	6 %	0,88
Hedmark	283	4 %	1,78
Oppland	253	4 %	1,65
Buskerud	413	6 %	1,9
Vestfold	382	5 %	1,98
Telemark	221	3 %	1,58
Aust-Agder	193	3 %	2,15
Vest-Agder	249	4 %	1,78
Rogaland	497	7 %	1,41
Hordaland	710	10 %	1,79
Sogn og Fjordane	223	3 %	2,57
Møre og Romsdal	418	6 %	2,01
Sør-Trøndelag	450	6 %	1,84
Nord-Trøndelag	232	3 %	2,16
Nordland	317	5 %	1,63
Troms	180	3 %	1,39
Finmark	103	1 %	1,71
Uoppgitt fylke	227	3 %	-
Hele landet	6 964	100 %	1,72

Kilde: SSB tabell 04556

*Beregnet på grunnlag av personer, 16 år eller eldre, per 1.1.2013 (SSB tabell 07459)

Flest elever kommer fra Akershus og Hordaland. Henholdsvis 12 og 10 prosent av deltakerne har bostedsadresse i disse fylkene. Kun en prosent av langkurselevne kommer fra Finnmark. Det mangler opplysninger om bostedsfylke for 227 av elevene. Disse kan blant annet være utenlandske statsborgere. Nordiske elever kan søke på norske folkehøgskoler på lik linje med norske elever (og norske statsborgere søke på folkehøgskole i andre nordiske land). I tillegg tar noen skoler imot elever fra land utenfor EØS-området som har oppholdstillatelse i utdanningsøyemed.

På landsbasis var det 1,72 elever på langkurs per tusen innbyggere som var 16 år eller eldre. Flest deltakere i forhold til innbyggertallet hadde Sogn og Fjordane, med en rate på 2,57. Deretter følger Nord-Trøndelag og Aust-Agder med rater på 2,16 og 2,15. Færrest deltakere hadde Oslo, med 0,88 langkurselever per tusen innbyggere.

6.2.5. 95 prosent fullfører langkurs

Tabell 4 viser antallet elever som avbrøt og fullførte langkurs de siste årene. Tallene blir rapportert inn fra skolene på høsten, og er ikke klare for skoleåret 2012/2013 på tidspunktet hvor dette kapittelet ble ferdigstilt. De de nyeste dataene som foreligger, er derfor fra 2011/2012.

Skoleåret 2011/2012 var det 7 360 elever påmeldt til langkurs ved folkehøyskolene i Norge. Dette var omtrent på samme nivå som året før og rundt tusen personer mer enn 2006/2007–2008/2009.

6 970 av deltakerne (95 prosent) fullførte undervisningsåret, og fikk godkjent skoleåret. Å fullføre innebærer at elevene har deltatt på 90 prosent eller mer av undervisningen. Det var med andre ord bare fem prosent frafall på langkurs ved folkehøyskolene, og andelen har holdt seg stabilt de siste seks årene.

Andelen som har fullført og fått godkjent folkehøyskoleutdannelsen, varierer med elevenes bostedsfylke. 97 prosent av elevene fra Vest-Agder fullførte skoleåret, mens bare 91 prosent av deltakerne fra Østfold og 92 prosent fra Finnmark gjorde det samme. For 262 (4 prosent) av elevene er det ikke registrert fylke. Av disse har bare 88 prosent fullført eller fått godkjent folkehøyskoleutdannelsen.

6.3. Kortkurs

I tillegg til langkursene tilbyr mange folkehøyskoler også kortkurs². Kortkurs går over færre dager, normalt fra tre dager til en uke, men mange kurs, særlig de som involverer reiser, varer lenger. Ikke alle folkehøyskoler tilbyr kortkurs. De to folkehøyskolene som bare er for seniorer, tilbyr utelukkende kortkurs.

Skolene rapporterer elevtallet på kortkursene samlet til SSB hvert kalenderår, og bare de elevene som har deltatt på minst 75 prosent av kurset, blir rapportert inn. Tabell 5 viser antall deltakere på kortkurs de siste seks årene.

6.3.1. 18 700 på kortkurs i 2012

I 2012 tok 18 700 personer kortkurs ved folkehøyskolene i Norge. Dette er en økning på tusen deltakere i forhold til året før, men var 900 færre enn i toppåret 2009.

Som for langkurs er det også her en overvekt av kvinnelige elever. I 2012 var 61 prosent av deltakerne kvinner. Dette var på samme nivå som året før, men noe lavere enn de foregående årene.

6.3.2. Overvekt av deltakere over 50 år

Aldersfordelingen til deltakerne på kortkurs er annerledes enn for langkursene. Nesten seks av ti deltakere i 2012 er over 50 år, og andelen i denne aldersgruppen har vært på

Tabell 4 Elever på langkurs, fordelt på om de har avbrutt eller fullført utdanningen og skoleår. 2006/2007–2011/2012. Antall og prosent.

Årstall	Alle elever	Antall avbrutt	Antall fullført	Andel fullført
2006/2007*	6 331	387	5 944	94 %
2007/2008*	6 198	283	5 915	95 %
2008/2009*	6 328	292	6 036	95 %
2009/2010*	7 112	424	6 688	94 %
2010/2011*	7 303	356	6 947	95 %
2011/2012*	7 360	390	6 970	95 %

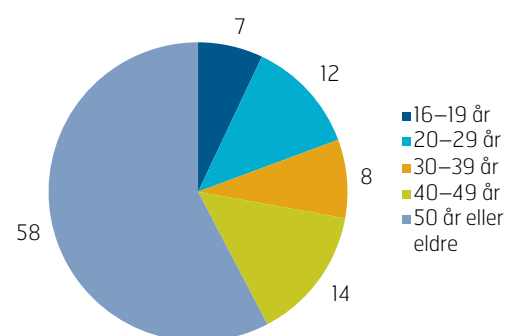
Kilde: SSB tabell 05352
*reviderte tall

Tabell 5 Deltakere på kortkurs, fordelt på årstall, kjønn og alder. 2007–2012. Antall og prosent.

Årstall	Antall elever	Andel kvinner	Andel over 50 år
2007	18 588	62 %	54 %
2008	16 506	64 %	71 %
2009	19 609	63 %	55 %
2010	18 926	63 %	56 %
2011	17 721	61 %	58 %
2012	18 703	61 %	58 %

Kilde: SSB tabell 09112

Figur 2 Deltakere på kortkurs, fordelt på alder. 2012. Prosent.

Kilde: SSB tabell 09112

² Kortkurs er definert som kurs som varer minst to dager og maksimalt 94 dager. Undervisningsomfanget skal være på minst 12 timer, med minst 4 timer hver dag for at kursene skal registreres (Forskrift til lov om folkehøyskoler, 2006).

over 50 prosent i hele perioden. I årene 2007 til 2012 har mellom 10 100 og 10 800 personer i denne aldersgruppen gått på kortkurs hvert år, unntatt i 2008, da hele 11 700 deltakere var i denne aldersgruppen. Det totale antallet deltakere på kortkurs dette året var lavere enn normalt, og det forklarer at hele 71 prosent av deltakerne dette året var 50 år eller eldre.

Figur 2 viser oss kortkurselevenenes aldersfordeling mer detaljert for 2012. Den dominerende aldersgruppen er 50 år eller eldre, mens 40-49 åringene utgjør 14 prosent, og 20-29 åringene utgjør 12 prosent av deltakerne. Denne aldersfordelingen har holdt seg relativt uendret de siste årene. Kun syv prosent av elevene på kortkurs er under 20 år gamle.

6.3.3. Flest tar estetiske fag og håndverksfag

Fagtilbudet og innholdet i kortkursene er svært variert. Tabell 6 viser deltakerne fordelt på kortkursenes hovedemner.

Både i 2011 og i 2012 var det flest deltakere innenfor estetiske fag og håndverksfag, 39 prosent av alle deltakerne, omtrent 7 300 personer, hadde dette som hovedemne i 2012. Antall deltakere har økt med ti prosent fra året før.

Deretter følger helse-, sosial- og idrettsfag. I 2012 gikk mer enn 3 200 på kortkurs innenfor dette fagfeltet, som også opplevde den største relative økningen i deltakere fra 14 prosent i 2011 til 17 prosent i 2012.

Samfunnsfag er det hovedemnet som har størst tilbakegang i antall deltakere. I 2012 var det 2 500 deltakere i samfunnsfag, mens tallet var nærmere 3 000 året før.

Tabell 6 Deltakere på kortkurs, fordelt på årstall og hovedemne. 2011–2012. Antall.

Hovedemne	2011		2012	
	Antall	Andel	Antall	Andel
Estetiske fag og håndverksfag	6 582	37 %	7 278	39 %
Helse-, sosial- og idrettsfag	2 558	14 %	3 239	17 %
Humanistiske fag, tros- og livssynsfag	2 612	15 %	3 034	16 %
Samfunnsfag	2 990	17 %	2 540	14 %
Organisasjons- og ledelsesfag	1 278	7 %	1 101	6 %
Økonomi- og IKT-fag	632	4 %	705	4 %
Naturbruk, økologi-, miljøvern- og friluftslivsfag	448	3 %	340	2 %
Tjenesteyting og servicefag	308	2 %	227	1 %
Språkfag	300	2 %	216	1 %
Samferdsels- og kommunikasjonsfag	13	0 %	23	0 %
Realfag, industri- og tekniske fag	0	0 %	0	0 %
Totalt	17 721	100 %	18 703	100 %

Kilde: SSB tabell 09835

6.3.4. Store geografiske forskjeller i deltakelse

Tabell 7 viser hvor mange deltakere i ulike fylker som deltar på kortkurs. Høyest antall deltakere finner vi i Nordland, som har registrert 4 162 deltakere. Det utgjør hele 22 prosent av landets deltakere. Også Vestfold og Hordaland har relativt mange deltakere, henholdsvis 2 517 og 2 019. Det er ikke registrert noen deltakere på kortkurs på folkehøgskoler som kommer fra Oslo og Vest-Agder. Deltakelsen på kortkurs vil både avhenge av omfanget av tilbud i nærmiljøet og hvor godt kjent kurstilbudet er gjort kjent i ulike deler av landet.

Tabell 7 Deltakere på kortkurs, fordelt på fylke. 2012. Antall, prosent og rate.

Fylke	Antall deltakere	Prosent av landet	Antall deltakere per 1000 innbyggere*
Østfold	1 383	7 %	6,06
Akershus	261	1 %	0,59
Oslo	0	0 %	0
Hedmark	773	4 %	4,85
Oppland	845	5 %	5,5
Buskerud	953	5 %	4,39
Vestfold	2 517	13 %	13,02
Telemark	206	1 %	1,47
Aust-Agder	304	2 %	3,38
Vest-Agder	0	0 %	0
Rogaland	642	3 %	1,82
Hordaland	2 019	11 %	5,08
Sogn og Fjordane	397	2 %	4,57
Møre og Romsdal	1 124	6 %	5,4
Sør-Trøndelag	1 049	6 %	4,29
Nord-Trøndelag	803	4 %	7,46
Nordland	4 162	22 %	21,39
Troms	612	3 %	4,72
Finnmark	653	3 %	10,85
Totalt	18 703	100 %	4,61

Kilde: SSB tabell 09835

* Beregnet på grunnlag av personer, 16 år eller eldre, per 1.1.2013 (SSB tabell 07459)

Det var 4,61 deltakere på kortkurs på folkehøyskole per tusen innbyggere i Norge i 2012. Det må imidlertid spesifiseres at enkelte personer kan ha deltatt på flere kortkurs, og dermed kan ha blitt telt flere ganger.

Foto: AltoPress/Moxppp

Studieforbund

Studieforbund er ideelle og demokratiske organisasjoner som utfører oppgaver innenfor voksenopplæring, og som har flere medlemsorganisasjoner. De fleste tilbyr i hovedsak opplæring som ikke er bundet av læreplaner og eksamen. Studieforbund kan også arrangere formell utdanning som et supplement til det offentlige utdanningssystemet.

Studieforbundene får statstilskudd til drift/utvikling og opplæring, og det er Vox som forvalter denne tilskuddsordningen. Statistikken over studieforbundenes kursvirksomhet som blir presentert i dette kapitlet, er hentet fra SSBs voksenopplæringsstatistikk. Den offisielle statistikken for studieforbund omfatter bare den delen av virksomheten som fikk tilskudd fra staten etter ny voksenopplæringslov (Voksenopplæringsloven, 2009). Dette betyr at denne statistikken ikke omfatter opplæringstiltak som blir gjennomført på oppdrag av offentlige eller private virksomheter.¹

Statistikken for studieforbund er basert på antall kurs, kurstimer og kursdeltakere. Den sier ikke noe om unike deltakere fordi én og samme person kan ta flere kurs, og dermed bli registrert flere ganger.

7.1. Studieforbundenes aktivitet i 2012

I 2012 var det i alt 18 studieforbund som inngikk i rapporteringen til SSB. Disse har til sammen mer enn 400 medlemsorganisasjoner, som blant annet består av politiske partier, de fleste arbeidstakerorganisasjonene og ulike livssyns- og interesseorganisasjoner.

¹ Studieforbundene ADF og Folkeuniversitetet tilbyr mye opplæring på videregående og fagskolenivå, norsk for innvandrere og BKA-kurs som ikke blir rapportert etter voksenopplæringsloven.

FAKTA

Tilskudd til studieforbund

En ny voksenopplæringslov trådte i kraft 1. januar 2010. Etter den nye loven blir det årlige statstilskuddet beregnet for hvert studieforbund på grunnlag av gjennomsnittet av innrapporterte kurstimer de to siste årene før siste foregående år. Grunnlaget for statstilskudd i 2012 er antall kurstimer for 2009 og 2010. Ut fra beregningsgrunnlaget blir det tildelt et grunnbeløp og et opplæringstilskudd. I tillegg kan studieforbund motta et tilskudd til kurs med deltakere som trenger særlig tilrettelegging for å kunne delta i læringsaktivitetene (tilretteleggingstilskudd).

Statistikkgrunnlag

Statistikken for studieforbundene er etter voksenopplæringsloven avgrenset til opplæringstiltak som tilfredsstillende disse vilkårene (Forskrift om studieforbund og nettskoler, 2009). Statistikken for studieforbundene er etter voksenopplæringsloven avgrenset til opplæringstiltak som tilfredsstillende disse vilkårene:

- Opplæringstilbudet må være offentlig kunngjort og åpent for alle.
- Det må foreligge godkjent studieplan for opplæringen.
- Opplæringen må vare minst 8 studietimer. Deltakeren må ha deltatt i minst 75 prosent av timene.
- Deltakeren må være fylt 14 år innen utgangen av det året opplæringen foregår.

Studieforbundene finansierer virksomheten sin gjennom forskjellige offentlige tilskudd, kontingent fra medlemsorganisasjonene og inntekter fra kurs- og prosjektvirksomhet (NOU 2007: 11, 2007).

7.2. Kurs og deltakere

7.2.1. Hver tredje kursdeltaker tar musikkfag

I 2012 ble det registrert i alt 477 719 deltakere på 42 356 kurs i regi av studieforbundene. Musikkfag² trakk flest kursdeltakere i 2012 (35 prosent). Musikkfagene er størst også i antall timer og i antall kurs.

Foruten musikkfag var det i 2012 organisasjons- og ledelsesfag og estetiske fag som hadde flest kursdeltakere. Færrest deltok i kurs innen tjenesteyting og servicefag.

I snitt deltok elleve deltakere per kurs i 2012. Flest deltakere per kurs hadde realfag, industri- og tekniske fag (20 deltakere). Kurs i tjenesteyting og servicefag varte i snitt lengst (44 timer). Kursene i musikkfag var også relativt langvarige (43 timer).

Kvinnene utgjorde 57 prosent av det totale antallet deltakere i 2012. Kvinneandelen var størst innen estetiske fag, hvor 79 prosent av deltakerne var kvinner. Også på kurs i tjenesteyting og servicefag (75 prosent) og samfunnsfag (69 prosent) var kvinneandelen høy. Innen realfag, industri- og tekniske fag var 80 prosent av deltakerne menn. Menn var også i overvekt innen samferdselsfag (64 prosent) og innen fagområdet naturbruk, økologi-, miljøverns- og friluftslivsfag (63 prosent).

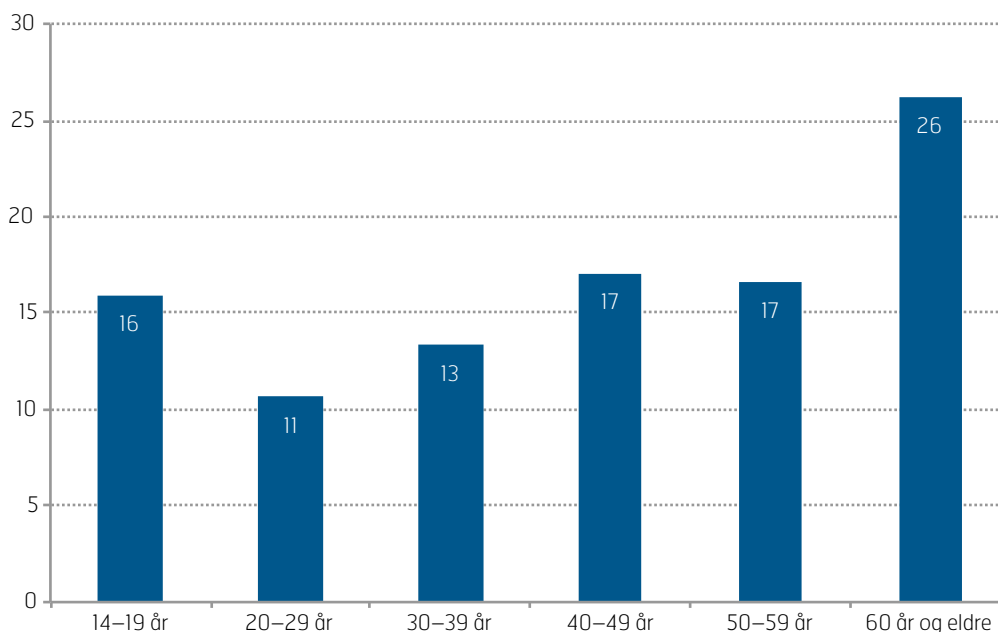
Variasjonen i kursvarighet mellom de ulike hovedemnene spenner fra organisasjons- og ledelsesfag (21 timer) til tjenesteyting og servicefag (43 timer).

² Musikkfag omfatter emneområdene musikk, musikkteori, instrumentopplæring, samspill, sang, vokalmusikk og kor.

Tabell 1 Kurs, deltakere og timer, fordelt på hovedemne. 2012. Antall og prosent.

Hovedemne	Kurs		Deltakere		Timer	
	Antall kurs	Prosent av alle kurs	Antall deltakere	Prosent av deltakere	Antall timer	Prosent av alle timer
Musikkfag	10 973	26	166 376	35	476 485	35
Organisasjons- og ledelsesfag	6 960	16	90 801	19	148 818	11
Estetiske fag og håndverksfag, utenom musikkfag	6 693	16	52 759	11	224 010	17
Helse-, sosial- og idrettsfag	5 281	12	52 715	11	128 641	10
Humanistiske fag, tros- og livssynsfag	3 563	8	32 450	7	100 155	7
Naturbruk, økologi-, miljøverns- og friluftsfag	3 278	8	29 375	6	90 271	7
Språkfag	2 134	5	16 313	3	73 360	5
Samfunnsfag	1 223	3	9 590	2	36 161	3
Økonomi og IKT-fag	849	2	5 854	1	24 695	2
Realfag, industri- og tekniske fag	739	2	14 991	3	26 228	2
Samferdsels- og kommunikasjonsfag	454	1	5 089	1	10 542	1
Tjenesteyting og servicefag	209	0	1 406	0	9 128	1
Totalt	42 356	100	477 719	100	1 348 494	100

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

Figur 1 Kursdeltakerne, fordelt på alder. 2012. Prosent. N=477 719.

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

7.2.2. Deltakernes alder

I 2012 var 27 prosent av deltakerne yngre enn 30 år, mens 26 prosent var 60 år og eldre. Aldersfordelingen er relativt lik fra år til år.

Valg av hovedemne varierer med alder. 55 prosent av deltakerne i humanistiske fag var mellom 14 og 19 år. Av disse deltok flest på kurs i musikk eller etikk/kristendom. Aldersgruppen 60 år og eldre utgjorde 57 prosent av deltakerne på kurs i estetiske fag

(unntatt musikkfag), hovedsakelig innen folkedans og tekstil. De over 60 år utgjorde 51 prosent av deltakerne innen samferdsel og kommunikasjon.

Av deltakerne i musikkfag var 46 prosent 50 år og eldre, og 17 prosent var yngre enn 20 år. Aldersgruppen 14–29 år utgjorde 36 prosent av deltakerne i naturbruk, økologi-, miljøvern- og friluftsfag. På kurs i økonomi og IKT-fag var nesten halvparten av deltakerne 60 år eller eldre.

Gruppen 20–60 år, altså den gruppen som i størst grad er i arbeid, utgjør en relativt liten andel av deltakerne innen humanistiske fag og transportfag (henholdsvis 26 og 36 prosent), og en stor andel av realfag og språkfag (henholdsvis 88 og 80 prosent).

7.2.3. Eksamen og avsluttende prøver lite utbredt

Studieforbundene tilbyr opplæring på grunnnivå, videregående nivå og høyere nivå.³ For opplæringen på grunn- og videregående nivå rapporterer studieforbundene om hvorvidt det:

- blir gitt tilbud om offentlig eksamen
- finnes paralleller i det offentlige skoleverket

I tillegg rapporterer de på:

- deltakernes forkunnskaper
- nivå på studielitteraturen
- krav til lærerne

I 2012 var 63 prosent av kursene opplæring på grunnnivå, og 30 prosent på videregående nivå. En prosent var på høyere nivå. Resten, seks prosent, var kurs uten oppgitt nivå. Ser vi på de ulike hovedemnene, skiller realfag, industrifag og tekniske fag seg ut, der 58 prosent av kursene var på videregående nivå. Samfunnsfag hadde den høyeste andelen av kurs på høyere nivå, med 24 prosent.

Tabell 2 viser i hvilken utstrekning deltakerne fikk tilbud om eksamen eller avsluttende prøve i 2012. De aller fleste kursdeltakerne på studieforbundenes kurs får ikke tilbud om eksamen eller internprøve. Andelen som får tilbud om eksamen eller avsluttende prøve, har vist en svak nedadgående tendens, fra ni prosent i 2010 til seks prosent i 2011 og fem prosent i 2012.

I 2012 var det 94 prosent av deltakerne som ikke fikk tilbud om avsluttende prøve eller eksamen. Tilbud om avsluttende eksamen, sertifisering eller fagprøve er mest utbredt i realfag, industrifag og tekniske fag, samt innen samferdsels- og kommunikasjonsfag.

Innen tjenesteyting og servicefag fikk 31 prosent tilbud om avsluttende prøve. Det er innen disse fagene samt språkfag, at tilbud om interne prøver forekommer hyppigst (seks prosent).

Det var generelt få som fikk tilbud om noen form for avsluttende prøve innen fagområder med mange deltakere. Eksempelvis fikk bare to prosent av kursdeltakerne innen organisasjons- og ledelsesfag tilbud om eksamen. Så godt som ingen innen estetiske fag fikk et slikt tilbud.

I 2012 fikk litt over en prosent av deltakerne på grunnnivå tilbud om offentlig eksamen, sertifisering eller intern prøve, mens tallene for videregående nivå og høyere nivå var henholdsvis 12 og 74 prosent.

³ Studieforbundenes rapportering på nivå er ikke sammenfallende med nivået i de offentlige utdanningssystemene.

Tabell 2 Kursdeltakere som fikk tilbud om eksamen eller internprøve, fordelt på hovedemne. 2012. Prosent.

Hovedemne	Prosentandel tilbud om offentlig eksamen, sertifisering, fagprøve	Prosentandel tilbud om interne prøver	Prosentandel uten tilbud om eksamen eller avsluttende prøver
Realfag, industrifag og tekniske fag (N=14 991)	25	6	69
Samferdsels- og kommunikasjonsfag (N=5 089)	36	0	64
Tjenesteyting og servicefag (N=1 406)	31	6	63
Naturbruk, økologi-, miljøverns- og friluftslivsfag (N=29 375)	30	3	68
Økonomi- og IKT-fag (N=5 854)	27	6	67
Samfunnsfag (N=9 590)	24	0	76
Språkfag (N=16 313)	10	2	88
Helse-, sosial- og idrettsfag (N=52 715)	3	2	95
Organisasjons- og ledelsesfag (N=90 801)	2	0	98
Humanistiske fag, tros- og livssynsfag (N=31 657)	0	0	100
Estetiske fag og håndverksfag (N=219 361)	0	0	100
Totalt (N=477 719)	5	1	94

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

7.3. Antall studieforbund, fordeling av deltakerne og statsstøtte

I 2012 ble det rapportert fra 18 studieforbund. Dette er to færre enn i 2011. Endringen skyldes følgende sammenslåinger:

- Norsk Kristelig Studieråd og Frikirkelig Studieforbund er slått sammen til Kristelig studieforbund
- Populus Studieforbundet Folkeopplysning og Bygdefolkets studieforbund er slått sammen til Studieforbundet næring og samfunn

I tillegg har følgende studieforbund endret navn:

- Folkekulturforbundet har skiftet navn til Studieforbundet kultur og tradisjon
- Funksjonshemmedes studieforbund har skiftet navn til Studieforbundet FUNKIS

Enkelte medlemsorganisasjoner har dessuten meldt overgang fra ett studieforbund til et annet, uten at dette har påvirket det totale antallet medlemsorganisasjoner nevneverdig.

Omfanget av aktiviteten i de ulike studieforbundene i 2012 framgår av tabell 3. Det var store variasjoner i aktivitetene mellom studieforbundene, både målt i antall kurs og antall deltakere. Antall deltakere varierer fra 168 000 (Folkeuniversitetet) til 442. Målt etter antall kursdeltakere var de tre største studieforbundene Folkeuniversitetet, Musikkens Studieforbund og Studieforbundet Funkis. I 2012 hadde disse til sammen 53 prosent av det totale antallet kursdeltakere. Kristelig Folkepartis Studieforbund og Akademisk Studieforbund hadde flest deltakere per kurs (henholdsvis 25 og 23 deltakere), mens gjennomsnittet for alle studieforbund var 11 deltakere.

I 2012 var det gjennomsnittlige timetallet for alle kurs 32 timer. Gjennomsnittet for de enkelte studieforbundene varierer fra 9 timers kursvarighet hos Fremskrittspartiets studieforbund til 107 hos Studieforbundet Solidaritet.

Tabell 3 Kurs, deltakere og timer, fordelt på studieforbund. 2012. Antall og prosent.

Studieforbund	Kurs		Deltakere			Timer		
	Antall kurs	Prosent av alle kurs	Antall deltakere	Prosent av deltakere	Gjennomsnittlig antall deltakere pr kurs	Timer	Prosent av alle timer	Gjennomsnittlig antall timer pr kurs
Studieforbundet AOF Norge	2 434	6	34 076	7	14	74 106	5	30
Studieforbundet Næring og Samfunn	2 931	7	24 435	5	8	75 259	6	26
Kristelig Studieforbund	4 221	10	34 086	7	8	117 377	9	28
Høyres Studieforbund	352	1	2 853	1	8	11 023	1	31
Studieforbundet Funkis	5 153	12	44 801	9	9	106 809	8	21
Kristelig Folkepartis Studieforbund	18	0	442	0	25	247	0	14
Studieforbundet kultur og tradisjon	4 339	10	37 026	8	9	128 919	10	30
Idrettens Studieforbund	1 906	5	18 729	4	10	51 912	4	27
Musikkens Studieforbund	3 541	8	42 000	9	12	172 226	13	49
Samisk Studieforbund	124	0	635	0	5	10 404	1	84
Senterpartiets Studieforbund	249	1	1 264	0	5	2 469	0	10
Studieforbundet Solidaritet	420	1	2 494	1	6	44 906	3	107
Sosialistisk Venstrepartis Studieforbund	148	0	708	0	5	1 808	0	12
Studieforbundet Folkeuniversitetet	11 696	28	168 068	35	14	449 566	33	38
Studieforbundet natur og miljø	2 663	6	24 237	5	9	55 712	4	21
Venstres opplærings- og studieforbund	305	1	1 592	0	5	8 710	1	29
Akademisk Studieforbund	1 671	4	38 476	8	23	35 299	3	21
Fremskrittspartiets studieforbund	185	0	1 797	0	10	1 742	0	9
Totalt	42 356	100	477 719	100	11	1 348 494	100	32

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

Tabell 4 Kursdeltakere, fordelt på de tre viktigste underemnene for det enkelte studieforbund. 2012. Prosent av studieforbundets deltakere.

Studieforbund	Flest deltakere	Nest flest deltakere	Tredje flest deltakere
Studieforbundet AOF Norge (N=34 076)	Tillitsvalgte i arbeidslivet (40 %)	Organisasjonskunnskap (33 %)	Teater, revy og drama (2 %)
Studieforbundet Næring og Samfunn (N=24 435)	Skogbruk (12 %)	Andre helse, sosial og idrettsfag (8 %)	Jakt (8 %)
Kristelig Studieforbund (N=34 086)	Kristendom (51 %)	Sang, vokalmusikk og kor (14 %)	Idrettsfag (7 %)
Høyres Studieforbund (N=2 853)	Spansk (17 %)	Norsk som andrespråk (17 %)	Tysk (9 %)
Studieforbundet Funkis (N=44 801)	Helse og omsorg (45 %)	Tillitsvalgte i frivillige organisasjoner (10 %)	Organisasjonskunnskap (9 %)
Kristelig Folkepartis Studieforbund (N=442)	Politisk skoloring (95 %)	Helseopplysning/kosthold (4 %)	Ideologi (1 %)
Studieforbundet kultur og tradisjon (N=37 026)	Folkedans (41 %)	Tekstil (28 %)	Teater, revy og drama (12 %)
Idrettens Studieforbund (N=18 729)	Andre organisasjons- og ledelsesfag (92 %)	Instruktør-, trener- og lederutviklingsfag (8 %)	
Musikkens Studieforbund (N=42 000)	Sang, vokalmusikk og kor (50 %)	Samspill (40 %)	Instrumentalopplæring (5 %)
Samisk Studieforbund (N=635)	Andre estetiske fag (63 %)	Samisk (10 %)	Instrumentalopplæring (4 %)
Senterpartiets Studieforbund (N=1 264)	Politisk skoloring (83 %)	Nærmiljø/ lokalsamfunn (15 %)	Organisasjonskunnskap (2 %)
Studieforbundet Solidaritet (N=2 494)	Psykologi (26 %)	Helseopplysning/kosthold (21 %)	Sang, vokalmusikk og kor (8 %)
Sosialistisk Venstrepartis Studieforbund (N=708)	Politisk skoloring (99 %)	Andre samfunnsfaglige emner (1 %)	
Studieforbundet Folkeuniversitetet (N=168 068)	Sang, vokalmusikk og kor (32 %)	Samspill (28 %)	Instrumentalopplæring (6 %)
Studieforbundet natur og miljø (N=24 237)	Jakt (43 %)	Husdyrhold (35 %)	Tillitsvalgte i frivillige organisasjoner (6 %)
Venstres opplærings- og studieforbund (N=1 592)	Politisk skoloring (100 %)		
Akademisk Studieforbund (N=38 476)	Tillitsvalgte i arbeidslivet (38 %)	Helse og omsorg (27 %)	Bygg og anlegg (8 %)
Fremskrittspartiets studieforbund (N=1 797)	Politisk skoloring (48 %)	Organisasjonskunnskap (43 %)	Tale og debatteknikk (7 %)
Totalt (N=477 719)	Sang, vokalmusikk og kor (17 %)	Samspill (14 %)	Helse og omsorg (7 %)

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk

7.3.1. Mange tilbyr musikkfag

Tabell 4 angir de tre emneområdene med flest kursdeltakere for hvert av studieforbundene.

Musikkrelaterte fagemner (sang, samspill og instrumentalopplæring) dominerer. 95 prosent av deltakerne i Musikkens studieforbund og 66 prosent av deltakerne på Folkeuniversitetet⁴ deltok i 2012 på kurs i disse emnene. Akademisk Studieforbund og Høyres studieforbund hadde høyest deltakerandel på kurs i helse- og omsorgsfag, henholdsvis 34 og 18 prosent. Alle deltakerne på kurs i regi av Venstres Opplærings- og studieforbund deltok på kurs i politisk skoling.

Mens musikkfagene er store også utenfor Musikkens studieforbund, er fag som jakt, folkedans og politisk skoling store i studieforbund med en mer uttalt profil, som f.eks. studieforbundene for de politiske partiene (politisk skoling), Studieforbundet kultur og tradisjon (folkedans) og Studieforbundet natur og miljø (jakt) samt Studieforbundet Næring og Samfunn (skogbruk).

7.3.2. Gjennomsnittlig statsstøtte på 136 kroner per kurstime

I 2012 utgjorde det gjennomsnittlige statstilskuddet 136 kr per kurstime. Tilskuddet per kurstime varierer en del fra studieforbund til studieforbund.⁵ Store avvik fra gjennomsnittet kan enten forklares ved lav aktivitet, slik at grunntilskuddet blir fordelt på få timer, eller en høy andel tilretteleggingstilskudd.

Ser vi på de ulike studieforbundenes andel av det offentlige tilskuddet, er det tre forbund som til sammen står som mottaker av 57 prosent av det totale tilskuddet: Folkeuniversitetet, Studieforbundet Funkis og Musikkens studieforbund.

Opplæringstilskuddet utgjør mesteparten av totaltilskuddet for flertallet av de større forbundene, slik som for Folkeuniversitetet og Musikkens Studieforbund. Unntaket er Studieforbundet Funkis, hvor tilretteleggingstilskuddet utgjør 63 prosent av samlet statstilskudd. For forbund med lav aktivitet utgjør grunntilskuddet en vesentlig andel av den totale støtten. For Kristelig folkepartis studieforbund gir dette seg utslag i en gjennomsnittlig beregnet støtte på over 500 kroner per kurstime.

⁴ Norges Musikkorps Forbund og Norges Korpsforbund er medlemmer i Studieforbundet Folkeuniversitetet.

⁵ Tilskudd per kurstimer er beregnet ut fra den totale tilskuddsrammen og innrapporterte kurstimer.

Tabell 5 Tilskudd, fordelt på tilskuddstype og studieforbund. 2012. I kroner.

Studieforbund	Tilskudd i 2012 totalt	Opplærings-tilskudd	Grunntilskudd	Tilretteleggs-tilskudd	Tilskudd pr. time
Studieforbundet AOF Norge	13 876 298	10 779 426	1 500 000	1 596 872	187
Studieforbundet Næring og Samfunn	13 346 822	10 099 084	1 500 000	1 747 738	177
Kristelig Studieforbund	12 311 248	10 639 029	1 500 000	172 219	105
Høyres Studieforbund	1 784 594	1 354 380	300 000	130 214	162
Studieforbundet Funkis	28 137 953	8 972 954	1 500 000	17 664 999	263
Kristelig Folkepartis Studieforbund	131 013	31 013	100 000	0	530
Studieforbundet kultur og tradisjon	14 064 537	12 272 139	1 500 000	292 398	109
Idrettens Studieforbund	5 835 249	5 487 411	300 000	47 838	112
Musikkens Studieforbund	20 166 925	17 515 068	1 500 000	1 151 857	117
Samisk Studieforbund	1 508 602	859 393	100 000	549 209	145
Senterpartiets Studieforbund	143 396	43 396	100 000	0	58
Studieforbundet Solidaritet	3 605 804	2 322 431	300 000	983 372	80
Sosialistisk Venstrepartis Studieforbund	126 886	26 886	100 000	0	70
Studieforbundet Folkeuniversitetet	57 231 157	49 975 224	4 000 000	3 255 933	127
Studieforbundet natur og miljø	7 026 958	5 526 958	1 500 000	0	126
Venstres opplærings- og studieforbund	767 568	667 568	100 000	0	88
Akademisk Studieforbund	3 514 344	3 214 344	300 000	0	100
Fremskrittspartiets studieforbund	371 646	271 646	100 000	0	213
Totalt	183 951 000	140 058 350	16 300 000	27 592 650	136

Kilde: SSB: Årlig voksenopplæringsstatistikk og tall fra Vox

Nettskoler

Tradisjonene for fjernundervisning går tilbake til brevskolene. I dag er opplæring ved hjelp av ulike tekniske løsninger i stadig utvikling. Interessen for opplæring via Internett er økende, og aktiviteten omfatter stadig flere metoder, områder og nivåer (Kunnskapsdepartementet, 2013; Universitetet i Oslo og Høgskolen i Lillehammer, 2013). Dette kapitlet dekker imidlertid bare et utvalg av alt som foregår av opplæring via nett. Kapitlet er avgrenset til å handle om de nettskolene som er godkjente etter voksenopplæringsloven. Registerdata er tilgjengelige for denne aktiviteten.

Både i 2011 og 2012 var det 15 godkjente nettskoler i Norge. Det er store forskjeller mellom nettskolene. De kan blant annet være stiftelser og bransjeskoler eller være skoler eid av studieforbund eller private konsern. Stiftelsen NKS Nettstudier og NKI Nettstudier, som inngår i et konsern, er de største nettskolene. De store skolene har ulike kurstilbud spredd på mange fagfelt og på flere utdanningsnivåer. De minste skolene er spesialiserte mot ett fagfelt, eller tilbyr noen enkeltkurs.

FAKTA

Loverket

Begrepet nettskoler ble innført med Voksenopplæringsloven i 2009. Vilkårene for godkjenning er at nettskolen har et ideelt formål, og at den har fjernundervisning som hovedformål. Loven angir tre overordnede mål for nettskolenes drift. En godkjent nettskole skal:

- utvikle fjernundervisning som opplæringsmetode
- gi tilgang til fleksibel og kvalitetssikret opplæring for å møte den enkeltes behov i samfunns- og arbeidsliv
- utvikle opplæringstilbud tilrettelagt for den enkelte ut fra forutsetninger og behov

Fleksibel utdanning Norge (FuN)

Fleksibel utdanning Norge er et fellesorgan for offentlig godkjente nettskoler og medlemsorganisasjon for institusjoner som tilbyr fjernundervisning og fleksibel utdanning. Offentlig godkjente nettskoler og offentlige eller private institusjoner er medlemmer. FuN skal gi en faglig vurdering av bruk og fordeling av det årlige tilskuddet til nettskolene, og innstiller til Vox, som forvalter bevilgningen. Organisasjonen skal utføre fellesoppgaver for medlemsorganisasjonene knyttet til forvaltning av tilskudd til nettskolene, og fremme kunnskap om og utvikling av fagområdet. Tidligere het organisasjonen Norsk Forbund for Fjernundervisning og fleksibel utdanning (NFF) (Fleksibel utdanning Norge, 2013; Prop. 1 S (2013–2014), 2013).

8.1. Nye rapporteringsrutiner

Fra 2011 ble det innført nye rapporteringsrutiner for individbasert statistikk for de godkjente nettskolene. Nettskolene rapporterer inn til Statistisk sentralbyrå (SSB). SSB kontrollerer dataene, gjør rettinger, og er ansvarlige for eventuelle koblinger av data fra nettskolene med andre registerdata. Den nye statistikken om nettskolenes kursaktivitet, som ble publisert fra 2012, vil ikke kunne sammenliknes med tidligere statistikk om nettskolene (Statistisk sentralbyrå, 2013).

8.1.1. Feilkilder

De nye rapporteringsrutinene har medført innføring av et omfattende registreringsarbeid for nettskolene. Skolene skal forholde seg til mange nye variabler og kategoriserier. De nye registreringene medfører dessuten feilkilder. Det vil derfor ta noen registreringsrunder å vurdere eventuelle endringer, som for eksempel behov for justering av kategorier.

Vi vet blant annet at rapportering av en del deltakere som verken har fullført eller avbrutt kurs, men som har et pågående kurs inn i skoleåret 2012/2013, ikke er tatt med av enkelte nettskoler. Beskrivelsen for rapportering var uklar på dette punktet, og noen skoler har dermed kun rapportert inn deltakere som har fullført. Da dette ikke gjelder de største skolene, får det lite innvirkning på totaltallene. Det er imidlertid klart at datamaterialet for enkelte skoler viser et lavere deltakerantall, men høyere fullføringsandel, på grunn av ulik registreringspraksis. Da avvikende registreringspraksis ser ut til å ha lite omfang, presenterer vi likevel resultatene.

8.1.2. Avgrensing

Nettskolene rapporterer inn hvor mange deltakere de har registrert på opplæring og kursfullføring per skoleår. En kursfullføring tilsvarer at personen har fått vitnemål, kursbevis eller på annen måte fyller de kravene som blir stilt til den som har gjennomgått opplæringen. Nettskolene rapporterer dessuten inn opplysninger over

deltakere de har på kurs per 1. oktober hvert år. Denne rapporteringen vil imidlertid ikke bli omtalt i dette kapittelet. Kapittelet vil kun handle om registrering av kursdeltakere per skoleår og andel fullføringer.

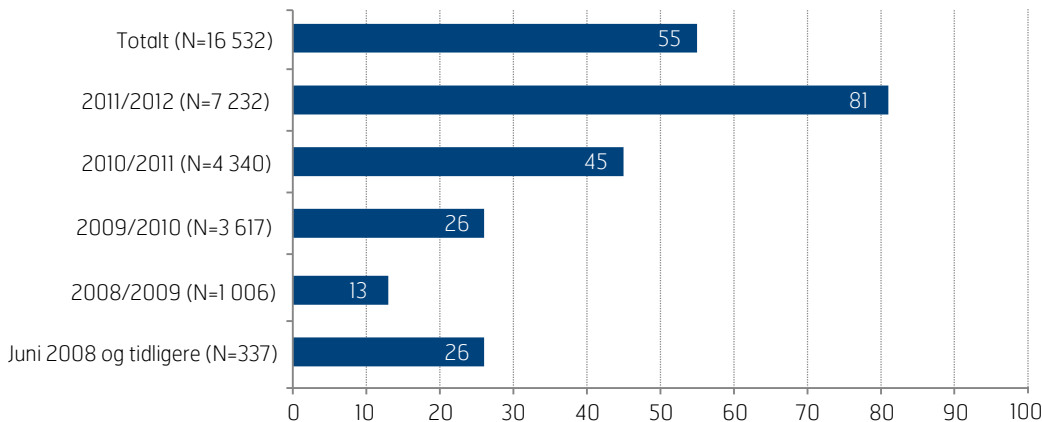
8.2. Deltakerens oppstartsår og andel fullføringer

8.2.1. Fire av fem fullførte i løpet av året med kursoppstart

I skoleåret 2011/2012 ble det registrert 16 532 deltakere på kurs. Det var en økning på 14 prosent fra året før. I 2011/2012 fullførte 9 166 personer kurs på nettskolene. Det tilsvarer 55 prosent av de registrerte deltakerne, en økning fra 49 prosent i 2010/2011. Da det både var en økning i antallet deltakere og i andel som fullførte, økte antallet deltakere som fullførte, med 29 prosent fra 2010/2011.

Forskjellen i andel fullføringer ser ut til å henge sammen med nye registreringsrutiner, heller enn at det har skjedd endringer i deltakernes fullføringsevne. Begge skoleårene vi har data for, innebærer mange registreringer hvor kursdeltakernes startdato blir oppgitt å være flere år tilbake i tid. Startdatoen ser ut til å være viktig for andelen fullføringer. Begge registreringsårene viser høy fullføringsandel for kursdeltakere med startdato i registreringsåret. Av kursdeltakere i 2011/2012 som startet kurset samme skoleår, var det 81 prosent som fullførte. Den tilsvarende andelen for skoleåret 2010/2011 var 79 prosent. For begge skoleårene er det, med enkelte unntak, synkende andel fullføringer jo lenger tilbake i tid startdatoen blir oppgitt å være, men i 2010/2011

Figur 1 Andel som fullførte i 2011/2012, fordelt på registrert startår. Prosent.

Kilde: SSB

var det gjennomgående noe lavere andel fullføringer enn i 2011/2012.

Av alle registrerte kursdeltakere i skoleåret 2011/2012 var det 44 prosent som hadde startdato samme skoleår. 70 prosent hadde startdato enten i 2010/2011 eller 2011/2012. Tilsvarende for 2010/2011 hadde 31 prosent startdato i registreringsåret, og 59 prosent hadde startdato i 2009/2010 og 2010/2011. Siden under en tredjedel av deltakere i 2010/2011 startet opp kursaktiviteten det samme året, ble den totale andelen fullføringer lav dette året.

Registreringene ved de to største nettskolene har betydning for endringen fra 2010/2011 til 2011/2012. I 2011/2012 skiller NKI Nettstudier seg ut med kun 44 prosent med startdato de to siste skoleårene, og med mange registreringer med startdatoer langt tilbake i tid. NKS Nettstudier oppga til sammenligning 74 prosent innregistreringer de to siste skoleårene. Både NKS Nettstudier og NKI Nettstudier hadde mange deltakere med gamle startdatoer blant registreringene i 2010/2011.

NKS Nettstudier har redusert disse betydelig i 2011/2012, men NKI Nettstudier har derimot økt andelen med gamle startdatoer noe. Et stort flertall av nettskolene har mellom 90 og 100 prosent deltakere registrert med startdato de to siste skoleårene.

8.3. Deltakere i 2011/2012 med kursstart siste to skoleår

FAKTA

Avgrensning av datamaterialet

Andelen kursdeltakere som har startdato i tidligere skoleår vil variere mellom nettskolene, på grunn av de ulike kurstypene. Kursene varierer veldig når det kommer til hvor mange kurstimer de er anslått å vare. Noen kurs er lagt opp til å skulle fullføres i løpet av det samme semesteret som deltakerne blir registrert med startdato. På andre kurs er det meningen at de skal fullføres i skoleåret etter. Det ser imidlertid ut til at ulike registreringsrutiner ved nettskolene påvirker de dataene vi har, på en måte som kan være misvisende. Derfor vil presentasjonen av tallene for skoleåret 2011/2012 i resten av kapittelet omfatte kursdeltakere med startdato i skoleårene 2010/2011 og 2011/2012. Det vil si at resultatene er hentet ut fra 11 572 registreringer, som utgjør 70 prosent av registreringene totalt.

8.3.1. Økt aktivitet medførte stor vekst i fullføringer

Utvalget med startdato i registreringsåret og i skoleåret før gir en fullføringsandel for 2011/2012 på 69 prosent for 11 572 registrerte. Tilsvarende for 2010/2011 er en fullføringsandel på 59 prosent for 8 653 registrerte. Det vil si at fullføringsandelen økte med ti prosentpoeng. I og med at antallet registrerte kursdeltakere økte, og særlig de med kursstart i registreringsåret, ble det en økning i antall fullføringer fra 2010/2011 til 2011/2012 på 56 prosent. Vekst i aktiviteten ved nettskolene medførte altså at svært mange flere fullførte kurs.

Kvinner stod for 63 prosent av de 11 572 registreringene på kurs i 2011/2012, men ser vi kun på de med startdato i 2011/2012, var kvinneandelen på 60 prosent. Kvinnene og mennene fullførte kurs i like stor grad.

Det ble registrert nesten like mange kursdeltakere i alderen 20 til 29 år som i aldersgruppen 30 til 39 år. Deltakerne i alderen 20 til 39 år utgjorde 68 prosent av de 11 572 registrerte. Det er en overvekt av kvinner i alle aldersgruppene. Andelen er minst blant personer over 50 år, med 56 prosent kvinner. Kursdeltakere som er 40 år og eldre, fullfører i noe større grad enn de yngre. Mens 68 prosent av de under 40 år fullførte, stiger andelen til 74 prosent for deltakere som er 50 år eller eldre.

Tabell 1 Antall registrerte deltakere og andel fullføringer, fordelt på kursets startår, kjønn og alder. Registreringsår 2011/2012. Antall og prosent.

	Antall registrerte	Andel fullføringer
Totalt	11 572	69 %
Startår		
2010/2011	4 340	50 %
2011/2012	7 232	81 %
Kjønn		
Kvinner	7 285	69 %
Menn	4 287	70 %
Alder		
19 år eller yngre	141	67 %
20–29 år	4 040	68 %
30–39 år	3 871	68 %
40–49 år	2 535	72 %
50 år eller eldre	985	74 %

Kilde: SSB

8.3.2. Økonomiske og administrative fag var størst

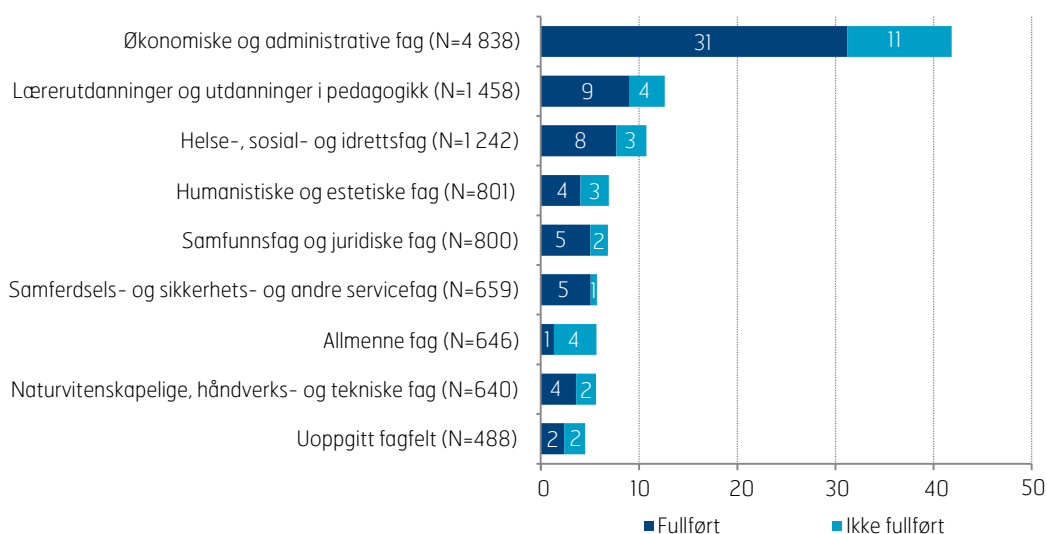
Antallet registrerte deltakere økte med 2 919 fra 2010/2011 til 2011/2012. Det meste av økningen, 2 410, kom innen økonomiske og administrative fag. Av de 11 572 registrerte var over 4 800 på kurs innen økonomi og administrasjon. Det nest største fagfeltet, med i underkant av 1 500 registrerte, var lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk. Innen de fleste fagfelt er det noe økning i antallet registrerte deltakere fra 2010/2011 til 2011/2012. Unntakene er en stor nedgang innen helse-, sosial- og idrettsfag og litt nedgang innen samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag.

I 2011/2012 fullførte i overkant av 3 600 deltakere kurs innen økonomiske og administrative fag. Det utgjorde 31 prosent av alle registreringene, og tilsvarer 45 prosent av alle fullføringene. Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk hadde nest flest kursfullføringer, med ni prosent av alle registreringene, og så kom helse-, sosial og idrettsfag med åtte prosent.

Andelen som fullfører, varierer mye mellom fagfeltene. På topp ligger samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag, hvor fem av seks fullfører, etterfulgt av økonomiske og administrative fag, med omtrent tre av fire. Innen allmenne fag er det få som fullfører, omtrent en av fem. På kurs hvor fagfelt ikke er oppgitt, fullfører også i underkant av halvparten. Innen humanistiske og estetiske fag er det fire av sju som fullfører. De resterende fire fagfeltene har mellom 70 og 72 prosent fullføringer.

Det er stor variasjon i andelen kvinner på hvert fagfelt. Det er særlig mange kvinner på fagfeltene lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk (87 prosent), helse-, sosial og idrettsfag (85 prosent) og samfunnsfag og juridiske fag (69 prosent). Flest menn ble registrert på kurs innen de to fagområdene samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag (84 prosent) og naturvitenskapelige fag og håndverksfag og tekniske fag (68 prosent).

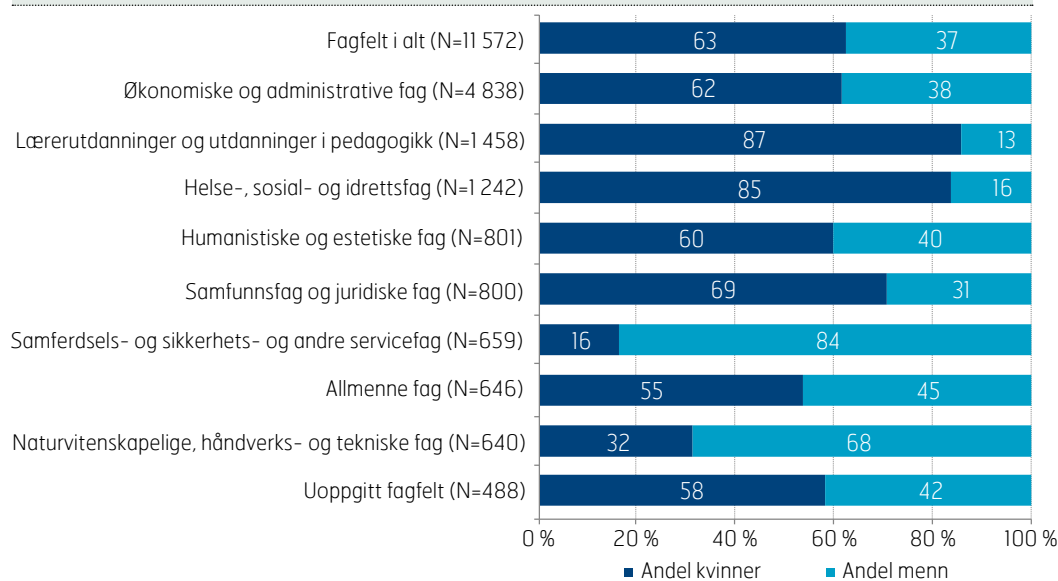
Figur 2 Registrerte kursdeltakere, fordelt på fagfelt* og om de har fullført eller ikke. 2011/2012. Prosent. N=11 572.

Kilde: SSB

* Fagfeltet primærnæringsfag vises sammen med naturvitenskapelige, håndverks- og tekniske fag da det kun var to registrerte kursdeltakere innen primærnæringsfag.

Figur 3 Deltakere fordelt på fagfelt* og kjønn. 2011/2012. Prosent.

Kilde: SSB

* Fagfeltet primærnæringsfag vises sammen med naturvitenskapelige, håndverks- og tekniske fag da det kun var to registrerte kursdeltakere innen primærnæringsfag.

8.3.3. Nettskolene preges av ulike kurstilbud

Innledningsvis ble det nevnt at det er store forskjeller mellom nettskolene. NKS Nettstudier (NKS) har alene 40 prosent av de 11 572 deltakerne i 2011/2012. Legger vi til deltakerne ved NKI Nettstudier¹ (NKI) og BI Senter for finansutdanning² (BI), kommer vi opp i 80 prosent. Det vil si at de resterende tolv nettskolene til sammen har 20 prosent av deltakerne. De åtte minste nettskolene har til sammen seks prosent av deltakerne.

Nettskolene tilbyr i all hovedsak opplæring på deltid i form av nettbasert undervisning uten samlinger. Kun tre prosent av alle registrerte gikk på heltidskurs, og de gikk på

¹ Nettskolen ble registrert som godkjent under navnet NKI Nettstudier, men er omtalt som NKI fjernundervisning av SSB.

² Nettskolen ble registrert som godkjent under navnet BI Senter for finansutdanning, men er omtalt som Bank og finans, BI av SSB.

to av nettskolene. Alle deltakerne på nettstudier ved Opplæringskonsult AS³ ble registrert inn på heltids opplæring, mens 48 prosent var på heltidskurs på Luftfartsskolen. 98 prosent av alle registrerte deltakere ved alle nettskolene hadde nettbasert undervisning. 21 prosent av disse hadde samlinger ved siden av opplæringen på nett. Alle de registrerte deltakerne på Senter for eiendomsfag og Luftfartsskolen hadde nettbasert undervisning med samlinger. Det gjeldt 93 prosent av deltakerne ved BI Senter for finansutdanning og 48 prosent ved Norsk Industri nettskole⁴. Den stedbaserete undervisningen foregikk ved tre nettskoler. Norges Byggscole oppga at 96 prosent av deltakerne hadde stedbaseret undervisning. Nettskol1⁵ hadde 35 prosent på stedbaseret undervisning, mens BI Senter for finansutdanning hadde fire prosent.

Kurstilbudene er ellers svært ulike fra nettskole til nettskole. Kun de to største skolene hadde tilbud på bortimot alle fagfelt. De fleste skolene har kurs innen ett eller to fagfelt. Andelen fullføringer per nettskole ser ut til å ha sammenheng med hvilke kurstyper som tilbys, men også innen hvilke fagfelt skolen tilbyr kurs, og hvor stor andel disse utgjør. Andelen kvinner og menn per nettskole ser ut til å avhenge av hvilke fagfelt som blir tilbudt.

NKS Nettstudier er naturlig nok størst innen flere av fagfeltene. I 2011/2012 var NKS den største nettskol1 innen økonomiske og administrative fag, med 45 prosent av de 4838 deltakerne. 47 prosent av NKS Nettstudiers 4 677 kursdeltakere gikk på dette fagfeltet. 23 prosent av deltakerne gikk på lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk, som utgjorde 76 prosent av deltakerne totalt. Tolv prosent av registreringene hos NKS var innen samfunns- og juridiske fag, og det utgjorde 67 prosent av alle på dette fagfeltet. Åtte prosent av NKS' deltakere gikk på allmenne fag, og det utgjorde 60 prosent av totalen.

NKI Nettstudier hadde 87 prosent av de 659 deltakerne på samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag. De utgjorde 23 prosent av NKIs deltakere. NKI hadde dessuten 23 prosent deltakere på kurs innen økonomiske og administrative fag, 18 prosent hadde uoppgitt fagfelt, og elleve prosent var registrert på helse-, sosial- og idrettsfag. Med åtte prosent på naturvitenskapelige-, håndverks- og tekniske fag var NKI størst på fagfeltet. NKIs deltakere utgjorde 31 prosent av alle deltakerne på naturvitenskapelige-, håndverks- og tekniske fag.

BI Senter for finansutdanning hadde deltakere innen to fagfelt. Deltakerne gikk hovedsakelig på økonomiske og administrative fag, og BI hadde 40 prosent av alle nettskolenes deltakere på dette fagfeltet. En tiendedel av BIs deltakere gikk på kurs innen samfunns- og juridiske fag.

Nettskol1 hadde 77 prosent av sine deltakere på helse-, sosial- og idrettsfag. De var dermed størst innen dette fagfeltet, med 29 prosent av deltakerne totalt. Skolen hadde 16 prosent av sine deltakere på kurs innen lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk.

Norsk Nettskole var størst innen humanistiske og estetiske fag, med 48 prosent av alle deltakerne. Det utgjorde 82 prosent av deltakerne ved Norsk Nettskole. Resten av deltakerne gikk på lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk.

Norsk Industri nettskole har sine deltakere fordelt på økonomiske og administrative fag (52 prosent), naturvitenskapelige, håndverks- og tekniske fag (25 prosent) og allmenne fag (24 prosent).

Opplæringskonsult AS hadde bortimot alle sine deltakere registrert på helse-, sosial- og idrettsfag. De resterende sju minste nettskolene tilbyr kurs på ett fagfelt, med unntak for eCacemy med tilbud innen to.

³ Nettskolen ble registrert som godkjent under navnet Opplæringskonsult AS, men er omtalt som OPK-Instituttet AS av SSB.

⁴ Nettskolen ble registrert som godkjent under navnet Norsk Industri nettskole, men er omtalt som Industriskolen av SSB.

⁵ Nettskolen ble registrert som godkjent under navnet Nettskol1, men er omtalt som Aftenskolen Høyres Studieforbund Region av SSB.

Tabell 2 Registrerte deltakere, andel fullføringer og andel kvinner, fordelt på institusjon*. 2011/2012. Antall og prosent.

	Antall registrerte	Andel fullføringer**	Andel kvinner av registrerte
NKS Nettstudier	4 677	60 %	76 %
NKI Nettstudier	2 505	64 %	55 %
BI Senter for finansutdanning	2 033	79 %	51 %
Nettskoll	474	92 %	75 %
Norsk Nettskole	460	64 %	66 %
Norsk Industri Nettskole	383	94 %	20 %
Opplæringskonsult AS	295	100 %	95 %
Folkeuniversitetet Nettstudier	165	100 %	67 %
Senter for eiendomsfag AS	145	79 %	33 %
CampusOnline.no	138	62 %	33 %
eCademy	102	75 %	57 %
Folk Bibelskole	87	67 %	47 %
Luftfartsskolen	71	96 %	11 %
Norges Byggscole	23	96 %	22 %
Næring og samfunn Nettskole	14	100 %	57 %
Total alle institusjoner	11 572	69 %	63 %

Kilde: SSB

* Nettskolene ble godkjent under andre navn enn de SSB oppgir. Her oppgis navnene skolene er godkjent under. CampusOnline.no het tidligere Fagbokforlaget nettskole og Næring og Samfunn Nettskole er av SSB omtalt som Studieforbundet næring og samfunn.

** Som tidligere nevnt, kan høy fullføringsandel komme av at skolen kun, eller i hovedsak, har rapportert inn deltakere som har fullført. Det har sammenheng med uklare beskrivelser for rapportering.

Program for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA)

Program for basiskompetanse i arbeidslivet ble opprettet i 2006. Ordningen skal stimulere virksomheter til å gi de ansatte opplæring i grunnleggende lese-, skrive-, regne- og dataferdigheter gjennom å delfinansiere opplæringstiltak. Ordningen har vokst mye siden den ble startet, fra 65 prosjekter og 14,5 millioner tildelte kroner i 2006, til 369 prosjekter og 106 millioner kroner i 2012.

I tillegg til de årlige utlysningene av BKA-midler har Vox siden 2008 gjennomført flere mindre satsinger og enkelte samarbeidsprosjekter med Nav. Disse vil vi i dette kapitlet omtale som «særskilte satsinger», mens vi omtaler de årlige utlysningene som «ordinære søknadsrunder».

Vox forvalter BKA-programmet, og samler informasjon fra søknadene og prosjektene i BKA-databasen, som Vox administrerer. Det er denne databasen tallene i dette kapitlet er hentet fra. Uttrekket er gjort den 13. februar 2013.

Hovedfokuset i dette kapitlet er den tildelingen som skjedde i 2012. Der det er relevant, vil vi også trekke inn tidligere års tildelinger. (For informasjon om tildelingen for 2013, se faktaboks neste side.)

9.1. Ordinære søknadsrunder: Søknader og tildeling av støtte til opplæring

9.1.1. Antall søknader tredoblet siden 2006

I 2012 kom det totalt inn 498 søknader, noe som er en økning på 22 prosent fra 2011, og på 198 prosent siden 2006. Av de 498 søknadene ble 369 – 74 prosent – innvilget.

Mens Vox tidligere har vært nødt til å avslå enkelte kvalifiserte søknader på grunn av manglende midler, ble alle de søknadene som oppfylte kriteriene, innvilget i 2012. Fram til og med 2008 lå andelen innvilgede søknader på rundt 35 prosent. Økte bevilgninger fra Kunnskapsdepartementet har ført til at andelen innvilgede søknader har steget, og i perioden 2009–2011 ble omtrent 60 prosent av søknadene innvilget. I 2012 var andelen 74 prosent. Når alle de kvalifiserte søknadene ble innvilget i 2012, skyldes dette, i tillegg til økte bevilgninger, at søknadsbeløpene i snitt har sunket sammenlignet med tidligere år.

Tabell 1 viser utviklingen i antallet søknader og innvilgede søknader for perioden 2006 til 2012. Den viser også andelen søknader som er innvilget disse årene.

9.1.2. 369 prosjekter får 106 millioner til sammen

Det samlede søknadsbeløpet har økt med 120 prosent fra programmets begynnelse. I 2012 ser vi likevel en nedgang på tre prosent i søknadsbeløpet i forhold til året før, til tross for flere søknader (se figur 1).

Det gjennomsnittlige søknadsbeløpet i 2012 var 378 000 kroner (se figur 2). Dette er en kraftig nedgang siden programmets første år. Nedgangen i søknadsbeløpet henger delvis sammen med innføringen av standardiserte kurs med faste satser (se faktaboks). Men også de egendefinerte kursene har et lavere gjennomsnittlig søknadsbeløp enn tidligere. Mens standardkursene hadde et gjennomsnittlig ønsket beløp på 372 000 kroner, var det gjennomsnittlige søknadsbeløpet på egendefinerte kurs 389 000 kroner. En mulig årsak til dette kan være at søkerne nå er mer realistiske når det gjelder hva de kan søke om.

FAKTA

Fakta om BKA-utlysningen for 2013

Søknadsfristen for 2013-utlysningen var 15. november 2012. Dette er to måneder tidligere enn hva som har vært vanlig. Fristen er framskyndet i forhold til tidligere år. Dette kommer av at Vox ønsker at kursene skal komme i gang tidligere på året.

I denne søknadsrunden kom det inn 461 søknader, med et samlet søknadsbeløp på 183 millioner kroner. 349 søknader – 76 prosent – ble innvilget. Det samlede innvilgede beløpet var 104 millioner kroner, hvilket tilsvarer 298 000 kroner i gjennomsnitt per søknad.

Som i 2012 var det mulig å søke på standardiserte BKA-kurs, men det er gjort enkelte endringer: Tilskuddsmottakerne får i utgangspunktet 10 000 kroner mindre per standardkurs enn i 2012, men har nå mulighet til å søke midler til kartlegging tilsvarende 1 000 kroner per deltaker. Det er også kommet to nye standardkurs:

- 130 timer – lesing/skriving (100t) og data (30t)
- 130 timer – lesing/skriving (50t), regning (50t) og data (30t).

75 prosent av søkerne benyttet seg av standard søknaden i 2013-utlysningen, mens 25 prosent hadde egne kursopplegg.

Tabell 1 Søknader, totalt og innvilgede, fordelt på år. 2006–2012. Antall og prosent.

År	Søknader totalt	Søknader innvilget	Andel innvilgede søknader
2012	498	369	74 %
2011*	408	248	61 %
2010*	339	204	60 %
2009*	267	162	61 %
2008	279	96	34 %
2007	208	70	34 %
2006	167	65	39 %

Kilde: BKA-basen

* Noen år har ordinære søknader blitt innvilget som særskilte satsinger. Disse er ikke telt med blant de ordinære søknadene gjeldende år. Dette gjelder én søknad i 2011, fire søknader i 2010, og tre søknader i 2009.

I tråd med at søknadsbeløpene gikk ned, gikk også den gjennomsnittlige tildelingen ned i 2012. Gjennomsnittstildelingen per søknad var i 2012 på 287 000 kroner. For søknadene som gjaldt standardkurs i 2012, var gjennomsnittsbeløpet 278 000 kroner, mens snittet for de egendefinerte søknadene var 305 000 kroner. Dette bidro til at flere søknader enn tidligere kunne innvilges.

Den store økningen i løpet av de første årene hang sammen med at det fra 2008 ble mulig å søke om å få dekket deler av vikarutgifter, og at det ble vanligere å gjennomføre kombinasjonskurs med opplæring i flere ferdigheter, noe som er mer tid- og kostnadskrevenne enn kurs i kun én ferdighet.

9.1.3. Færre har data som hovedformål

Alle søkere må oppgi et hovedformål med opplæringen. Dette gjelder også for søknader om støtte til kombinasjonskurs, der flere av basisferdighetene inngår. De tre hovedformålene man kan søke støtte til, er lesing og skriving, regning og data.

Hvert år har det vært flest kurs som har som hovedformål å øke lese- og skriveferdighetene, og denne andelen er høyere i 2012 enn noen gang tidligere. Samtidig har andelen søknader med data som hovedformål gått ned tilsvarende mye. Andelen søknader med regning som

FAKTA

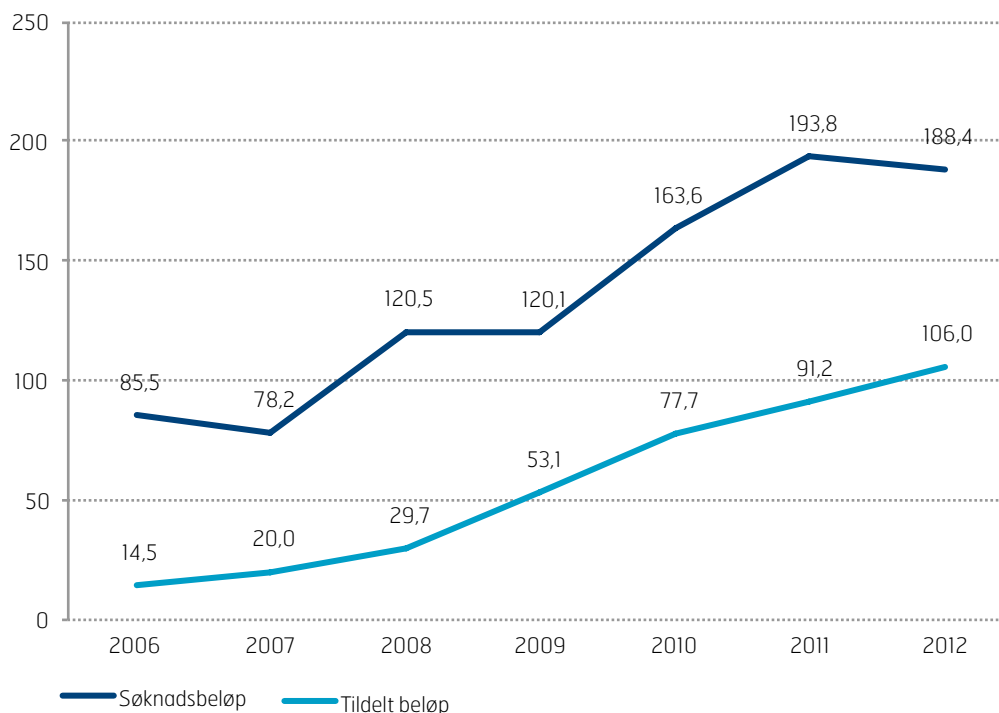
Fra og med 2012 har det vært det mulig å søke om standardkurs i BKA. Disse baserer seg på faglige vurderinger av timetall og gruppestørrelse. Standardkursene i 2012 var som følger:

Type kurs	Tilskudd pr kurs
A 50 timer lesing/skriving	72 500 kr
B 100 timer lesing/skriving	135 000 kr
C 50 timer regning	72 500 kr
D 30 timer data	40 000 kr
E 80 timer – lesing/skriving (50t) og data (30t)	102 500 kr
F 80 timer – regning (50t) og data (30t)	102 500 kr

Gruppestørrelsen i standardkursene er satt til ti deltakere.

Det er fremdeles mulig å søke på samme måte som før, der søkeren selv beregner kursets lengde og kostnad. I 2012 gjaldt 65 prosent av søknadene tilskudd til standardkurs.

Figur 1 Samlet søknadsbeløp og tildelt beløp, fordelt på år. 2006–2012.* Millioner kroner.

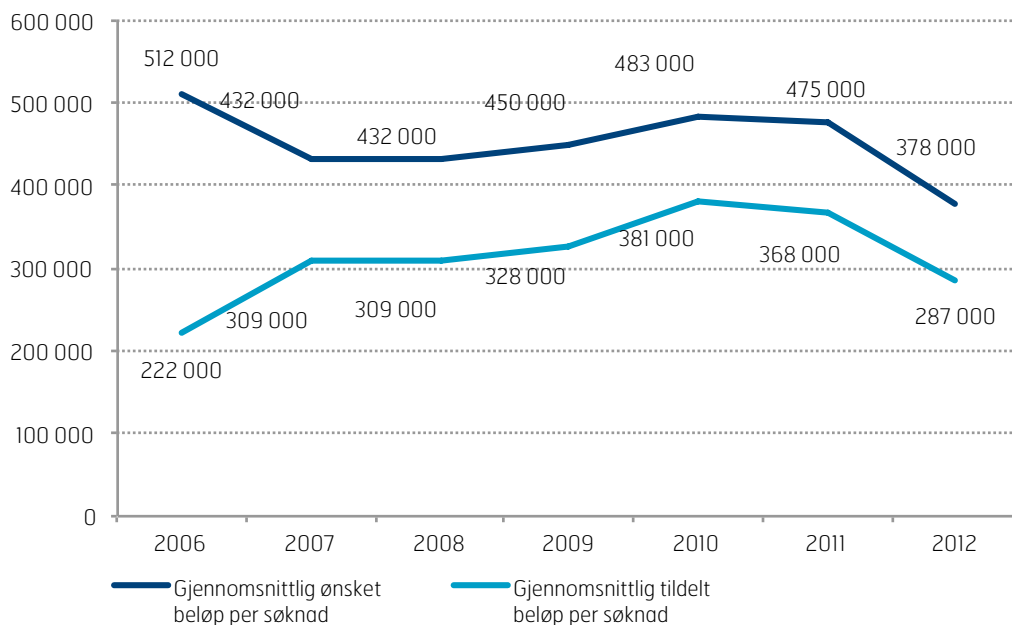

Kilde: BKA-basen

* Søknadsbeløpene for ordinære søknader innvilget som særskilte satsinger, er ikke regnet med blant de ordinære søknadene gjeldende år (se også note til tabell 1):
 – 2011: Opprinnelig søknadsbeløp var 196,6 millioner kroner.
 – 2010: Opprinnelig søknadsbeløp var 168,3 millioner kroner.
 – 2009: Opprinnelig søknadsbeløp var 122,6 millioner kroner.

hovedformål er lav, men det har vært en gradvis økning fram til og med 2011, da andelen lå på ni prosent. I 2012 har andelen med regning som hovedformål gått noe ned igjen, til åtte prosent av søknadene (se figur 3).

Figur 2 Gjennomsnittlig ønsket og tildelt beløp, fordelt på år. 2006–2012*. Kroner (rundet av til nærmeste tusen).

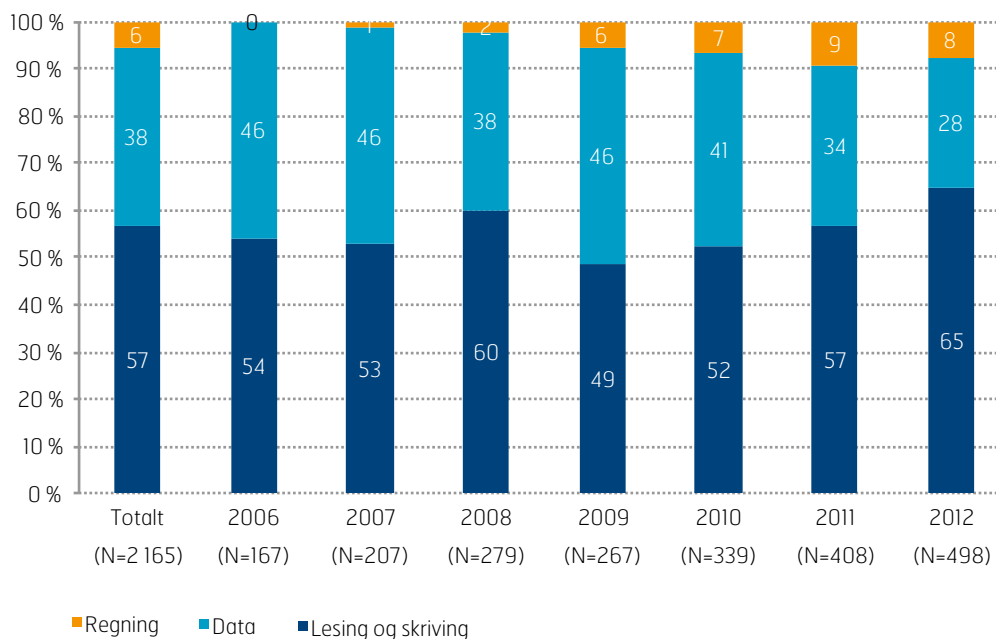

Kilde: BKA-basen

* Søknadsbeløpene for ordinære søknader innvilget som særskilte satsinger, er ikke telt med blant de ordinære søknadene gjeldende år (se også note til tabell 1):

- 2011: Opprinnelig gjennomsnittlig søknadsbeløp var 481 000 kroner.
- 2010: Opprinnelig gjennomsnittlig søknadsbeløp var 491 000 kroner.
- 2009: Opprinnelig gjennomsnittlig søknadsbeløp var 454 000 kroner.

Figur 3 Hovedformål med opplæringen, fordelt på år. 2006–2012*. Prosent.

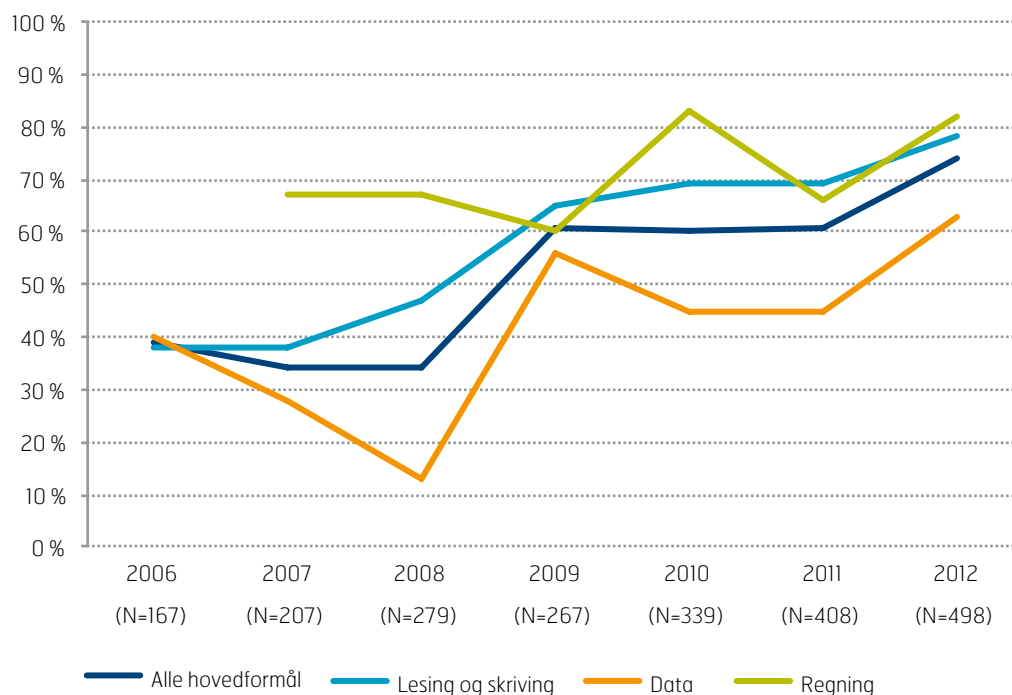

Kilde: BKA-basen

* I 2007 var det en søknad som manglet hovedformål. Denne er utelatt fra figuren.

I 2012 utgjorde lese- og skriveprosjektene 65 prosent av søknadene. Data utgjorde 28 prosent, mens åtte prosent av søknadene var regneprosjekter. Figur 4 viser andelen innvilgede søknader totalt, og per hovedformål. Vi ser at etter 2006 har lesing og skriving hatt en høyere andel innvilgede søknader enn data. Noe av denne forskjellen skyldes at Vox i perioden 2007–2011 valgte å prioritere lesing og skriving som hovedformål. Søknader med regning som hovedformål har generelt hatt en høy andel godkjente søknader, men som figur 3 viser, dreier dette seg om få søknader.

Figur 4 Andel innvilgede søknader, totalt og fordelt på hovedformål og år. 2006–2012*. Prosent.

Kilde: BKA-basen

* I 2007 var det en søknad som manglet hovedformål. Denne er utelatt fra figuren.

9.1.4. Stadig færre virksomheter søker selv

I den ordinære utlysningen i 2012 ble totalt 369 BKA-prosjekter innvilget. I 53 prosent av de innvilgede prosjektene var det etterspørrene, det vil si de virksomhetene som ønsker opplæring, som selv søkte om midler til opplæringen. I 40 prosent av tilfellene var søkeren en opplæringstilbyder som søkte på vegne av én eller flere virksomheter. Sju prosent av søkerne var organisasjoner eller næringsforeninger som søkte på vegne av tilbydere og etterspørre¹. Andelen etterspørre har minket siden programmets begynnelse. I 2006 var det 75 prosent etterspørre blant søkerne på de innvilgede søknadene, i 2007 gjaldt dette 70 prosent av søkerne, mens i perioden 2008–2010 varierte tallet mellom 63 og 65 prosent.

9.1.5. Åtte av ti BKA-virksomheter er private virksomheter

En del BKA-prosjekter er samarbeidsprosjekter der flere virksomheter går sammen for å få opplæring for sine ansatte. I 2012 var det 813 deltakende virksomheter knyttet til de 498 søknadene som ble sendt inn. Omtrent 20 prosent av søknadene var samarbeidsprosjekter med to eller flere etterspørre. Til de 369 innvilgede søknadene var det

¹ Til og med 2010 kunne virksomheter som både tilbød og etterspurte opplæring, søke med statusen «Begge deler». Dette var gjerne internopplæring. Fra og med 2011 falt denne muligheten bort. I stedet ble det mulig for organisasjoner og næringsforeninger å søke om midler på vegne av tilbydere og etterspørre.

knyttet 678 virksomheter. Her var 24 prosent samarbeidsprosjekter med to eller flere etterspørrere. Tabell 2 gir en oversikt over hvilke bransjer etterspørrerne tilhører.

Til sammen var 81 prosent av de deltakende virksomhetene i innvilgede BKA-prosjekter i 2012 private virksomheter, mens 19 prosent var offentlige. Blant de offentlige virksomhetene sorterer de aller fleste under bransjen Offentlig administrasjon og forsvar og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning. Denne kategorien dekker ulike kommunale foretak, som sykehjem og barnehager. 15 prosent av virksomhetene knyttet til de innvilgede søknadene er i industrien, og 14 prosent i bygge- og anleggsvirksomhet.

Tabell 2 Virksomhetene i den ordinære BKA-utlysningen, fordelt på bransje. 2012. Prosent.

Bransje	Virksomheter i alle søknader	Virksomheter i innvilgede prosjekter
Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	17 %	17 %
Industri	14 %	15 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	13 %	14 %
Varehandel, reparasjon av motorvogn	9 %	9 %
Helse- og sosialtjenester	9 %	9 %
Annen tjenesteyting	8 %	8 %
Transport og lagring	7 %	8 %
Forretningsmessig tjenesteyting	6 %	6 %
Overnattings- og serveringsvirksomhet	4 %	4 %
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	3 %	2 %
Jordbruk, skogbruk og fiske	2 %	1 %
Omsetning og drift av fast eiendom	2 %	2 %
Undervisning	2 %	1 %
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	1 %	1 %
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	<1 %	<1 %
Bergverksdrift og utvinning	<1 %	<1 %
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	<1 %	<1 %
Informasjon og kommunikasjon	<1 %	<1 %
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	<1 %	<1 %
Uoppgitt	1 %	1 %
Totalt alle bransjer	100 %	100 %
Antall virksomheter totalt	813	678

Kilde: BKA-basen

9.1.6. 125 tilbydere i 2012

I 2012 ble det registrert 125 ulike tilbydere i BKA-prosjekter. I snitt hadde tilbyderne tre prosjekter hver, men det er store variasjoner: Ni prosent av tilbyderne var inne på ti prosjekter eller flere, og den største tilbyderen var inne på 22 prosjekter. 37 prosent av tilbyderne deltok på fra to til ni prosjekter, mens de øvrige 54 prosentene hadde ett prosjekt hver.

Det er ikke så vanlig at et prosjekt har mer enn én tilbyder: Ni prosent av prosjektene i 2012 prosent hadde to tilbydere, og én prosent hadde flere enn to tilbydere. 90 prosent hadde én tilbyder.

67 prosent av tilbyderne var private virksomheter, mens 33 prosent var offentlige.

9.2. Særskilte satsinger

Siden 2008 har det vært gjennomført en rekke mindre satsinger mot ulike målgrupper. Tabell 3 viser en oversikt over disse. Bakgrunnen for disse satsingene er at noen bransjer har vært dårlig representert i BKA-programmet til tross for at de har mange ansatte med lite formell utdanning.

I 2012 var det én særskilt satsing. Denne rettet seg mot varehandelen, der fem søknader kom inn, og fire ble innvilget. Disse ble tildelt 2,2 millioner kroner til sammen.

Tabell 3 Søknader og søknadsbeløp, totalt og innvilget, fordelt på årstall og særskilte satsinger. 2008–2012.

År	Utlysning	Søknader totalt	Andel innvilgede søknader	Ønsket beløp*	Tildelt beløp*	Gjennomsnittlig ønsket beløp per søknad**	Gjennomsnittlig tildelt beløp per søknad**
2012	Varehandel	5	80 %	2,2 mill.	2,2 mill.	435 000	434 000
2011	BNL-prosjekt	1	100 %	2,8 mill.	1,2 mill.	2 759 000	1 200 000
	Transport-prosjekt	1	100 %	1 mill.	1 mill.	1 000 000	1 000 000
2010	Varehandels-prosjekter	2	100 %	1,6 mill.	1,1 mill.	811 000	560 000
	BNL	2	100 %	3,1 mill.	1 mill.	1 570 000	500 000
	Nav-prosjekter***	2	100 %	1 mill.	1 mill.	506 000	506 000
2009	Varehandels-prosjekter	3	100 %	10,1 mill.	6,4 mill.	242 000	193 000
	Studieforbund	42	79 %	4,7 mill.	1,7 mill.	236 000	189 000
	Unge voksne	20	45 %	3 mill.	3 mill.	753 000	753 000
	BNL-prosjekter	3	100 %	1,8 mill.	1,8 mill.	600 000	600 000
	Nav-prosjekter***	4	100 %	2,6 mill.	2,6 mill.	864 000	864 000
2008	Nav-prosjekter***	3	100 %	2 mill.	2 mill.	658 000	658 000

Kilde: BKA-basen

* Rundet av til nærmeste 100 000 kroner

** Rundet av til nærmeste 1 000 kroner

*** Dette er ikke egentlig søknader, men prosjekter i samarbeid med Nav.

9.3. Deltakere og kurs i BKA

9.3.1. Mer enn 30 000 har deltatt på BKA-kurs

Antallet registrerte kursdeltakere² per år har hatt en vesentlig økning siden BKA-programmet begynte. Tabell 4 viser hvor mange deltakere som er registrert siden programmet begynte. Kurs og deltakere registreres på det året kurset ble godkjent, uavhengig av om kurset ble gjennomført samme år, eller året etter.

Totalt er det registrert 34 500 deltakere siden programmets oppstart i 2006 per 13. februar 2013. Ni prosent av deltakerne har deltatt på flere enn ett kurs.

Det var registrert 6 404 deltakere på kurs som ble innvilget i 2012. Kursene kommer imidlertid ikke alltid i gang umiddelbart etter tildeling av tilskudd, og dette antallet forventes å stige etter hvert som flere deltakere blir registrert.

Som det også framgår av tabell 4, er det noe variasjon fra år til år i andelen deltakere som fullfører kurs. Foreløpig er fullførtandelen for 2012-kursene 10 prosentpoeng lavere enn snittet for alle år. Det er imidlertid bare 20 prosent av kursene som fikk støtte i 2012,

² Registrerte deltakere vil si personer som er meldt på kurs i det året virksomheten har fått innvilget midler. I praksis kan noen deltakere ha gjennomført deler av, eller hele opplæringen året etter.

som er avsluttet, og derfor er det for tidlig å si noe om det endelige antallet fullførte deltakere og fullførtandel.

Tabell 4 Registrerte og fullførte deltakere, fordelt på år. 2006–2012*. Antall og prosent.

År for tildeling	Registrerte deltakere per 13.2.2013**	Deltakere på avsluttede kurs	Fullførte deltakere	Fullførtandel blant deltakere på avsluttede kurs
2012	6 404	1 339	1 022	76 %
2011	7 511	5 749	4 790	83 %
2010	7 474	6 890	6 124	89 %
2009	5 975	5 048	4 544	90 %
2008	2 922	2 026	1 698	84 %
2007	2 153	743	608	82 %
2006	2 031	1 175	881	75 %
Totalt	34 470	22 970	19 667	86 %

Kilde: BKA-basen

* Tallene avviker fra tidligere Vox-speil fordi deltakere har blitt registrert i ettertid.

** Den reelle differansen mellom registrerte deltakere og deltakere på avsluttede kurs i 2006 og 2007 er trolig mindre enn det framgår av tabellen, ettersom rutine for registrering var noe mangelfulle i programmets første år.

Tabell 5 Registrerte kurs og deltakere, fordelt på kurstype. 2006–2012. Antall og prosent.

Kurstype	Antall kurs	Prosentandel av kurs	Antall deltakere	Prosentandel av deltakere	Andel deltakere på avsluttede kurs som har fullført
Data	300	21 %	9 381	27 %	85 %
Lesing og skrivning	197	14 %	3 234	9 %	85 %
Regning	44	3 %	506	1 %	94 %
Lesing, skrivning og data	407	29 %	10 374	30 %	85 %
Lesing, skrivning og regning	86	6 %	1 719	5 %	90 %
Lesing, skrivning, regning og data	274	20 %	7 573	22 %	87 %
Regning og data	95	7 %	1 677	5 %	86 %
Vet ikke	1	0 %	6	0 %	
Totalt	1 404	100 %	34 470	100 %	87 %

Kilde: BKA-basen

9.3.2. Lesing, skrivning og data mest utbredt

Tabell 5 viser den prosentvise fordelingen på de ulike kurskombinasjonene som er godkjent i perioden 2006–2012. Det er små forskjeller mellom 2012 og de foregående årene, og vi vil derfor ikke skille mellom de ulike årene i denne delen av kapittelet. Når antall kurs i tabell 5 er høyere enn det antallet søknader som er oppgitt tidligere i kapittelet, skyldes det at en søknad kan romme flere kurs.

I alt 56 prosent av de registrerte *kursene* registrert mellom 2006 og 2012 blir gjennomført som kombinasjonskurs med opplæring i flere grunnleggende ferdigheter.

62 prosent av *deltakerne* er registrert på kombinasjonskursene som omfatter mer enn én grunnleggende ferdighet. Kombinasjonen lesing, skrivning og data er det opplæringstiltaket som har flest deltakere (30 prosent).

Når det gjelder kurs i enkeltferdigheter, er rene datakurs vanligst. 21 prosent av kursene er rene datakurs, hvor 27 prosent av alle de deltakerne som så langt er registrert, har deltatt. Langt flere har imidlertid fått dataopplæring fordi data også inngår

i mange av kombinasjonskursene. Til sammen 77 prosent av alle prosjektene involverte opplæring i data. Som vi kan se av tabell 5, er andelen *deltakere* som har fått dataopplæring, enda høyere (84 prosent). Dette skyldes at antall deltakere per kurs er høyest for de rene datakursene.

Kombinasjonskursene har lengre varighet enn kurs i enkeltferdigheter målt i både gjennomsnittlig og median antall timer. De lengste kursene er de som kombinerer alle ferdighetene lesing, skriving, regning og data. Her fikk hver deltaker i snitt 74 timer undervisning, mens medianen lå på 75 timer. Det er datakursene som har kortest varighet, med både gjennomsnitt og median på 30 timer.

De rene regnekursene og kombinasjonskurs med regning og data har de høyeste fullførtandelene, med henholdsvis 94 og 90 prosent (tabell 5).

9.3.3. Menn tar kombinasjonskurs, kvinner regnekurs

I dette avsnittet ser vi nærmere på kjønn, alder, utdanningsbakgrunn og etnisitet blant påmeldte deltakere i de ordinære prosjektene i 2012.

I 2012 var kjønnsfordelingen i BKA-programmet samlet sett relativt jevn, med 49 prosent kvinner og 51 prosent menn.

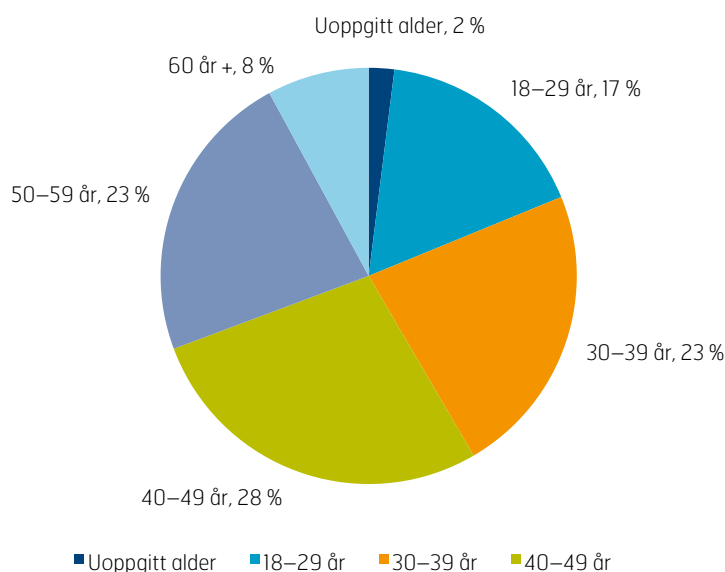
For enkelte kurstyper er det imidlertid noen kjønnsforskjeller. I 2012 er det særlig kombinasjonskurs i lesing, skriving, regning og data som har høy andel menn (65 prosent). I 2012 er kvinneandelen høyest på rene regnekurs, med 57 prosent. Dette er en markant endring fra 2011, da regnekursene hadde den laveste kvinneandelen.

I prosjektene innvilget i 2012 var det flest 40–49-åringer som deltok. 28 prosent av alle deltakerne tilhørte denne aldersgruppen. 59 prosent av deltakerne var 40 år eller eldre.

Det er noe ulik alderssammensetning i de ulike kurstypene. Rene datakurs og kombinasjonskurs som inneholder data, har flere deltakere i de høyeste aldersgruppene. Kurs i lesing, skriving og regning og rene regnekurs har på sin side flere yngre deltakere.

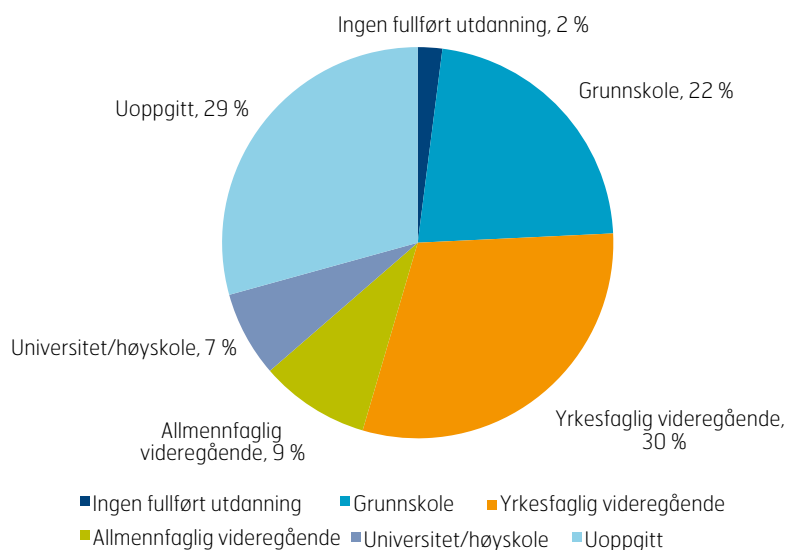
Av deltakerne på BKA-kurs etter tildelingen i 2012 hadde 22 prosent grunnskole eller lavere utdanning. 39 prosent hadde videregående skole, hvor flest (30 prosent) hadde utdanning innenfor yrkesfag. Sju

Figur 5 Deltakere, fordelt på alder. 2012. Prosent. N=6 404.

Kilde: BKA-basen

Figur 6 Deltakere, fordelt på utdanningsnivå. 2012. Prosent. N=6 404.

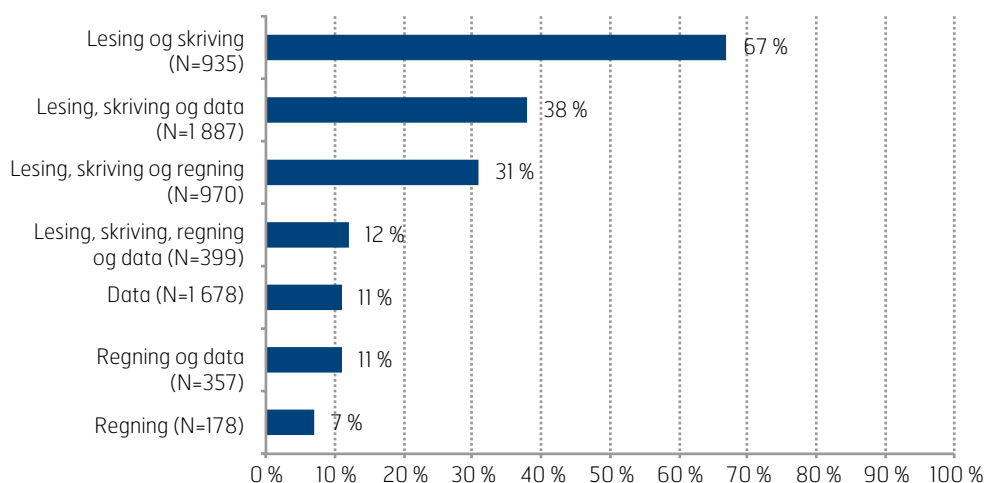
Kilde: BKA-basen

prosent av deltakerne har høyere utdanning, mens vi mangler informasjon om utdanningsbakgrunn for 29 prosent.

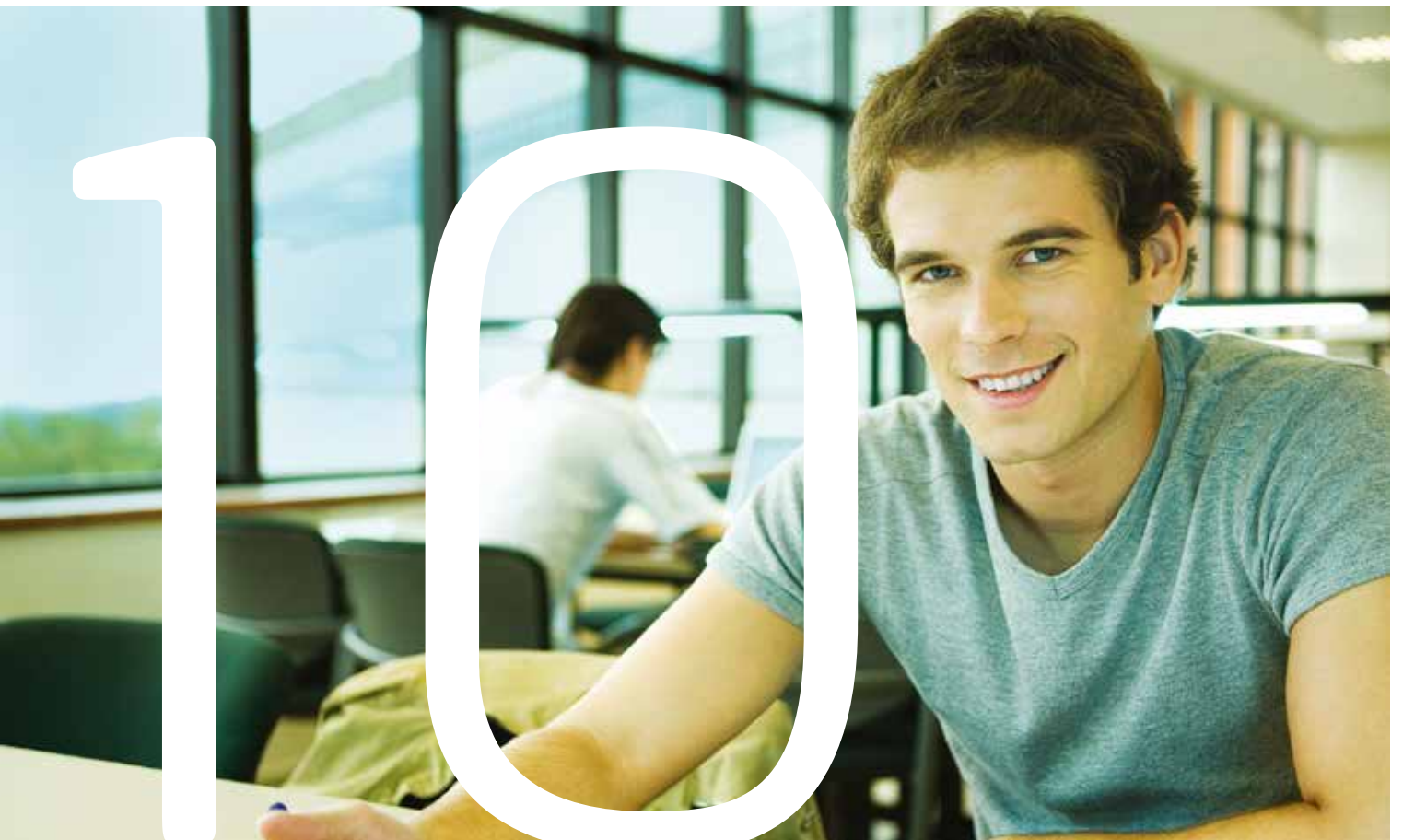
Personer med yrkesfaglig videregående var sterkest representert på kurs med kombinasjon av lesing, skriving, regning og data, der 55 prosent hadde denne utdanningsbakgrunnen.

30 prosent av deltakerne på ordinære kurs var minoritetsspråklige i 2012, men ingen av deltakerne i varehandelssatsingen tilhørte denne gruppen. Til sammenligning var 28 prosent av deltakerne i ordinære utlysninger i 2011 og 19 prosent av deltakerne i 2010 minoritetsspråklige. De største andelene av minoritetsspråklige deltakere finner vi i de kurstypene som inneholder elementer av lesing og skriving.

Figur 7 Minoritetsspråklige deltakere. 2012. Prosent av alle deltakere.

Kilde: BKA-basen

Opplæring gjennom Nav

10.1. Om arbeidsrettede tiltak i Nav

Norges arbeids- og velferdsforvaltning (Nav) jobber aktivt for å få flere i arbeid og færre på trygd og stønad, og iverksetter en rekke tiltak for å hjelpe personer utenfor arbeidslivet over i arbeid. Dette er tiltak som på ulike måter skal styrke deltakernes kompetanse, motivasjon og evne til arbeid, gjennom f.eks. karriereveiledning, kvalifisering, arbeidspraksis, arbeidstrening, utredning eller tilrettelegging. Mange voksne får opplæring gjennom Nav for å kvalifisere seg til arbeid.

Situasjonen i arbeidsmarkedet og politiske føringer bestemmer utformingen, omfanget og sammensetningen av de arbeidsrettede tiltakene. Eksempler på arbeidsrettede tiltak i regi av Nav er opplæring, arbeidspraksis, jobbklubb, arbeid med bistand, tiltak i arbeidsmarkedsbedrift og varig tilrettelagt arbeid. For personer som trenger mer omfattende tilbud enn det Nav selv kan tilby, finnes tiltak som arbeidsrettet rehabilitering, avklaring, oppfølging og behandling for sykmeldte yrkesaktive med sammensatte og lettere psykiske lidelser. Det kan også gis tilskudd til mentor for personer som trenger praktisk bistand og veiledning for å kunne gjennomføre andre tiltak, samt tidsbegrenset lønnstilskudd til arbeidsgivere for å motivere dem til å ansette personer som har vansker med å komme inn på arbeidsmarkedet på vanlige lønns- og arbeidsbetingelser.

For å delta på tiltak må man vanligvis være registrert som arbeidssøker i Nav eller ha nedsatt arbeidsevne. Nedsatt arbeidsevne vil si at det har vært gjennomført en arbeidsevnevurdering som konkluderer med et betydelig behov for innsats for at personen skal komme i jobb. Enkelte tiltak er også aktuelle for sykemeldte som står i fare for å falle ut av arbeidslivet.

Fokuset i dette kapitlet er på opplæringstiltak, men vi vil også komme inn på andre tiltak. Informasjonen og tallene i kapitlet er hentet fra Navs hjemmeside (Nav, 2013a, 2013b). Noe utdypende informasjon er bestilt direkte fra statistikkavdelingen i Nav.

FAKTA

Om Nav

Norges arbeids- og velferdsforvaltning (Nav) forvalter omtrent en tredel av statsbudsjettet, og administrerer ordninger som dagpenger, arbeidsavklaringspenger, sykepenger, pensjon, barnetrygd og kontantstøtte.

Nav ble etablert 1. juli 2006, og var en sammenslåing av tidligere Aetat, trygdekontor og kommunenes sosialkontor. Målet var å få en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning, gjennom å yte service tilpasset brukerens behov og å gi brukerne rett tjeneste og stønad til riktig tid. Nav jobber for å få flere i arbeid og aktivitet og færre på stønad, og for å få et mer velfungerende arbeidsmarked.

På landsbasis er det 456 Nav-kontorer med 19 000 ansatte. 14 000 av dem er ansatt i staten, mens 5 000 er ansatt i kommunene. I tillegg til de lokale kontorene finnes det over hundre spesialenheter, som løser sentraliserte oppgaver førstelinjetjenesten ikke kan utføre.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har ansvar for å styre og utvikle Nav, og har det overordnede ansvaret for at Nav når sine mål og omsetter politiske føringer til praktisk handling. Direktoratet ligger under Arbeidsdepartementet.

Definisjoner

Med *utdanning* mener vi her all formell utdanning gjennom det ordinære utdanningssystemet, der deltakerne får vitnemål og/eller studiepoeng.

Opplæring inkluderer både formell utdanning og ikke-formell opplæring, dvs. kurs der deltakerne ikke får vitnemål eller studiepoeng.

10.2. Opplæringstiltak

Opplæring er et viktig arbeidsrettet tiltak. Opplæringen skal kvalifisere deltakerne til ledige jobber og hindre utstøting av personer som står i fare for å falle ut av arbeidslivet, eller er i en usikker sysselsettingssituasjon og har behov for kvalifisering.

Arbeidssøkere får oftest arbeidsmarkedskurs (AMO-kurs), hvor opplæringen kan vare i inntil ti måneder¹. Sammensetningen av AMO-kurs varierer ut fra behovene i arbeidsmarkedet. Deltakerne på AMO-kurs må ha fylt 19 år.

Nav kan også henvise personer til formell utdanning i det ordinære utdanningssystemet, og dette er det vanligste opplæringstiltaket blant personer med nedsatt arbeidsevne. Deltakerne må være 26 år eller eldre, og de kan få utdanning med inntil tre års varighet.

10.2.1. Mer enn 22 000 er i opplæring gjennom Nav hver måned

Tabell 1 viser hvor mange personer som gikk på ulike arbeidsrettede tiltak per måned i 2012. Antallet deltakere på tiltak vil variere fra måned til måned i løpet av ett år, men tallene som blir presentert i dette kapitlet, viser gjennomsnittstallet per måned i 2012. Det er viktig å merke seg at personer kan ha deltatt på flere ulike tiltak i løpet av ett år, og at mange tiltak går over flere måneder.

¹ For personer som har betydelige vanskeligheter med å komme inn på arbeidsmarkedet, og som ikke har fullført videregående opplæring, kan opplæringens varighet forlenges med inntil seks måneder.

Tabell 1 Tiltaksdeltakere, fordelt på tiltakstype. Månedsgjennomsnitt for 2012. Antall og prosent.

Tiltak	Antall tiltaksdeltakere	Prosent av alle tiltaksdeltakere
Opplæring	22 464	30 %
Arbeidspraksis	21 683	29 %
Oppfølging	10 849	14 %
Tilrettelagt arbeid	10 195	14 %
Lønnstilkudd	5 402	7 %
Avklaringstiltak	2 654	4 %
Helsemessig utredning/behandling	774	1 %
Arbeidsrettet rehabilitering	639	1 %
Tilrettelegging	299	0 %
Jobbskaping og egenetablering	208	0 %
Totalt	75 166	100 %

Kilde: Nav

Totalt var det i gjennomsnitt 75 166 personer på tiltak i Nav per måned i 2012. Opplæring var det viktigste tiltaket, og omfattet 30 prosent av alle tiltaksdeltakerne. Deretter følger arbeidspraksis med noe færre deltakere. 14 prosent får oppfølging² eller tilrettelagt arbeid³.

De fleste arbeidsrettede tiltakene vil innebære en eller annen form for læring, men i de videre analysene vil vi i hovedsak konsentrere oss om opplæringstiltak der opplæring og kvalifisering er hovedformålet med aktiviteten. De øvrige tiltakene er slått sammen til «andre tiltak».

10.2.2. Opplæringstiltak vanligst for tiltaksdeltakere mellom 25 og 49 år

Tabell 2 viser aldersfordelingen for tiltaksdeltakerne. Vi gjør oppmerksom på at mens de øvrige kategoriene har et tiårig aldersspenn, er aldersgruppen 20–29 år delt inn i to grupper, 20–24 år og 25–29 år, siden det er en del forskjeller mellom de yngste og de eldste i denne gruppen når det gjelder hvilke tiltak de får.

Tabell 2 Deltakere per tiltak, fordelt på alder. Månedsgjennomsnitt 2012. Antall og prosent.

Alder	Opplæringstiltak		Andre tiltak	
	Antall	Andel	Antall	Andel
19 år og under	297	1 %	2 689	5 %
20–24 år	2 694	12 %	7 286	14 %
25–29 år	3 874	17 %	6 217	12 %
30–39 år	7 812	35 %	12 565	24 %
40–49 år	5 687	25 %	12 765	24 %
50–59 år	1 908	8 %	8 697	17 %
60 år og over	192	1 %	2 483	5 %
Totalt	22 464	100 %	52 702	100 %

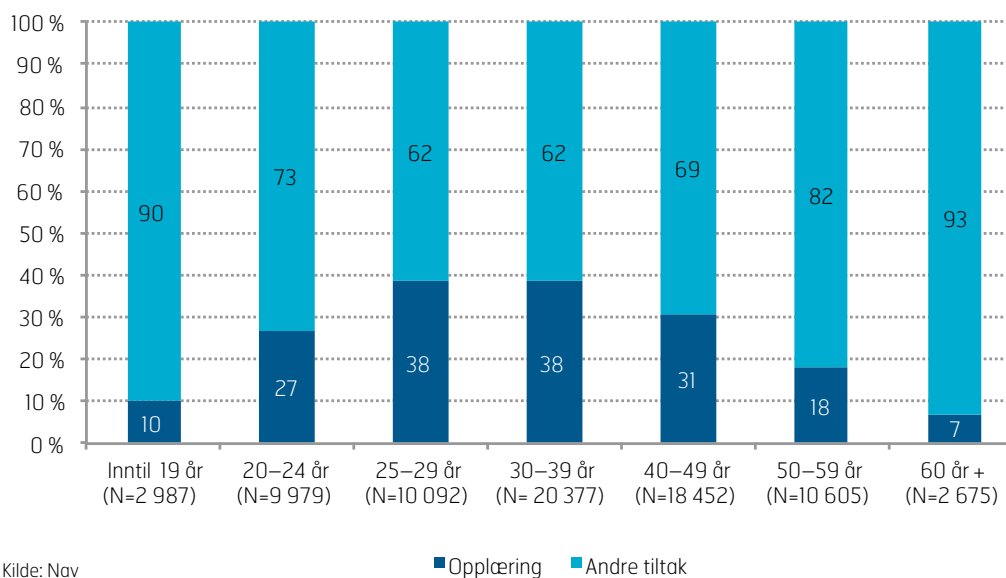
Kilde: Nav

² *Oppfølging* er et tiltak for personer som trenger støtte for å klare å skaffe eller beholde en jobb, og kan innebære veiledning, råd og bistand til jobbsøking, opplæring i arbeidsrelaterte og sosiale ferdigheter, tilpasning og tilrettelegging av arbeid og arbeidssituasjon, samt praktiske oppgaver knyttet til det å være i arbeid eller gjennomføring av tiltaket.

³ *Tilrettelagt arbeid* er et tiltak for de som har (eller i nær framtid ventes å få) uførepensjon og har behov for spesiell tilrettelegging, tilpasning av arbeidsoppgaver og oppfølging. Tiltaket er ikke tidsbegrenset, men skal vurderes jevnlig med tanke på overføring til andre arbeidsrettede tiltak, utdanning eller formidling til ordinært arbeid.

Når vi ser på aldersfordelingen blant deltakerne på opplæringstiltak, ser vi at 35 prosent er i alderen 30–39 år. 7 800 deltakere er i denne aldersgruppen, mens nesten 5 700 er i aldersgruppen 40–49 år. Gruppen 20–29 år utgjør omtrent 6 600 av personene på opplæringstiltak.

Figur 1 Deltakere per aldersgruppe, fordelt på tiltak. Månedsgjennomsnitt for 2012. Prosent.

Kilde: Nav

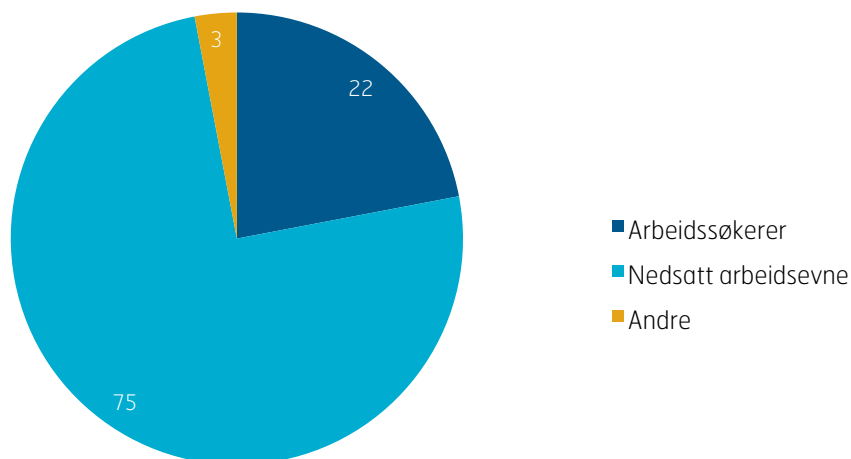
Når vi undersøker hvordan tiltakene er fordelt innenfor hver alderskategori, ser vi at det er størst andel som får opplæring i aldersgruppene 25–29 år og i aldersgruppen 30–39 år. 38 prosent av alle tiltaksdeltakere i disse to aldersgruppene får opplæring. Det er færrest som får opplæring i aldersgruppene 60 år eller eldre (sju prosent) og 19 år eller yngre (ti prosent).

I den yngste aldersgruppen får over 70 prosent av deltakere arbeidspraksis. Også i aldersgruppen 20–24 år er arbeidspraksis det mest utbredte tiltaket. 40 prosent av tiltaksdeltakerne i denne aldersgruppen får dette. I gruppen som er 60 år eller eldre, er tilrettelagt arbeid det mest utbredte tiltaket, med 42 prosent av deltakerne. Også i den nest eldste aldersgruppen, 50–59 år, er tilrettelagt arbeid det mest utbredte tiltaket med 23 prosent av deltakerne. 22 prosent av dem har arbeidspraksis, mens 18 prosent får opplæring.

10.2.3. En av tre arbeidssøkere på tiltak får opplæring

Som tidligere nevnt må man vanligvis være arbeidssøker eller ha nedsatt arbeidsevne for å få innvilget tiltak. Figur 2 viser tiltaksdeltakeres status.

Figur 2 Tiltaksdeltakere, fordelt på status. Månedsgjennomsnitt for 2012. Prosent. N=75 166.

Kilde: Nav

Av de mer enn 75 000 personene som deltok på arbeidsrettede tiltak per måned i 2012, hadde 75 prosent nedsatt arbeidsevne, 22 prosent var arbeidssøkere, mens tre prosent hadde annen status. Tabell 3 viser andelen med opplæringstiltak innenfor hver status.

Tabell 3 Deltakere i arbeidsrettede tiltak, fordelt på tiltakstype og status i Nav. Månedsgjennomsnitt for 2012. Prosent.

	Arbeidssøkere på tiltak (N=16 822)	Nedsatt arbeidsevne på tiltak (N=56 318)	Andre på tiltak (N=2 026)	Alle på tiltak (N=75 166)
Andel med opplæringstiltak	33 %	28 %	7 %	30 %
Andel på andre tiltak	67 %	72 %	93 %	70 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %

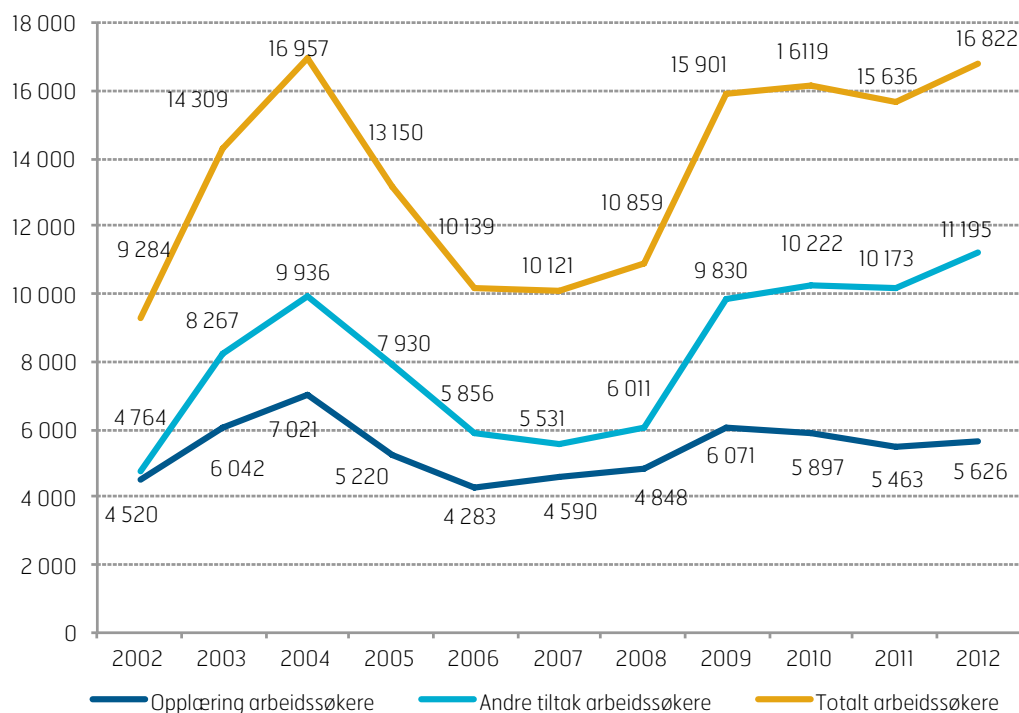
Kilde: Nav

I gjennomsnitt fikk 22 464 opplæringstiltak per måned i 2012. Dette tilsvarer 30 prosent av alle som var på tiltak. Andelen i opplæring var størst blant de arbeidssøkende, med 33 prosent. 28 prosent av tiltaksdeltakerne med nedsatt arbeidsevne fikk opplæring, mens sju prosent av tiltaksdeltakerne med annen status fikk det samme.

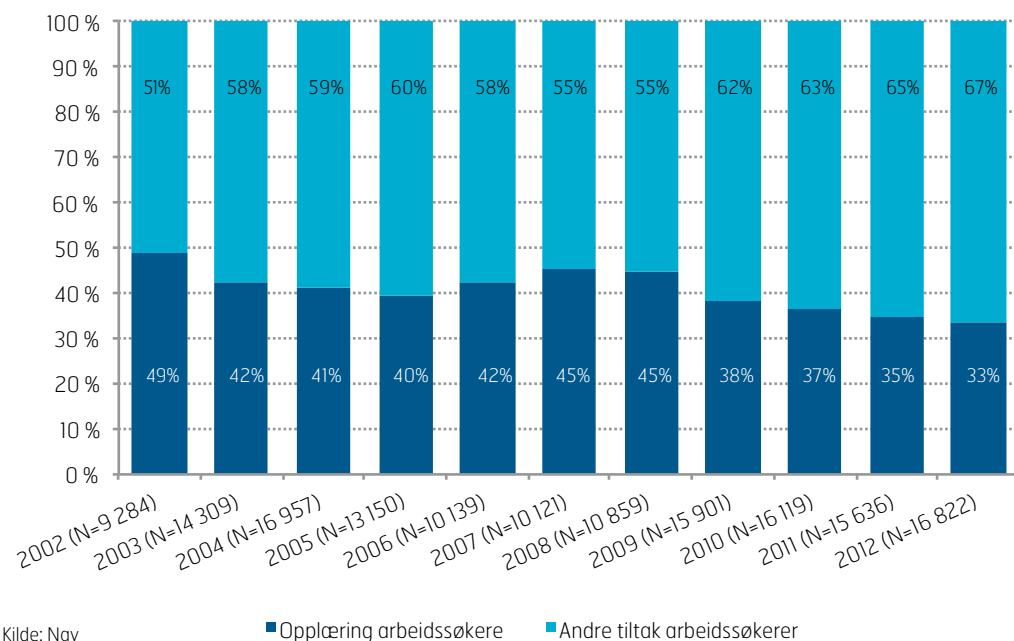
10.2.4. Andelen tiltaksdeltakere som får opplæring går ned

Figur 3 viser utviklingen i bruk av opplæringstiltak for arbeidssøkere de siste elleve årene. Før oktober 2012 ble arbeidssøkere på tiltak kalt ordinære tiltaksdeltakere. Figur 4 viser andelen med opplæringstiltak og andre tiltak i samme periode.

Figur 3 Arbeidssøkere på tiltak, fordelt på tiltakstype og år. 2002–2012. Månedsgjennomsnitt per år. Antall.

Figur 4 Arbeidssøkere på tiltak, fordelt på tiltakstype og år. 2002–2012. Månedsgjennomsnitt per år. Prosent.

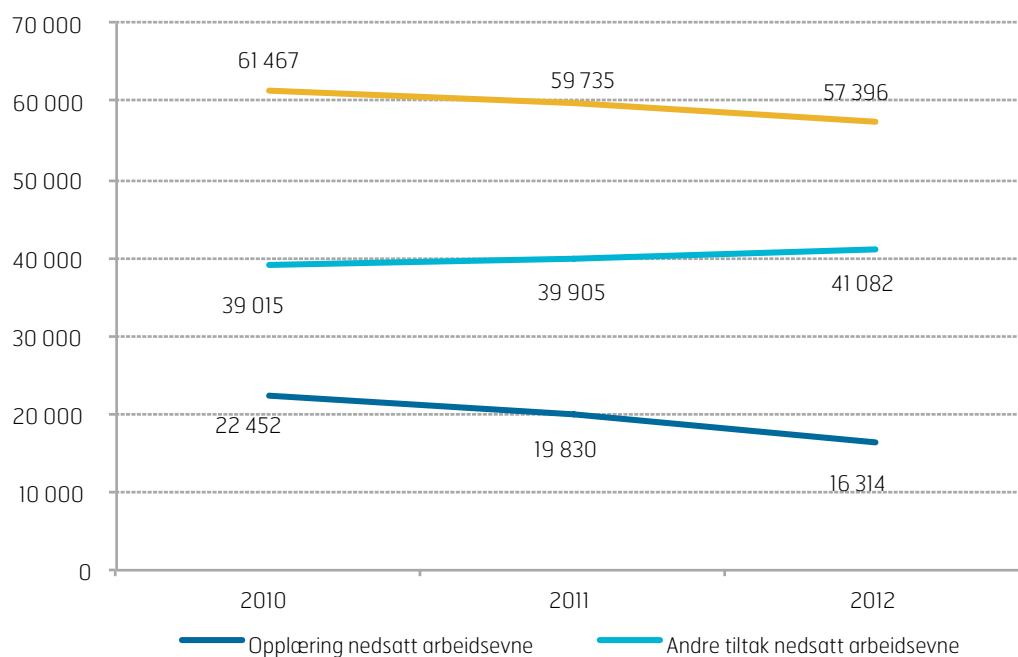

Bruken av opplæringstiltak i forhold til andre tiltak har variert de siste elleve årene. I 2002 var det 9 300 personer på arbeidsrettede tiltak. Omtrent halvparten av disse fikk opplæringstiltak. Siden har bruken av tiltak endret seg med konjunkturane. De siste fire årene har omtrent 16 000 personer deltatt på tiltak. Antall deltakere i opplæring har variert mellom 4 500 og 7 000 i perioden, men har de siste fire årene ligget på rundt 5 500–6 000. Antall deltakere på andre arbeidsrettede tiltak har variert mer, og

det har vært en stor økning i bruken av andre tiltak fra 2008 til i dag. I 2012 fikk 5 626 av de 16 822 arbeidssøkende tiltaksdeltakerne opplæring. Det vil si at én av tre fikk opplæring. Det er den laveste andelen i perioden.

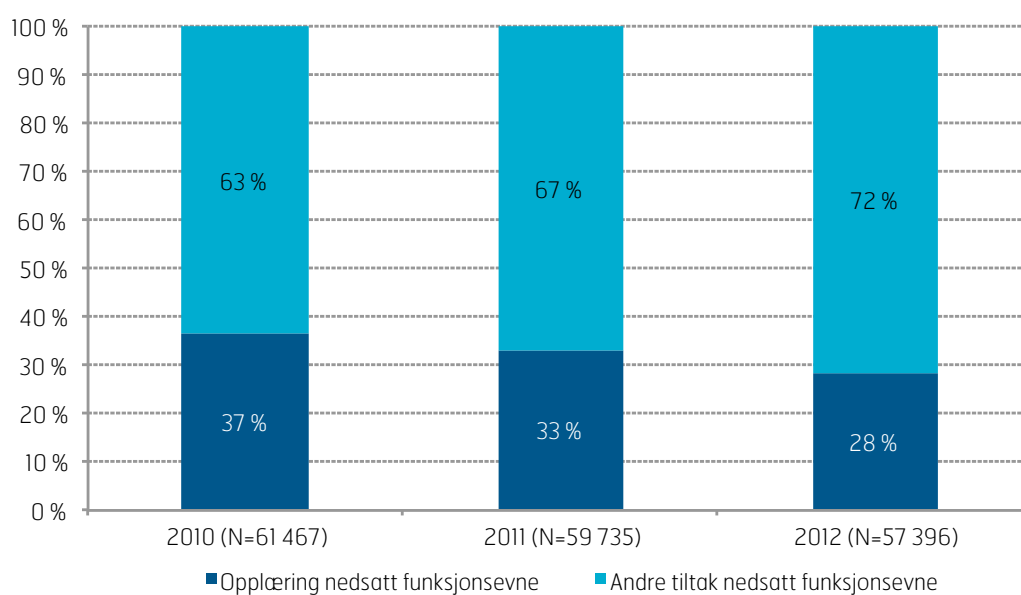
Figur 5 viser utviklingen i bruk av opplæring for personer med nedsatt arbeidsevne, sammenlignet med andre tiltak. Her har vi bare tall for de siste tre årene. Figur 6 viser andelen med opplæringstiltak og andre tiltak i samme periode.

Figur 5 Personer med nedsatt arbeidsevne på tiltak, fordelt på tiltakstype og år. 2010–2012. Månedsgjennomsnitt per år. Antall.

Kilde: Nav

Figur 6 Personer med nedsatt arbeidsevne på tiltak, fordelt på tiltakstype og år. 2010–2012. Månedsgjennomsnitt per år. Prosent.

Kilde: Nav

Antall tiltaksdeltakere med nedsatt arbeidsevne har gått ned med ca. 4 000 personer de siste to årene. Bruk av opplæring som tiltak for personer med nedsatt arbeidsevne har også gått ned, mens bruken av andre tiltak har økt noe for denne målgruppen.

I 2012 fikk 16 314 av de 57 396 tiltaksdeltakerne med nedsatt arbeidsevne opplæring, noe som tilsvarer 28 prosent.

10.2.5. Arbeidssøkere får AMO-kurs, mens personer med nedsatt arbeidsevne får formell utdanning

Tabell 4 Deltakere opplæringstiltak, fordelt på opplæringsform og status i Nav. Månedsgjennomsnitt 2012. Prosent.

	Arbeidssøkere på tiltak (N=5 626)	Nedsatt arbeidsevne, på tiltak (N=16 700)	Andre på tiltak (N=137)	Totalt (N=22 464)
AMO i bedrift	0 %	0 %	0 %	0 %
Arbeidsmarkedsopplæring (AMO)	92 %	12 %	61 %	32 %
Arbeidsmarkedsopplæring (AMO) enkeltplass	4 %	2 %	14 %	2 %
Kvalifisering i arbeidsmarkedsbedrift	0 %	6 %	6 %	4 %
Nettbasert arbeidsmarkedsopplæring (AMO)	2 %	0 %	1 %	1 %
Utdanning	2 %	80 %	18 %	60 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Nav

Tabell 4 viser hva slags opplæring tiltaksdeltakerne med opplæringstiltak fikk i 2012. 60 prosent av de som har opplæringstiltak i regi av Nav, får ordinær utdanning, mens 32 prosent får arbeidsmarkedsopplæring.

Hva slags type opplæring man deltar på, er nært knyttet til statusen man har i Nav. Hele 92 prosent av arbeidssøkerne deltar i ordinære AMO-kurs, mens bare to prosent får formell utdanning. Av personene med nedsatt arbeidsevne får derimot hele 80 prosent utdanning, og 12 prosent AMO-kurs.

For andre som går på opplæringstiltak, er AMO kurs det vanligste, med 61 prosent av deltakerne. I denne gruppen får 18 prosent formell utdanning.

10.2.6. Kvinner får oftere opplæringstiltak enn menn

Tabell 5 Deltakere i arbeidsrettede tiltak, fordelt på kjønn og status i Nav. Månedsgjennomsnitt 2012. Prosent.

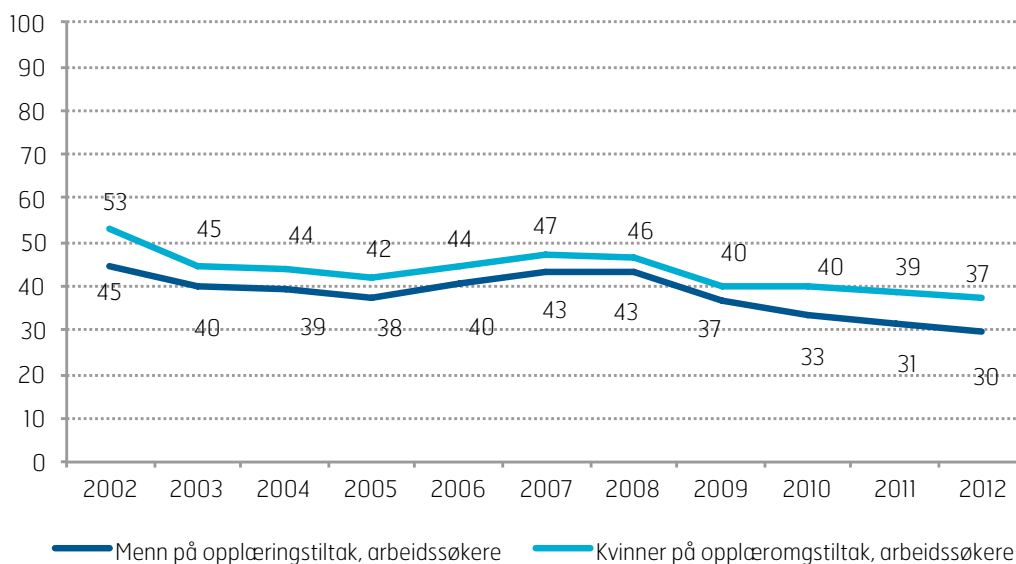
Tiltak	Arbeidssøkere på tiltak		Nedsatt arbeidsevne, på tiltak		Andre på tiltak		Totalt	
	Kvinner (N=8 574)	Menn (N=8 248)	Kvinner (N= 28 586)	Menn (N=27 732)	Kvinner (N=1 273)	Menn (N=754)	Kvinner (N=38 433)	Menn (N=36 734)
Andel på opplæringstiltak	37 %	30 %	34 %	25 %	6 %	8 %	34 %	26 %
Andel på andre tiltak	63 %	70 %	66 %	75 %	94 %	92 %	66 %	74 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Nav

Tabell 5 viser tiltaksdeltakere etter status og kjønn. Tabellen viser at det er en større andel av kvinner enn menn på tiltak som får opplæring. Av alle arbeidssøkende kvinner på tiltak får 37 prosent opplæringstiltak, mens tilsvarende andel for menn er 30 prosent. Når det gjelder personer med nedsatt funksjonsevne på tiltak, får 34 prosent av kvinnene og 25 prosent av mennene opplæringstiltak. Kun i kategorien «andre på tiltak» er det en høyere andel menn enn kvinner som får opplæring.

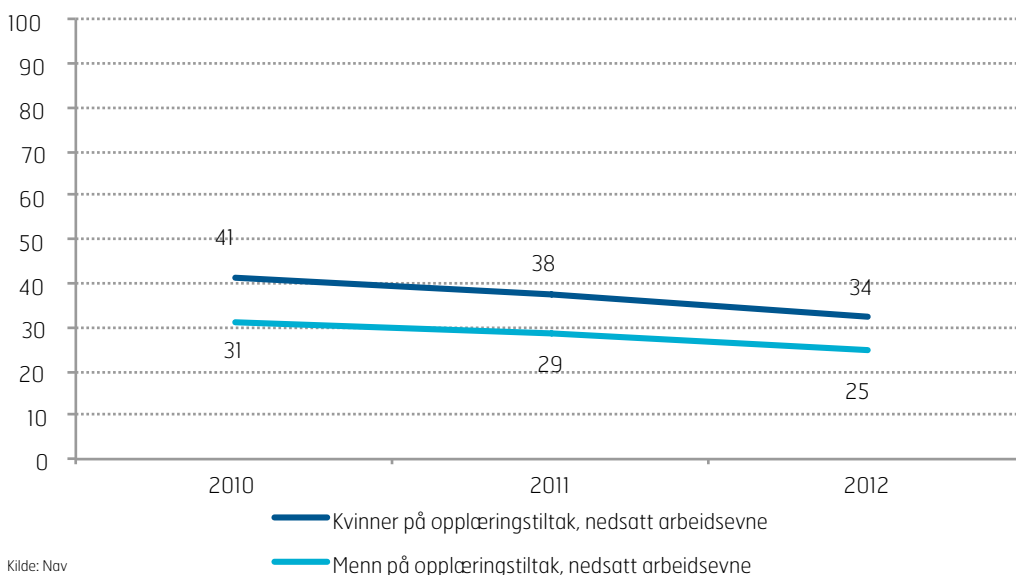
Kjønnsforskjellene ser ut til å være stabile over tid, som vist i figur 7 og figur 8. Andelen arbeidssøkere på opplæringstiltak har sunket jevnt for begge kjønn. Dette skyldes ikke at antallet som deltar på opplæringstiltak, går ned, men at antallet som deltar på andre tiltak, har gått opp, jf. figur 3. Også andel deltakere med nedsatt arbeidsevne har sunket for begge kjønn, men noe mer for kvinner enn for menn. Her har vi imidlertid bare tall for de tre siste årene.

Figur 7 Arbeidssøkere med opplæringstiltak, fordelt på kjønn og år. 2002-2012. Månedsgjennomsnitt per år. Prosent.

Kilde: Nav

Figur 8 Personer med nedsatt arbeidsevne på opplæringstiltak, fordelt på kjønn og årstall. 2010-2012. Månedsgjennomsnitt per år. Prosent.

Kilde: Nav

10.3. Geografiske ulikheter i bruk av opplæring som tiltak

Tabell 6 viser hvor stor prosentandel av de arbeidsrettede tiltakene i fylkene som er opplæringstiltak.

Tabell 6 Andel opplæringstiltak av arbeidsrettede tiltak, fordelt på status i Nav og fylke. Månedsgjennomsnitt 2012. Prosent.

Fylke	Andel av arbeidsrettede tiltak som er opplæring		
	Arbeidssøkere, på tiltak	Nedsatt arbeidsevne, på tiltak	Andre på tiltak
Østfold	25 %	28 %	2 %
Akershus	37 %	31 %	11 %
Oslo	56 %	39 %	13 %
Hedmark	37 %	29 %	4 %
Oppland	14 %	26 %	5 %
Buskerud	28 %	27 %	4 %
Vestfold	37 %	31 %	10 %
Telemark	49 %	27 %	23 %
Aust-Agder	17 %	27 %	2 %
Vest-Agder	25 %	28 %	4 %
Rogaland	28 %	22 %	6 %
Hordaland	24 %	32 %	6 %
Sogn og Fjordane	13 %	29 %	6 %
Møre og Romsdal	18 %	26 %	7 %
Sør-Trøndelag	23 %	26 %	4 %
Nord-Trøndelag	14 %	28 %	4 %
Nordland	27 %	28 %	7 %
Troms	25 %	35 %	4 %
Finnmark	25 %	31 %	5 %
Hele landet	33 %	28 %	7 %

Kilde: Nav

Bruken av opplæring som tiltak varierer mye mellom fylkene. Oslo er på topp i bruk av opplæring som tiltak. 56 prosent av tiltaksdeltakerne i Oslo som er arbeidssøkere, får opplæring. I Telemark får nesten halvparten av arbeidssøkerne på tiltak, opplæring. Sogn og Fjordane, Oppland og Nord-Trøndelag er de fylkene som i minst grad gir opplæring til denne gruppen. I disse fylkene får kun 13–14 prosent opplæring, mens landsgjennomsnittet ligger på 33 prosent.

Når det gjelder tiltaksdeltakere med nedsatt arbeidsevne, får 39 prosent opplæringstiltak i Oslo. Tilsvarende andel i Troms er 35 prosent. Rogaland er det fylket der denne gruppen i minst grad får opplæring, med 22 prosent. Landsgjennomsnittet ligger på 28 prosent.

I Telemark får 23 prosent av «andre på tiltak» opplæring, mens det i Østfold og Aust-Agder bare er to prosent av deltakerne i denne gruppen som får opplæring.

Tabell 7 Andel utdanning av opplæringstiltak, fordelt på status i Nav og fylke. Månedsgjennomsnitt 2012. Prosent.

Fylke	Andel av opplæringstiltakene som er utdanning		
	Arbeidssøkere, på tiltak	Nedsatt arbeidsevne, på tiltak	Andre på tiltak
Østfold	2 %	91 %	33 %
Akershus	1 %	70 %	11 %
Oslo	0 %	66 %	5 %
Hedmark	1 %	83 %	-
Oppland	4 %	87 %	50 %
Buskerud	1 %	86 %	20 %
Vestfold	3 %	84 %	60 %
Telemark	2 %	74 %	8 %
Aust-Agder	3 %	96 %	0 %
Vest-Agder	5 %	87 %	0 %
Rogaland	2 %	69 %	12 %
Hordaland	2 %	83 %	9 %
Sogn og Fjordane	4 %	76 %	0 %
Møre og Romsdal	5 %	88 %	33 %
Sør-Trøndelag	3 %	77 %	25 %
Nord-Trøndelag	9 %	90 %	50 %
Nordland	3 %	85 %	11 %
Troms	5 %	85 %	75 %
Finnmark	6 %	85 %	0 %
Hele landet	2 %	80 %	18 %

Kilde: Nav

Som tabell 7 viser, varierer også andelen av opplæringstiltak som er utdanning, geografisk. I Nord-Trøndelag får arbeidssøkere i opplæring, oftest formell utdanning. Ni prosent av arbeidssøkerne på opplæringstiltak får utdanning i dette fylket. Til sammenlikning er det nesten ingen av arbeidssøkerne med opplæringstiltak i Oslo, Akershus, Hedmark og Buskerud, som får utdanning.

Av de med nedsatt arbeidsevne som deltar i opplæring gjennom Nav, får flesteparten formell utdanning. Men også her er det store variasjoner mellom fylkene. I Aust-Agder får 96 prosent i denne gruppen ordinær utdanning. Tilsvarende andeler i Oslo og Rogaland er på 66 og 69 prosent.

Vedlegg

Vedlegg til kapittel 4 Voksne i høyere utdanning.

Oversikt over universiteter og høyskoler

Statlige høyskoler:

Høgskolen Stord/Haugesund

Høgskolen i Bergen

Høgskolen i Buskerud

Høgskolen i Finnmark

Høgskolen i Gjøvik

Høgskolen i Harstad

Høgskolen i Hedmark

Høgskolen i Lillehammer

Høgskolen i Narvik

Høgskolen i Nesna

Høgskolen i Nord-Trøndelag

Høgskolen i Oslo og Akershus

Høgskolen i Sogn og Fjordane

Høgskolen i Sør-Trøndelag

Høgskolen i Telemark

Høgskolen i Vestfold

Høgskolen i Volda

Høgskolen i Østfold

Høgskolen i Ålesund

Samisk høyskole

Universiteter og vitenskapelige høyskoler:

Universiteter:

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Universitetet for miljø- og biovitenskap

Universitetet i Agder

Universitetet i Bergen

Universitetet i Oslo

Universitetet i Stavanger

Universitetet i Tromsø

Universitetet i Nordland

Vitenskapelige høyskoler, statlige:

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo

Høgskolen i Molde

Norges handelshøyskole

Norges idrettshøgskole

Norges musikkhøgskole

Norges veterinærhøgskole

Vitenskapelige høyskoler, private:

Det teologiske menighetsfakultet

Handelshøgskolen BI

Misjonshøgskolen

Andre høyskoler:

Kunsthøgskolen i Bergen

Kunsthøgskolen i Oslo

Politihøgskolen Rapporterer ikke til DBH

Militære høyskoler Rapporterer ikke til DBH

Ansgar Teologiske Høgskole

Barratt Due Musikk institutt

Bergen Arkitekt Skole

Betanien diakonale høgskole

Den norske Eurytmihøgskole

Den norske balletthøgskole

Diakonhjemmet høgskole

Dronning Mauds Minne Høgskole

Fjellhaug Internasjonale Høgskole

Haraldsplass diakonale høgskole

Høgskolen i Staffeldtsgate

Høgskolen for landbruk og bygdenæringar

Høgskolen Diakonova

Høgskolen for Ledelse og Teologi

Lovisenberg diakonale høgskole

Markedshøgskolen Campus Kristiania

Mediehøgskolen Gimlekollen

Norges Informasjonsteknologiske Høgskole

Norsk lærerakademi

Rudolf Steinerhøgskolen

Endringer i statistikkperioden

- Universitetet i Stavanger, tidligere høgskolen i Stavanger, er klassifisert som universitet fra 1. januar 2005.
- Universitetet i Agder, tidligere høgskolen i Agder, er klassifisert som universitet fra 1. september 2007.
- Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Tromsø ble slått sammen fra 1. januar 2009.
- Høgskolen i Molde ble vitenskapelig høyskole 1. januar 2010.
- Handelshøgskolen BI og Misjonshøgskolen, tidligere private høyskoler, har fra og med 1. juni 2008 fått status som vitenskapelige høyskoler.
- Universitetet for miljø- og biovitenskap, tidligere Norges Landbrukshøgskole, er klassifisert som universitet fra 1. januar 2005.
- Sommeren 2011 ble Høgskolen i Oslo og Høgskolen i Akershus slått sammen til Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Høgskolen i Bodø endret status til Universitetet i Nordland fra 1. januar 2011

Vedlegg til kapittel 6 Folkehøgskoler

Oversikt over folkehøgskolene i Norge	
Fylke	Folkehøgskoler
Østfold	1 Haugatun Folkehøgskole
	2 Jeløy Folkehøgskole
	3 Skjeberg Folkehøgskole
Akershus	1 Follo folkehøgskole
	2 Holtekilden Folkehøgskole
	3 Hurdal Verk folkehøgskole
	4 Romerike Folkehøgskole
Oslo	1 Rønningen Folkehøgskole
Hedmark	1 Arbeiderbevegelsens Folkehøgskole, Ringsaker
	2 Bjerkely folkehøgskole
	3 Elverum folkehøgskule
	4 Hedmarktoppen folkehøgskole
	5 Solbakken folkehøgskole
	6 Toneheim folkehøgskole
Oppland	1 Hadeland folkehøgskole
	2 Nansenskolen
	3 Ringebu Folkehøgskule
	4 Toten Folkehøgskole
	5 Valdres folkehøgskule
	6 Viken Folkehøgskole
Buskerud	1 Buskerud Folkehøgskole
	2 Danvik Folkehøgskole
	3 Hallingdal Folkehøgskule
	4 Idrettsskolen Numedal Folkehøgskole
	5 Ringerike Folkehøgskole
	6 Ål Folkehøgskole og kurscenter for døve
Vestfold	1 Nestor seniorutvikling
	2 Skiringssal Folkehøgskole
	3 Stavern folkehøgskole Fredtun
Telemark	1 Grenland Folkehøgskole
	2 Sagavoll Folkehøgskole
	3 Seljord Folkehøgskule
Aust-Agder	1 Folkehøgskolen Sørlandet
	2 Risøy Folkehøgskole
	3 Setesdal Folkehøgskole - motorsportskolen
Vest-Agder	1 Agder Folkehøgskole
Rogaland	1 Jæren folkehøgskule
	2 Karmøy Folkehøgskule
	3 Lundheim folkehøgskole
	4 Solborg Folkehøgskole

Oversikt over folkehøgskolene i Norge forts.	
Fylke	Folkehøgskoler
Hordaland	1 Bømlo Folkehøgskule
	2 Fana Folkehøgskule
	3 Hardanger Folkehøgskule
	4 Manger Folkehøgskule
	5 Nordhordland Folkehøgskule
	6 Sunnhordland folkehøgskule
	7 Voss Folkehøgskule
	8 Åsane Folkehøgskole
Sogn og Fjordane	1 Fjordane Folkehøgskule
	2 Nordfjord folkehøgskule
	3 Sogndal Folkehøgskule
	4 Sunnfjord Folkehøgskule
Møre og Romsdal	1 Borgund Folkehøgskole
	2 Høgtun Folkehøgskole
	3 Molde Folkehøgskole
	4 Møre Folkehøgskule
	5 Nordmøre Folkehøgskule
	6 Sunnmøre Folkehøgskule
Sør-Trøndelag	1 Fosen folkehøgskole
	2 Fredly folkehøgskule
	3 Peder Morset folkehøgskole
	4 Rødde Folkehøgskole
	5 Torshus Folkehøgskule
	6 Trøndertun folkehøgskole
Nord-Trøndelag	1 Bakketun Folkehøgskole
	2 Namdals folkehøgskole
	3 Skogn Folkehøgskole
	4 Sund folkehøgskole
Nordland	1 Lofoten folkehøgskole
	2 Nordnorsk Pensjonistskole
	3 Sandvik folkehøgskole
	4 Vefs Folkehøgskole - Toppen
Troms	1 Folkehøgskolen 69 nord
	2 Soltun Folkehøgskole
	3 Trondarnes Folkehøgskole
Finmark	1 Pasvik Folkehøgskole
	2 Øytun folkehøgskole

Figurliste

Kapittel 1 Voksne i grunnskoleopplæring

Figur 1 Deltakere i grunnskoleopplæring, fordelt på årstall og om det er ordinær opplæring eller spesialundervisning. 2002/2003–2012/2013. Antall.	11
Figur 2 Deltakere i ordinær grunnskoleopplæring, fordelt på alder og morsmål. 2012/2013. Prosent.	13
Figur 3 Norskspråklige deltakere i ordinær grunnskoleopplæring, fordelt på årstall. 2002/2003–2012/2013. Antall	14
Figur 4 Voksne som har fått vitnemål, fordelt på kjønn og innvandrerbakgrunn. 2006/2007–2011/2012. Prosent.	18

Kapittel 2 Voksne i videregående opplæring

Figur 1 Deltakere, fordelt på utdanningsprogram og år. 2012. Antall.	24
Figur 2 Voksne deltakere i videregående opplæring, fordelt på innvandrerbakgrunn og utdanningsprogram. 2012. Prosent.	26
Figur 3 Deltakere som har bestått og avbrutt, fordelt på kjønn. 2012. Prosent.	29
Figur 4 Deltakere som har bestått og avbrutt, fordelt på alder. 2012. Prosent.	30
Figur 5 Deltakere som har bestått og avbrutt, fordelt på innvandringskategori. 2012. Prosent.	30
Figur 6 Deltakere som har bestått og avbrutt, fordelt på utdanningsprogram. 2012. Prosent.	31
Figur 7 Deltakere på andre yrkesfag som har bestått og avbrutt, fordelt på utdanningsprogram. 2012. Prosent.	32

Kapittel 3 Voksne i fagskoleutdanning

Figur 1 Fagskolestudenter, fordelt på alder. Høst 2011–2012. Prosent.	36
Figur 2 Andel kvinnelige fagskolestudenter, fordelt på alder. Høst 2011–2012. Prosent.	36
Figur 3 Fagskolestudenter, fordelt på undervisningsform og alder. Høst 2012. Prosent.	38
Figur 4 Fagskolestudenter, fordelt på studieprogresjon og alder. Høst 2012. Prosent.	39
Figur 5 Fagskolestudenter, fordelt på studieform og studieprogresjon. Høst 2012. Antall. N=15 852.	40

Kapittel 4 Voksne i høyere utdanning

Figur 1 Studenter på 30 år eller mer i høyere utdanning, fordelt på år. 2002–2012*. Antall.	45
Figur 2 Kvinneandel i høyere utdanning, fordelt på alder. 2012. Prosent.	45
Figur 3 Deltakere i videreutdanning totalt og uten BI inkludert, fordelt på år. 2003–2012. Antall.	52
Figur 4 Deltakere i videreutdanning ved universiteter og høyskoler, fordelt på institusjonstype. 2012. Prosent. N=29 817.	53
Figur 5 Deltakere i etterutdanning, fordelt på målgruppe. 2012. Prosent. N=48 989.	55

Kapittel 5 Norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Figur 1 Deltakere, fordelt på spor og år. 2002–2012. Prosent.2	61
Figur 2 Deltakere, fordelt på spor og fylke. 2012. Andel av innvandrere per fylke. N=42 716.	62
Figur 3 Analfabeter i norskopplæringen, fordelt på fylke. 2012. Prosent. N=1 867	63
Figur 4 Avlagte norskprøver, fordelt på år. 2006–2012. Antall.	64
Figur 5 Beståtte norskprøver, fordelt på år. 2006–2012. Prosent.	65
Figur 6 Kandidater med bestått Norskprøve 2, fordelt på landbakgrunn og utdanningsnivå. 2012. Prosent.7	67
Figur 7 Kandidater med bestått Norskprøve 3, fordelt på landbakgrunn og utdanningsnivå. 2012. Prosent.	68
Figur 8 Kandidater Norskprøve 2 og 3, fordelt på utdanningsnivå og timer opplæring før oppmelding til prøve. 2012. Prosent.	69

Kapittel 6 Folkehøyskoler

Figur 1 Elever på langkurs per 1. oktober, fordelt på alder. 2012. Prosent.	73
Figur 2 Deltakere på kortkurs, fordelt på alder. 2012. Prosent.	75

Kapittel 7 Studieforbund

Figur 1 Kursdeltakerne, fordelt på alder. 2012. Prosent. N=477 719.	81
---	----

Kapittel 8 Nettskoler

Figur 1 Andel som fullførte i 2011/2012, fordelt på registrert startår. Prosent.	91
Figur 2 Registrerte kursdeltakere, fordelt på fagfelt* og om de har fullført eller ikke. 2011/2012. Prosent. N=11 572.	94
Figur 3 Deltakere fordelt på fagfelt* og kjønn. 2011/2012. Prosent.	94

Kapittel 9 Program for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA)

Figur 1 Samlet søknadsbeløp og tildelt beløp, fordelt på år. 2006–2012.* Millioner kroner.	99
Figur 2 Gjennomsnittlig ønsket og tildelt beløp, fordelt på år. 2006–2012*. Kroner (rundet av til nærmeste tusen).	100
Figur 3 Hovedformål med opplæringen, fordelt på år. 2006–2012*. Prosent.	100
Figur 4 Andel innvilgede søknader, totalt og fordelt på hovedformål og år. 2006–2012*. Prosent.	101
Figur 5 Deltakere, fordelt på alder. 2012. Prosent. N=6 404.	105
Figur 6 Deltakere, fordelt på utdanningsnivå. 2012. Prosent. N=6 404.	105
Figur 7 Minoritetsspråklige deltakere. 2012. Prosent av alle deltakere.	106

Kapittel 10 Opplæring gjennom Nav

Figur 1 Deltakere per aldersgruppe, fordelt på tiltak. Månedsgjennomsnitt for 2012. Prosent.	110
Figur 2 Tiltaksdeltakere, fordelt på status. Månedsgjennomsnitt for 2012. Prosent. N=75 166.	111
Figur 3 Arbeidssøkere på tiltak, fordelt på tiltakstype og år. 2002–2012. Månedsgjennomsnitt per år. Antall.	112
Figur 4 Arbeidssøkere på tiltak, fordelt på tiltakstype og år. 2002–2012. Månedsgjennomsnitt per år. Prosent.	112
Figur 5 Personer med nedsatt arbeidsevne på tiltak, fordelt på tiltakstype og år. 2010–2012. Månedsgjennomsnitt per år. Antall.	113
Figur 6 Personer med nedsatt arbeidsevne på tiltak, fordelt på tiltakstype og år. 2010–2012. Månedsgjennomsnitt per år. Prosent.	113
Figur 7 Arbeidssøkere med opplæringstiltak, fordelt på kjønn og år. 2002–2012. Månedsgjennomsnitt per år. Prosent.	115
Figur 8 Personer med nedsatt arbeidsevne på opplæringstiltak, fordelt på kjønn og årstall. 2010–2012. Månedsgjennomsnitt per år. Prosent.	115

Tabelliste

Kapittel 1 Voksne i grunnskoleopplæring

Tabell 1 Deltakere i ordinær grunnskoleopplæring, fordelt på kjønn, alder og morsmål per år. 2002/2003–2012/2013. Antall og prosent.	12
Tabell 2 Deltakere i ordinær grunnskoleopplæring, fordelt på fylke og morsmål. 2012/2013. Antall, prosent og rate. N=5 882	15
Tabell 3 Deltakere i spesialundervisning, fordelt på skoleår, kjønn, alder og morsmål. 2002/2003–2012/2013. Antall og prosent.	16
Tabell 4 Deltakere i ordinær grunnskoleopplæring og spesialundervisning, fordelt på deltakergrupper. 2012/2013. Prosent.	17
Tabell 5 Voksne som har fått vitnemål, fordelt på skoleår og alder. 2006/2007–2011/2012. Antall.	17

Kapittel 2 Voksne i videregående opplæring

Tabell 1 Deltakere, fordelt på kjønn, alder, innvandringskategori og utdanningsprogram. 2012. Antall og prosent. ³	23
Tabell 2 Deltakere, fordelt på utdanningsprogram, kjønn, alder og innvandringskategori. 2012. Antall og prosent.	25
Tabell 3 Deltakere, fordelt på høyeste fullførte utdanning per 1. oktober 2011. 2012. Prosent.	26
Tabell 4 Deltakere, fordelt på status i videregående utdanning og utdanningsbakgrunn. 2012. Antall og prosent.	27
Tabell 5 Realkompetansevurderte ⁵ deltakere i videregående opplæring, fordelt på utdanningsprogram. 2012. Antall og prosent.	27
Tabell 6 Deltakere, fordelt på fylke og utdanningsprogram. 2012. Antall og prosent.	28
Tabell 7 Deltakernes innvandrerbakgrunn, fordelt på fylke. 2012. Prosent.	29

Kapittel 3 Voksne i fagskoleutdanning

Tabell 1 Studietilbud, fordelt på studieform og fylke. Høst 2012. Antall.	35
Tabell 2 Fagskolestudenter, fordelt på år, andel kvinner, andel over 25 år og andel deltid. Høst 2011–2012. Antall og prosent.	35
Tabell 3 Fagskolestudenter, fordelt på bostedsfylke. Høst 2012. Antall, prosent og rate.	37
Tabell 4 Fagskolestudenter, fordelt på fagfelt. Høst 2011–2012. Antall og prosent.	40
Tabell 5 Fagskolestudenter, fordelt på fagfelt og andel på offentlig fagskole, andel på deltid og andel på fjernundervisning/nettstudier. Høst 2012. Prosent.	41

Kapittel 4 Voksne i høyere utdanning

Tabell 1 Studenter på 30 år eller mer, fordelt på alder og institusjonstype*. 2012. Antall og prosent.	46
Tabell 2 Studenter og kvinneandel, fordelt på fagområder. 2012. Antall og prosent.	47
Tabell 3 Realkompetansesøkere til høyere utdanning totalt og andel kvalifiserte, fordelt på opptakstype og år. 2012*. Antall og prosent.	48
Tabell 4 Realkompetansesøkere til høyere utdanning totalt, andel som fikk tilbud om undervisning, og andel som møtte til undervisning, fordelt på opptakstype og kvalifisering. 2012. Antall og prosent.	49
Tabell 5 Realkompetansesøkere, fordelt på institusjonstype, opptakstype og kvalifisering. 2012. Antall og prosent.	50
Tabell 6 Realkompetansesøkere, fordelt på opptakstype, fagområde og sortert etter antall søkere til hvert område. 2012. Antall og prosent.	51
Tabell 7 Deltakere i videreutdanning ved universiteter og høyskoler, fordelt på fagområde. 2012. Antall og prosent.	53
Tabell 8 Deltakere, studentårsverk og timeverk per deltaker i etterutdanning. 2005–2012. Antall.	54
Tabell 9 Deltakere i etterutdanning, fordelt på institusjonstype og år. 2006–2012. Prosent.	54
Tabell 10 Deltakerne i etterutdanning, fordelt på kursets målgruppe og institusjonstype. 2012. Prosent.	55
Tabell 11 Deltakere i etterutdanning, fordelt på undervisningssted og institusjonstype. 2012. Prosent.	56
Tabell 12 Studenter og studentårsverk i etterutdanning ved universiteter og høyskoler, fordelt på fagområde. 2012. Antall og prosent.	57

Kapittel 5 Norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Tabell 1 Deltakere, fordelt på spor og fylke. 2012. Antall og prosent.	62
Tabell 2 Kandidater – totalt og bestått, fordelt på kjønn, utdanning, landbakgrunn, tid i Norge og timer opplæring. 2012. Antall og prosent.	66

Kapittel 6 Folkehøyskoler

Tabell 1 Søkere til langkurs, fordelt på årstall, kjønn og alder. 2007–2012. Antall og prosent.	73
Tabell 2 Elever på langkurs per 1. oktober, fordelt på årstall, kjønn og alder. 2007–2012. Antall og prosent.	73
Tabell 3 Elever på langkurs per 1. oktober, fordelt på bostedsfylke. 2012. Antall, prosent og rate.	74
Tabell 4 Elever på langkurs, fordelt på om de har avbrutt eller fullført utdanningen og skoleår. 2006/2007–2011/2012. Antall og prosent.	75
Tabell 5 Deltakere på kortkurs, fordelt på årstall, kjønn og alder. 2007–2012. Antall og prosent.	75
Tabell 6 Deltakere på kortkurs, fordelt på årstall og hovedemne. 2011–2012. Antall.	76
Tabell 7 Deltakere på kortkurs, fordelt på fylke. 2012. Antall, prosent og rate.	77

Kapittel 7 Studieforbund

Tabell 1 Kurs, deltakere og timer, fordelt på hovedemne. 2012. Antall og prosent.	81
Tabell 2 Kursdeltakere som fikk tilbud om eksamen eller internprøve, fordelt på hovedemne. 2012. Prosent.	83
Tabell 3 Kurs, deltakere og timer, fordelt på studieforbund. 2012. Antall og prosent.	84
Tabell 4 Kursdeltakere, fordelt på de tre viktigste underemnene for det enkelte studieforbund. 2012. Prosent av studieforbundets deltakere.	85
Tabell 5 Tilskudd, fordelt på tilskuddstype og studieforbund. 2012. I kroner.	87

Kapittel 8 Nettskoler

Tabell 1 Antall registrerte deltakere og andel fullføringer, fordelt på kursets startår, kjønn og alder. Registreringsår 2011/2012. Antall og prosent.	93
Tabell 2 Registrerte deltakere, andel fullføringer og andel kvinner, fordelt på institusjon*. 2011/2012. Antall og prosent.	96

Kapittel 9 Program for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA)

Tabell 1 Søknader, totalt og innvilgede, fordelt på år. 2006–2012. Antall og prosent.	98
Tabell 2 Virksomhetene i den ordinære BKA-utlysningen, fordelt på bransje. 2012. Prosent.	102
Tabell 3 Søknader og søknadsbeløp, totalt og innvilget, fordelt på årstall og særskilte satsninger. 2008–2012.	103
Tabell 4 Registrerte og fullførte deltakere, fordelt på år. 2006–2012*. Antall og prosent.	104
Tabell 5 Registrerte kurs og deltakere, fordelt på kurstype. 2006–2012. Antall og prosent.	104

Kapittel 10 Opplæring gjennom Nav

Tabell 1 Tiltaksdeltakere, fordelt på tiltakstype. Månedsgjennomsnitt for 2012. Antall og prosent.	109
Tabell 2 Deltakere per tiltak, fordelt på alder. Månedsgjennomsnitt 2012. Antall og prosent.	109
Tabell 3 Deltakere i arbeidsrettede tiltak, fordelt på tiltakstype og status i Nav. Månedsgjennomsnitt for 2012. Prosent.	111
Tabell 4 Deltakere opplæringstiltak, fordelt på opplæringsform og status i Nav. Månedsgjennomsnitt 2012. Prosent.	114
Tabell 5 Deltakere i arbeidsrettede tiltak, fordelt på kjønn og status i Nav. Månedsgjennomsnitt 2012. Prosent.	114
Tabell 6 Andel opplæringstiltak av arbeidsrettede tiltak, fordelt på status i Nav og fylke. Månedsgjennomsnitt 2012. Prosent.	116
Tabell 7 Andel utdanning av opplæringstiltak, fordelt på status i Nav og fylke. Månedsgjennomsnitt 2012. Prosent.	117

Referanser

Innledning

- Cappelen, Å., Gjefsen, H., Gjelsvik, M., Holm, I., og Stølen, N. M. (2013). Forecasting demand and supply of labour by education. 48/2013. Oslo – Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå (SSB). Hentet fra http://www.ssb.no/en/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/144096?_ts=141cb387d78
- Lai, L. (2012). Strategisk kompetansestyring. Oslo: Fagbokforlaget.

Kapittel 1 Voksne i grunnskoleopplæring

- Grunnskolens Informasjonssystem (GSI)*. Voksenopplæring. Hentet 15. februar 2013 fra www.wis.no/gsi
- Kunnskapsdepartementet. (2011). Voksnes rett til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven kap. 4A. *Brev til Utdanningsdirektoratet 16.09.2011*.
- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (1998).
- Ot. prop. nr. 46. (1996–s1997). *Innstilling fra sosialkomiteen om ny lov om folketrygd (folketrygdloven)*. Oslo: Stortinget.
- St.meld. nr. 44. (2008–2009). *Utdanningslinja*. Oslo: Kunnskapsdepartementet Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-44-2008-2009-.html?id=565231>.
- Utdanningsdirektoratet. (2011a). *GSI 2010–2011: Voksne i grunnskoleopplæringen*. Oslo: Utdanningsdirektoratet.
- Utdanningsdirektoratet. (2011b). *Voksnes rett til opplæring i grunnleggende ferdigheter – tolkning fra Kunnskapsdepartementet*. Oslo: Udir.
- Utdanningsdirektoratet. (2012). *GSI 2011–2012: Voksne i grunnskoleopplæringen*. Oslo: Utdanningsdirektoratet.
- Utdanningsdirektoratet. (2013). *GSI 2012/2013: Voksne i grunnskoleopplæringen*. Oslo: Utdanningsdirektoratet.
- Utdanningsetaten. (2010). Lokal læreplan i basiskompetanse for voksne innvandrere i Oslo med lite eller ingen skolegang. Oslo: Oslo kommune: Utdanningsetaten.
- Utdanningsetaten. (2012). Infosider om Basis. Hentet fra http://www.felles.oslovo.no/satsing/BASIS_et_satsningsomr_de/BASIS_et_satsningsomr_de.html, <http://www.felles.oslovo.no/tilbud/BASIS/Basis.html>

Kapittel 2 Voksne i videregående opplæring

- Forskrift til opplæringslova. (2006). *Forskrift til opplæringslova*. Hentet fra <http://www.lovdatab.no/for/sf/kd/kd-20060623-0724.html>
- Opplæringslova. (1998). *LOV 1998-07-17 nr 61: Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa*. Hentet fra <http://www.lovdatab.no/all/hl-19980717-061.html>
- Statistisk sentralbyrå. (2013). Statistikkbanken, Tabell: 06805: C. Videregående opplæring – tjenestetall - nivå 3 (F). Hentet 13.08.13 fra <https://www.ssb.no/statistikkbanken/selectvarval/Define.asp?subjectcode=ξProductId=ξMainTable=Kostr3F9955ξnvl=ξPLanguage=0ξnyTmpVar=trueξCMSSubjectArea=utdanningξKortNavnWeb=vguξStatVariant=ξchecked=true>
- Statistisk sentralbyrå. (2013). Statistikk bestilt av Vox til denne publikasjonen.

Kapittel 3 Voksne i fagskoleutdanning

- DBH-F. (2013). Databaser for statistikk om høgre utdanning – fagskolestatistikk. Hentet 01.10.2013 fra <http://dbh.nsd.uib.no/fagskole/statistikk/index.action>
- Fagskoleloven. (2003). *LOV-2003-06-20-56: Lov om fagskoleutdanning*. Hentet fra <http://www.lovdatab.no/dokument/NL/lov/2003-06-20-56>
- Kunnskapsdepartementet. (2011). *Tilstandsrapport for fagskolesektoren 2011*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet fra http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/UH/Rapporter_og_planer/Kunnskapsdepartementetstilstandsrapport.pdf
- Vox. (2013). Nasjonalt fagskoleråd. Hentet 15.11.2013 fra <http://www.vox.no/no/nasjonalt-fagskolerad/>

Kapittel 4 Voksne i høyere utdanning

- Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) (2013). Data bestilt av Vox, og levert av DBH 26.6.2013.
- Statistisk sentralbyrå (2013). Statistikkbanken. Hentet 25.8.2013 fra <http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/>
- Statistisk sentralbyrå (2013). Data bestilt av Vox, og levert av SSB 8.8.2013.

Kapittel 5 Norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

- Drøpping, J. A. and H. C. Kavli (2002). *Kurs for arbeid? Norskopplæring og yrkesdeltakelse blant ikke-vestlige flyktninger og innvandrere*. FAFO-rapport. Oslo: Fafo. 387: 243 s., ill.
- Introduksjonsloven (2003). Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven). LOV-2003-07-04-80 B. B.-l.-o. inkluderingsdepartementet). Lovdata, BLD (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet)
- Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (2012). Forskrift om læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. FOR 2012-04-19 nr 358.
- Meld. St. 6 (2012–2013). En helhetlig integreringspolitikk – Mangfold og felleskap. Oslo, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- Norskopplæringsforskriften. (2005). Forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere. Oslo: Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. FOR 2005-04-20 nr 341.
- Statistisk sentralbyrå. Statistikkbanken. Tabell: 07111: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, etter kjønn, alder og landbakgrunn (verdensdel) (F). Hentet 24.mai 2013.

Utdanningsdirektoratet (2011). Det felles europeiske rammeverket for språk – Læring, undervisning, vurdering. Oslo, Utdanningsdirektoratet: XVIII, 264 s., ill.

Kapittel 6 Folkehøgskoler

Folkehøgskolene. (2013). Hentet 1.11.2013 fra <http://www.folkehogskole.no/>

Folkehøgskoleloven. (2002). *Lov om folkehøgskoler*. Hentet fra <http://www.lovdatabank.no/all/hl-20021206-072.html>

Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte. (2013). For-2013-02-11-208 Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2013-2014.

Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte. (2013). For-2013-02-11-208 *Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2013-2014*. Hentet fra [http://www.lovdatabank.no/dokument/SF/forskrift/2013-02-11-208?q=forskrift om tildeling av utdanningsstøtte*](http://www.lovdatabank.no/dokument/SF/forskrift/2013-02-11-208?q=forskrift%20om%20tildeling%20av%20utdanningsstotte)

NOKUT. (2013). Generelt om norsk utdanning. Folkehøgskole. Hentet 1.11.2013 fra <http://www.nokut.no/no/nokuts-kunnskapsbase/det-norske-utdanningssystemet/om-norsk-utdanning/generelt-om-norsk-utdanning/folkehogskole/>

Utdanningsdirektoratet. (2013). Folkehøgskoler. Vitnemål, fravær, tilleggs poeng og rapportering til Lånekassen. Hentet 01.11.2013 fra <http://www.udir.no/Regelverk/Tilskudd/Folkehogskoler1/Vitnemal-fravar-tilleggs-poeng-og-rapportering-til-Lanekassen/>

Wikipedia. (2013). Folkehøgskoler i Norge. Hentet 01.10.2013 fra http://no.wikipedia.org/wiki/Folkeh%C3%B8gskoler_i_Norge

Kapittel 7 Studieforbund

Forskrift om studieforbund og nettskoler. (2009). *FOR 2009-12-18 nr 1661: Forskrift om studieforbund og nettskoler*. Hentet fra <http://www.lovdatabank.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20091218-1661.html>

NOU 2007: 11. (2007). *Studieforbund – læring for livet*. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/pages/2006252/PDFS/NOU200720070011000DDDPDFS.pdf>

Statistisk Sentralbyrå. (2013). Studieforbundenes opplæringsvirksomhet, 2012.

Hentet 05.08.13 fra <http://www.ssb.no/utdanning/statistikk/voppl>

Voksenopplæringsloven. (2009). *LOV 2009-06-19 nr 95: Lov om voksenopplæring* Hentet fra <http://www.lovdatabank.no/all/hl-20090619-095.html>

Kapittel 8 Nettskoler

Fleksibel utdanning Norge. (2013). Fleksibel utdanning Norge. Hentet 11.11.2013 fra <http://fleksibelutdanning.no/>

Kunnskapsdepartementet. (2013). MOOC-utvalget: Utvalg om høyere utdanningstilbud på nett. Hentet 02.10.13 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/presesenter/pressemeldinger/2013/utvalg-om-hoyere-utdanningstilbud-pa-net.html?id=731443>

Prop. 1 S (2013-2014). (2013). *Statsbudsjettet for budsjettåret 2014 - Programkategori 07.50 Voksenopplæring m.m.:*

Kunnskapsdepartementet. Hentet fra <http://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2014/Dokumenter1/Fagdepartementenes-proposisjoner/kunnskapsdepartementet-KUD/Prop-1-S/Del-2-Narmare-om-budsjettforslaget/Programkategori-0750-Voksenopplaring-mm/>

Statistisk sentralbyrå. (2013). Voksenopplæring, godkjente nettskoler, 2012 – Om statistikken. Hentet 11.11.2013 fra <http://www.ssb.no/utdanning/statistikk/fjernund/aar/2013-05-23?fane=om#content>

Universitetet i Oslo og Høgskolen i Lillehammer. (2013). MOOC til Norge – muligheter og utfordringer for høyere utdanning. Hentet 02.10.13 fra <http://www.cvent.com/events/nasjonal-konferanse-om-mooc/event-summary-8c8c34850614490eaf9da71cb7c58c18.aspx>

Voksenopplæringsloven. (2009). *LOV 2009-06-19 nr 95: Lov om voksenopplæring* Hentet fra <http://www.lovdatabank.no/all/hl-20090619-095.html>

Kapittel 10 Opplæring gjennom Nav

Nav. (2013a). Arbeidsrettede tiltak. Hentet 30.10.2013 fra <https://www.nav.no/Arbeid/Arbeidsrettede+tiltak>

Nav. (2013b). Tall og analyse. Hentet 30.10.2013 fra <https://www.nav.no/Om+NAV/Tall+og+analyse>

Egne notater

Egne notater

Vox-speilet er en årlig statistikkrapport som viser data fra hele landet om voksnes deltakelse i opplæring. Rapporten presenterer statistikk fra formell utdanning og ikke-formell opplæring, som er helt eller delvis finansiert av offentlige midler. Statistikken viser hvor mange som deltar i opplæring, hvem de er og hva de deltar på.

Statistikkområder:

- voksne i grunnskoleopplæring
- voksne i videregående opplæring
- voksne i fagskoleutdanning
- voksne i høyere utdanning
- norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere
- folkehøyskoler
- studieforbund
- nettskoler
- Program for basiskompetanse i arbeidslivet
- opplæring gjennom Nav

Du kan finne mer statistikk på [vox.no/statistikkbanken](https://www.vox.no/statistikkbanken)